

ERATOSTHENIS
CARMINVM RELIQVIAE

DISPOSVIT ET EXPLICAVIT

EDWARDVS HILLER

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXII

Neuester Verlag
von
B. G. TEUBNER IN LEIPZIG.
1872.

Acta societatis philologae Lipsiensis edidit Fridericus Ritschelius. Tomi primi fasc. II. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 14 Ngr.

Aeschinis in Ctesiphontem oratio. Recensuit explicavit Andreas Weidner. gr. 8. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.

Aristotelis politicorum libri VIII cum vetusta translatione Guilelmi de Moerbeka. Recensuit Franciscus Susemihl. Accedunt variae lectiones Oeconomicorum. gr. 8. geh. n. 6 Thlr.

Autenrieth, Dr. Georg, Professor am Gymnasium zu Erlangen, die Conjunction Quom etymologisch und syntaktisch untersucht. gr. 8. geh. n. 10 Ngr.

Benseler, Dr. G. E., griechisch-deutsches Schulwörterbuch. Vierte Auflage. Besorgt von Dr. Jul. Rieckher. gr. 8. geh. 2 Thlr.

Boeckh's, August, gesammelte kleine Schriften. VI. Band. Akademische Abhandlungen, vorgetragen in den Jahren 1836 bis 1858 in der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Nebst einem Anhange, epigraphische Abhandlungen aus Zeitschriften enthaltend. gr. 8. geh. n. 4 Thlr.

Boehme, Dr. Gottfried, Professor und Prorektor am Gymnasium zu Dortmund, Aufgaben zum Uebersetzen ins Griechische. Für die oberen Klassen der Gymnassen. Vierte verbesserte Auflage. gr. 8. geh. 24 Ngr.

Eine den Gebrauch erleichternde schriftliche Mittheilung wird Lehrern, welche sich desfalls direkt an die Verlagsbuchhandlung wenden, pr. Post franco zugestellt. Buchhändlerische Vermittelung ist durchaus ausgeschlossen.

Brambach, Wilh., Hülfsbüchlein für lateinische Rechtschreibung. gr. 8. geh. 7½ Ngr.

Handweiser der lateinischen Rechtschreibung. (Auszug aus dem „Hülfsbüchlein für lateinische Rechtschreibung“.) gr. 8. 25 Exemplare 10 Ngr., 50 Exemplare 18 Ngr., 100 Exemplare 1 Thlr.

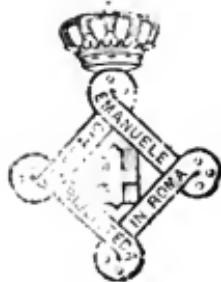
Draeger, Dr. A., Director des Gymnasiums zu Friedland i. M., historische Syntax der lateinischen Sprache. I. u. II. Theil. 1. Hälfte. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 18 Ngr.

Hoinichen, Dr. Fr. Ad., Gymnasialprorektor a. D. und Professor, lateinisch - deutsches und deutsch - lateinisches Schulwörterbuch. Zweiter Theil Deutsch-lateinisches Schulwörterbuch mit synonymischen und stilistischen, insbesondere antikarbaristischen Bemerkungen. Zweite Auflage. Lex.-8. geh. 1 Thlr. 18 Ngr.

ERATOSTHENIS CARMINVM RELIQVIAE

DISPOSUIT ET EXPLICAVIT

EDWARDVS HILLER

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXII

LIPSIAE: TYPIS R. G. TEVBNERI

CAROLO DILTHEYO

AMICITIAE CAVSA

ERATOSTHENIS

CARMINVM RELIQVIAE

Strabo XVII p. 838 Κυρηναῖος δ' ἐστὶ καὶ Καλλίμαχος καὶ Ἐρατοσθένης, ἀμφότεροι τετιμημένοι παρὰ τοὺς Αἰγυπτίων βασιλεῦσιν, ὁ μὲν ποιητὴς ἄμα καὶ περὶ γραμματικὴν ἐσπουδακώς, ὁ δὲ καὶ ταῦτα καὶ περὶ φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθήματα, εἰς τις ἄλλος, διαφέρων.

[Lucianus] Macr. 27 γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαοῦ Κυρηναῖος, ὃν σὲ μόνον γραμματικὸν ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἄν τις ὄντος μάσεις καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ δύοδούχοντα οὗτος ἔξησεν ἔτη.

Suidas v. Ἐρατοσθένης (Eudocia p. 172): ἔγραψε δὲ φιλόσοφα καὶ ποιήματα καὶ ἰστορίας κτλ.

Addenda.

Fr. XI. Diltheyus suspicatur, a librario cum versum qui praecesserit neglegenter esse omissum; ὅθοῦ enim genetivum esse qui ad αὐδρός vocabulum pertinuerit; opponi igitur homini felici eum qui rebus adversis acriter repugnet.

Fr. XXX. Fugerat me, Hauptium reposuisse Ἰκαριωνίης (Hermes V p. 174), quod scripturae Ἰκαριωνίης praeferendum est. Poetae verba Hauptius talia fuisse conicit: μίσημ' αὐθοσχάδα βότουν Ἰκαριωνίης.

VERSVS ERATOSTHENICI
QVI SVPERSVNT

ΕΡΜΗΣ

† δρυοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι

* Λαόδωνος περὶ χεῖμα

* αἱ δὲ πέρην Ἀργύαντος ἐπὶ προχοαῖς ποταμοῖο

φωριαμὸν δ' ὄνομηναν, ὃ μιν κύθε φάριον ἀγρην·
ἐκ τοῦ φωριαμὸς κικλήσκεται ἀνθρώποισι

βαθὺς διαφύεται αὐλών

πέλμα ποτιρράπτεσκεν ἐλαφροῦ φαικασίοιο

† χρειώ πάντ' ἐδίδαξε· τι δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι;

ἡ χερνῆτις ἔριθος ἐφ' ὑψηλοῦ πυλεῶνος
δευδαλίδας τεύχονσα καλοὺς ἡειδεν ἰούλους

10

† κρήνης Γαργαφίης

Signum crocis apposui iis versibus quos Eratosthenis esse non prorsus
constat, asteriscum iis qui ad certum quoddam carmen conjectura tantum
referuntur.

1: p. 19 2: p. 14 3: p. 15 4: p. 10 6: p. 17 7: p. 17
8: p. 19 9: p. 21 ἢ Nauckius: ἢ et ἢν libri 11: p. 27

Eratosthenes.

1

ἄγροις μοῖραν ἔλειπον, ἔτι ζώοντας ιούλους
ἡδὲ γενειῆτιν τρόγλην ἢ πεφκάδα κίχλην
ἢ δρομίην χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν λερὸν ἱχθύν

όκτω δὴ τάδε πάντα σὺν ἀρμονίησιν ἀρήσει,
όκτω δ' ἐν σφαιρῷσι κυλίνδετο κύκλῳ λόντα
ταῦτ' ἵνατην περὶ γαῖαν

15

αὐτὴν μέν μιν ἔτετμε μεσήρεα παντὸς Ὄλύμπου
κέντρου ἐπὶ σφαιρῷσι διὰ δ' ἄξονος ἡφήρειστο.
πέντε δέ οἱ ζῶνται περιελάδες ἐσπείρηντο,
αἱ δύο μὲν γλαυκοῦ κελαινότεραι κυάνοιο,
ἡ δὲ μία φαφαρῷ τε καὶ ἐκ πυρὸς οἶον ἐρυθρῇ·
ἡ μὲν ἔην μεσάτη, ἑκέκαντο δὲ πᾶσα περὶ πρὸ^τ
τυπτομένη φλογομοῖσιν, ἐπεὶ φά εἰ μαῖραν ὑπ' αὐτὴν
κεκλιμένην ἀκτίνες ἀειθερέες πυρόωσιν·
αἱ δὲ δύο ἐκάτερθε πόλοις περιπετηνται
αἰεὶ φρικαλέαι, αἱ δὲ δύο μογέονται·
οὐ μὲν ὅδωρ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπ' οὐρανούθεν κρύσταλλος
κεῖ γαῖαν κρύπτεσκε περίφυκτος δὲ τέτυκται.
ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα τ' ἀνέμβατά τ' ἀνθρώποισι·
δοιαὶ δὲ ἀλλαι ἔστιν ἐναντίαι ἀλλήλῃσι,
μεσσηγῆς θέρεος τε καὶ ὑετίου κρυστάλλου,
ἄμφω ἐνκρητοί τε καὶ ὅμπνιον ἀλδῆσκονται
καρπὸν Ἐλενσινής Δημήτερος· ἐν δέ μιν ἄνδρες
ἀντίποδες ναίουσι

20

25

30

35

ANTEPINTΣ (Η ΗΣΙΟΔΟΣ?)

*
ἐκ τέ οἱ ὅσσε
κανθῶν παμφαίνεσκε Μοσχλαίη φλογὶ ἰσον

12: p. 31 15: p. 51 17 ταῦτ' add. Bergkīns 18: p. 53 19 ἐπὶ^τ
Brunckius: ἀπὸ l. σφαιρῶν: σφαιρός l. 20: p. 56 23 περὶ πρὸ Scaliger:
περὶ l. 28 μὲν Scaliger: μῆν l. 29 κεῖ γαῖαν Scaliger: κεῖται
αὐτὸν l. κρύπτεσκε exempli causa scripsti: απέσχε l. 30 τ' ἀνέμβατά
τ': καὶ ἀνέωβατά et καὶ ἀμβατα l. 31 ἀλλήλῃσι Scaliger: ἀλλήλαισι l.
33 ἀλδῆσκονται Vrsinus: αὐδῆσκονται l. 36: p. 86 ἐκ τέ οἱ: εὐ τοι l.

* αἱ δὲ πελιδναὶ
πυθεδόνες γάστρην ἀν' ὑπέτρεφον οὐλοὸν ἔλκος

Ινγῆς δ' ὡς παῦρον ἐπέκλυνον

40

ΠΡΙΓΟΝΗ

* Ἰκαριοῖ, τόθι πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο

εἰσάτε δὴ Θορικοῦ καλὸν ἵκανεν ἕδος

* μέσον δ' ἔξεώσατο βαυνόν

* καὶ βαθὺν ἀκρηγτῷ πνεύμονα τεγγόμενος

† αὐθοσχάδα βότρυν 46

Ίκαριωνείης

μόσχους καὶ χλωφὰς κλίματος ἐκφυάδας

* οἰνός τοι πυρὶ ἴσον ἔχει μένος, εὗτ' ἀν δὲ ἄνθρας
ἔλθῃ κυμάνει δ' οἷα Λίβυσσαν ἀλα

βορέης ἡὲ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει 50

βυσσόθεν· ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόσον

ΕΞ ΛΔΗΛΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ὅπιαλέα κρέα
ἐκ τέφρης ἐπάσαντο τά τ' ἀγράσσοντες ἐλοντο

† τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον

38: p. 88 40: p. 90 41: p. 105 Ἰκαριοῖς: εἰκαριοῖς l. περὶ τράγον ὠρχήσαντο Soler: de librorum lectionibus v. p. 42: p. 97 εἰσότε editores Thes, Steph. εἰσότε et εἰσότε l. 43: p. 99 44: p. 101 45: p. 102 46 Ἰκαριωνείης Bergklius: Ἰκαριωνείης l. 47: p. 105 48: p. 111 52: p. 115 54: p. 117

MERCVRIVS

De huius carminis argumento vix dici potest quam diuersas viri docti sententias in medium attulerint. Valesius ex schol. ll. & 24 poema historiam omnem Mercurii complexum esse temere collegit (ad Harpocr. II p. 100 Dind.). Non minus inconsiderate Heynius propter fr. XVII—XIX suspicatus est, Eratosthenem in Mercurio de disciplinarum originibus egisse (opusc. acad. I p. 96). Commemorandus deinde Creuzer, qui universam veterum Aegyptiorum scientiam illic tractatam fuisse adfirmavit (Symb. u. Myth. II p. 111). Osannus maximum carminis partem in eodem argumento quod tractaverit antea Aratus versatam esse censuit (de Erat. Erigona p. 9) eique fere adsentitus est Bergius (allg. Enc. der Wiss. u. Künste I 82 p. 422). Denique uberioris argumentum Mercurii exposuit Bernhardyus qui poematum astronomieorum auctores recensens haec pronuntiavit: „vor anderen aber Eratosthenes im hexametrischen έργον, der von den Anfängen menschlicher Kunst und Wissenschaft ausgehend die mathematischen Lehren vortrug und die mythisch verschönerten Erzählungen von den Sternbildern einflocht“ (Grundriss der Griech. Litt. II 2 p. 722).

Nos in tractanda hac quaestione satis difficile atque impedita sic progredi conabimur, ut primum veterum scriptorum locos qui ad Mercurium aut aperte pertinent aut cum aliqua probabilitate revocari possunt, examinemus atque circumspiciamus, quac necessitudo inter eos intercedat: deinde vero videamus, quid de carminis argumento inde colligi possit.

I

Schol. II. Ω 24 Ζεὺς ἐρασθεὶς Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος λαθὼν Ἡραν ἐμύγη· ἡ δὲ ἔγκυος γενομένη ἐν Κυλλήνῃ τῆς Ἀριαδίας Ἐρμῆν ἐγένυησεν, ὅστις ἐπιθυμίαν ἔσχε τοῦ κλέπτειν, ὅτι καὶ Ζεὺς κλέψας τὴν Ἡραν ἐμύγη Μαία.¹⁾ καὶ δὴ ποτε τῆς μητρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν²⁾ αὐτῆς λονομένης λαθὼν ὑφελλετο τὰς ἐσθῆτας· γινόνται δὲ ἔκειναι οὖσαι³⁾ ἥπτόρουν τί πράξεωι.⁴⁾ γέλωτα δὲ διὰ τούτου⁵⁾ Ἐρμῆς ποιήσας⁶⁾ ἀπέδωκεν αὐταῖς τὰς ἐσθῆτας. ἔκλεψε δὲ καὶ τὰς Ἀπόλλωνος βοῖς. ἡ ἴστορία παρ' Ἐρατοσθένει.⁷⁾

Quae hoc scholio continentur, excepta fabula de abditis vestimentis, ex communi Graecorum fama narrata sunt: in singulis ab Eratosthene haud pauca variata esse vel exornata, existimare licet. De Mercurii parentibus inde ab Homero⁸⁾ omnes consentiunt, nisi quis hic recensendos putet loeos, ubi quattuor alii Mercurii enumerantur, scilicet Hermes Sarmothracius, Trophonius, denique Anubis et Thoth Aegyptiorum dii. Verba λαθὼν Ἡραν in memoriam reducunt hosce hymni Homerici versus (6 sqq.)

Ἐνθα Κρονίων

νίμφη ἐνπλοκάμῳ μισγέσκετο νυκτὸς ἀμολγῷ,
ὅφρα κατὰ γλυκὺς ὑπνος ἔχοι λευκώλενον Ἡρην,
λήθων ἀθανάτους τε θεοὺς θυητούς τ' ἀνθρώπους.

Natum esse Mercurium, qui iam in Odysseae rhapsodia postrema (vs. 1) Cyllenius appellatur, in monte Cyllene permulti testantur⁹⁾ ac paucissimis tantummodo locis traduntur

1) „Si milia præbet Callimachus h. Dian. 22—24.“ Bernhardy Erat. p. 136. 2) Eust. ad Od. p. 1870, 66 ὁς τῆς μητρὸς Μαίας σνιλονομένης αἰς ἦθελεν (sic!) ἔκεινη αὐτὸς υφελόμενος τὰ ἐκδυθέντα ἔχοντε. 3) οὖσαι deest in B et D (ed. Barnes.). 4) πράξεωι D.

¹⁰ διαπράξων B. 5) διὰ τοῦτο D. 6) ποιήσας B. κατήσας D. 7) ἡ ἴστορία παρ' Ἐρατοσθένει D. ἴστορες Ἐρατοσθένης B. 8) Ἐρμῆς Μαίας δος εἴτε Od. § 435. Μαίη Hes. Theog. 938. Μαία Alcaeus apud Heph. p. 84. Hymnus Hom. in Merc. 3 etc. 9) Iles. Catal. apud schol. Pind. Nem. 2, 16. II. Hom. 228 sqq. etc. De hoc modo mythisque ad eum pertinentibus scripserat Philostephanus, qui in Eratosthenis patria natus cum eius praceptor Callimacho familiaritate iunctus erat. Schol. Pind. Ol. 6, 144.

diversa, veluti apud Paus. IX 20, 3 ἔστι δ' Ὑράωνος μνῆμα ἐν Τανάγρᾳ καὶ ὅρος Κηδύκιον ἔνθα Ἐρμῆν τεχθῆναι λέγουσι¹⁾) et apud Philostr. Imag. I 26 qui Olympum pro Cyllene commemorat. De furandi cupidine Mercurio propria v. Proller Real-Encycl. der class. A W. IV p. 1848. griech. Myth. I p. 313. Weleker griech. Götterl. I p. 346 sq. II p. 461 sqq. De subreptis denique Apollinis bubus primi testes sunt auctores Eocarum²⁾ hymnique Homericī: qui postea hanc fabulam tractaverint, enumerat Prellerus griech. Myth. I p. 298 sq. Cf. O. Müller Handbuch der Arch. der Kunst § 381, 5.

Ad carmen Mercurii nomine insignitum haec pertinore iure statuit Valesius: convenient eerte inscriptioni neque aliud opus Eratosthenicum quo scholion apto referas nobis notum est. Accedit quod Valesii sententiam amplexi fragmenti IV probabilem nanciscimur explicationem.

II

Ach. Tat. in Ar. p. 146 Ε περὶ δὲ τούτου (do lacteo circulo) φησίν Ἐφατοσθένης ἐν τῷ Καταστερισμῷ³⁾ μυθικάτερον, τὸν γαλαξίαν κύκλον γεγονέναι ἐκ τοῦ τῆς Ἡρας γάλακτος· τοῦ γὰρ Ἡρακλέους ἔτι βρέφους ὄντος καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἡρας ἐπισπασαμένου σφοδρότερον ἔκεινην ἀντισπάσαι, καὶ οὕτως περιχυθέντος τοῦ γάλακτος κύκλον γενέσθαι παγέντος. τὸ δὲ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐρμοῦ λέγει γεγενῆσθαι Ἐφατοσθένης, ὡς ἄρα ὁ Ἐρμῆς τοῦ μαστοῦ τῆς Ἡρας ἐπεσπάσατο.

Hyg. de astr. II 43 *Præterea ostenditur circulus quidam in sideribus candido colore, quem lacteum esse nonnulli dixerunt. Eratosthenes enim dicit Mercurio infanti puero insciam Iunonem dedisse lac: sed postquam eum rescierit Maiae filium esse, reieccisse eum a se, et ita lactis profusi splendorem inter sidera apparere.*

1) cf. VIII 36, 10. 2) Ant. Lib. 23. Hunc mythum ex antiquissimis esse nemo nescit. 3) Ita pro καταμετρεσμῷ em. Koppiersius. V. p. 67.

[Aeh. Tat.] in Ar. p. 168 ὁ δὲ γαλαξίας καλεῖται μέν, ὡς οἱ μῦθοι φασιν, οἱ μὲν Ἡρακλέα, οἱ δὲ Ἐρμῆν, ὅτε προσετέθη τῷ μαζῷ τῆς Ἡρας ὑπὸ τοῦ Διός, ἵνα κλέψειν δὲν τοῖς τέκνοις ἀθανασίας τροφήν, ἢ δὲ ἐπειδή εἶνανέστη, ἥγανάκτησε πρὸς τὴν κλοπὴν καὶ τὴν θηλὴν τοῦ στόματος ἀπέσπασε βίᾳ, ἐκμυζῶντος ἔτι τοῦ παιδίου· ὡς τότε τῇ θηλῇ (τὸ γάλα ἐκ τῆς θηλῆς;) φέον τῷ οὐρανῷ κύκλῳ περιχυθὲν ἐκτυπώσαι τὸ σχῆμα τῆς ἔκροῆς.

Eratosthenem in carmine quodam de galaxiae origine verba fecisse demonstrat fragmentum XVI. Quare haud dubie, cum ex fragm. I et XV compertum habeamus in Mercurio infantiam dei enarratam fuisse, Borgkio adstipulandum est, qui Hygini narrationem (ab Achille secundo loco commemoratam) ad hoc poema refert (Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177). Antea Bernhardyus diversam de hae re sententiam hisce verbis proposuerat (Eratosth. p. 136): „Sententia Achillis sine controversia non haec est, Iunoni raptim Mereurium a se removenti lacteum circulum aeeptam tulisse originem sed potius dcum eodem quo Hercules modo uberibus deae admotum fuisse.“¹⁾ Unde Hyginus erroris redarguitur; neque enim causam orbis lactei utrique, sive eodem sive diversis loeis, auctori attribuero potuit.“ Nituntur haec eo, quod Bernhardyus Mereurium etiam καταμερισμοῦ titulo insignitum fuisse existimat: sed id ipsum non recto statuit (v. p. 67). In diversis autem operibus Eratosthenem de galaxiae origine diversis modis fabulatum esse non est quod miremur. Itaque hae narratiuncula de Iunono Meroerio infanti lae præbente fragmentum I suppletur.

Eius narrationis, quam Eratosthenes teste Achille in Catasterismis protulit, mentio inititur in tribus illis libris qui ubi consentiunt pro uno habendi sunt: [Erat.] Catast. c. 44²⁾, Hyg. de astr. II 43 med., schol. Germ. p. 104 et 187 Breys.³⁾

1) Quorum si hoc verum esset Achilles de lacteo circulo disserens narrationem illam de Meroerio omnino tetigisset? 2) Scholion ad Ar. Phaen. 469 lacunosum esse Freyus iure contendit (Rhein. Mus. XXV p. 272). 3) Cf. Geop. XI 19.

Quidam non Iunonis sed Opis lac galaxiae originem dedisse finixerunt, quorum ridiculum commentum ab Hygino et scho- liasta Germanici memoriae proditur. Alii diversis modis de hac re luserunt, veluti Oenopides Chius qui narravit ὅτι πρότερον κατὰ τοιῶν ἐφέρετο ὁ ἥλιος, διὰ δὲ τὰ Θυέστεια δεῖπνα ἀπεστράψῃ καὶ τὴν ἐναντίαν τούτῳ πεποίηται περιφοράν, ἣν νῦν περιγράφει ὁ ξωδιακός.¹⁾ Complura inventa huc perti- nentia enumerauit Manilius I 718 sqq. Cf. Bergk Jahrb. f. Philol. 1860 p. 411 sqq.

III

Schol. BD II. E 422 (transierunt haec in Etym. m. 546, 17) καὶ Ἀλαλκομενῆς Ἀθήνη παρὰ τοῖς εὐ λογιζομένους ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ἡ ἀπαλάλκουσσα τῷ ιδίῳ μένει τοὺς ἐναντίους· οὐ γάρ πειθόμεθα τοὺς νεωτέρους οἵ φασιν ἀπὸ Ἀλαλκομενίου τινὸς εἰρῆσθαι. οὐδὲ ὡς Ἐρατοσθένης παφίκουσεν Ὁμήρου εἰπόντος „Ἐρμείας ἀκάκητα“ (Il. II 185. Od. ω 10) ὅτι ἀπὸ Ἀκακησίου²⁾ δρους, ἀλλ’ ὁ μηδενὸς κακοῦ μεταδο- τικός, ἐπει καὶ δοτήρ ἔσων.

Schol. Paris. II. Π 185 (Cram. aned. Paris. III p. 21, 22) ἀκάκητα: ὡς μὲν Ἐρατοσθένης φησίν, ἀπὸ Ἀκα- κήτου δρους οὗτοι λέγεται ὁ Ἐρμῆς· ὡς δὲ Ἐτεροι, ὅτι μηδενὸς κακοῦ μεταδοτικός ἔστιν, ἐπει καὶ δοτήρ ἔσων αὐ- τὸν λέγομεν.

Vitiose etiam schol. L Π 185 ἀκάκητα: θεραπευτικός· ἡ δὲ ἐν Ἀκάκῃ τιμώμενος, δρει Ἀρκαδίας.

Schol. Od. ω 10 ἀκάκητα: ἕνιοι μὲν ἀμέτοχος κακῶν. ἔστι γάρ δὲ θεός δοτήρ ἀγαθῶν. ἕνιοι δὲ πάντα Ἀκακησίου δρους ἐν Ἀρκαδίᾳ. δοκεῖ γάρ δὲ θεός Ἀρκᾶς εἶναι.

Et. m. 44, 54 ἀκάκητα ὁ στερίσκων τὰς λύπας· ἡ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ δρους Ἀκακησίου· ἡ πανούργου· οἱ δὲ ἀγαθῶν· οἱ δὲ πραῦν καὶ κοιμητικόν.

Pro monte Acacesio commemoratur spelunca in schol. A II. Π 185: οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἄντρου Ἀκακησίου

1) Ach. Tat. p. 147 A. 2) Ita recte Et. m. (Zon. lex. p. 108 Ἀκα- κησίου δρομα δρους.) Ἀκησίου B. Ἀκακήτου D.

προσηγόρευται καθ' Ὁμηρον δὲ Ἔρμης ἀκάκησις (ἀκάκητα em. Bernhardus p. 135), ἀλλὰ διὰ τὸ κακοῦ μηδενὸς παρατίους γίνεσθαι.¹⁾ η δὲ μὴ δυνάμενος κακωθῆναι ὑπὸ ἐτέρου (μήτε δὲ κακῶσσα ἄλλον διὰ τὴν οἰκεῖαν ἀρετήν add. D). οὗτον καὶ δοτήρα ἔστων δὲ ἐστι τῶν ἀγαθῶν.

Eratosthenis commemorationem ad carmen de quo agimus spectare Harlesius arbitratus est²⁾: haud minore iure inter Geographieorum reliquias hi loci recipi possint.

Accuratiorem de quaestione illa antiqua quae ad ἀκάκητα epitheton pertinebat notitiam haberemus, si servata essent Apollodori verba quibus mendacia quaedam de Aeacesio prolata redarguit.³⁾ Id vero grammaticorum testimoniis appareat, Eratosthenem (cui adstipulatur Bernhardus) epitheton ab Aeacesio colle Arcadiae⁴⁾ derivasse. Pausaniac temporibus ibi Mercurii Aeacesii imago ex lapide confecta posita erat, narrabantque Arcades ab Aeaco Lyeaonis filio Mercurium ibi educatum et ab eodem Aeacesium oppidum sub colle conditum esse (quod si multo ante Pausaniae tempora interierat, cf. VIII 27, 4), denique ab Aeaco derivandum esse Homericum Mercurii epitheton: quibus similia in Eratosthenis Mercurio prodita fuisse censerem, si certior esset Harlesii coniectura. Addit antem Pausanias, neque his Areaduni fabulis neque inter sc̄sc Thebanorum Tanagraeorumque narrationes consentire.⁵⁾ At vetustissima ea interpretatio est, qua ἀκάκητα neque ad Aeacum neque ad Aeacesium montem refertur, sed de eo dictum concepitur qui nihil mali dat hominibus: ita enim vocabulum intellexit auctor versus qui est in Theogonia Hesiodea 614, ubi Prometheus ἀκάκητα appellatur. Cf. practer locos a me iam exscriptos Apoll. lex. Hom. p. 20 ἀκάκητα ἀντὶ τοῦ ἀκάκητης, τῷ κλητικῷ ἀντὶ τῆς εὐθείας. Λέγεται δὲ οὕτως δὲ Ἐρμῆς δὲ μηδενὸς κακοῦ πεφικοιητικός. Corn. 16 p. 165 καὶ τὸ ἀκάκητα αὐτὸν λέγεσθαι τοιούτου τινὸς σημειόν ἔστιν· οὐ

1) Cf. schol. Callim. h. 3, 143. Eust. ad Il. p. 75, 35. 1053, 60.

2) Fabricii bibl. Gr. IV p. 123. 3) Strabo VII p. 299. 4) E. Curtius Peloponnesos I p. 296 sq. 5) Paus. VIII 3, 2. 36, 9 sq.

γάρ πρὸς τὸ κακοῦν καὶ βλάπτειν ἀλλὰ πρὸς τὸ σωζεῖν μᾶλλον γέγονεν ὁ λόγος.¹⁾ Schol. II. Π 185 πάντων ἀγαθῶν αἰτιος. καὶ οἱ μὲν θεοὶ κοινῇ δοτῆρες ἔστων, ὁ δὲ Ἐρμῆς ιδίᾳ δώτωρ ἔστων. οὐθεν καὶ νίστις αὐτοῦ Εὔδωρος. ἐξ αὐτοῦ δὲ τὸ Ἀκακήσιον ὅρος.²⁾ Fere idem in Etymologicis verbis ὁ στεφίσκων τὰς λύκας significatur, neque multum diversa sunt adiectiva ἀγαθῶν et πραῖν. Quod ibidem etiam κανοῦργος quasi interpretatio vocabuli ponitur, fortasse ad eos referendum, qui passivum sensum praeter activum voci tribuebant (schol. Π 185 ὁ μὴ δυνάμενος κακωθῆναι ύπὸ ἑτέρου). Ineptissime autem alii, eum a nonnullis ἀκακῆτα scriberet, in versibus Homericis (Π 184 sqq.)

ἀρτίκα δ' εἰς ὑπερῷ ἀναβὰς παρελέξατο λάθος
Ἐρμειας ἀκάκητα, πόρεν δέ οἱ ἀγλαὸν νίστον
Εὔδωρον, πέρι μὲν θεειν ταχὺν ἡδὲ μαχητήν
ἀκακῆτα accusativum esse et ad νίστον pertinere opinati sunt:
schol. V οἱ δὲ νίστον ἀκακῆτα προπερισπαμένως ὡς γυμνῆτα:

IV

Schol. Apoll. Arg. III 802 ἐτυμολογεῖ δὲ τὴν φωριαμὸν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἐρμῆ.

φωριαμὸν δὲ ὀνόμηναν, δι μιν κύθε φώριον
ἄγρην³⁾.
ἐκ τοῦ φωριαμὸς κικλήσκεται ἀνθρώποισιν.

Suspiciari licet Eratosthenem primae φωριαμοῦ talem usum finxisse qualis ab antiquis poetis huic arearum generi tribueretur. Dicuntur autem in carminibus Homericis φωριαμοῦ vestimenta continere (Il. Ω 228 sqq. Od. ο 104 sqq.). Itaque censeo hos duos poetae Cyrenaei versus spectare ad verba

1) Similiter Heracl. All. Hom. 72. 2) Et. m. 44, 12 ἀκακῆτης. ὥσπερ παρὰ τὸ γυμνῆς γυμνῆτος γίνεται ὁ γυμνῆτης κτλ., οὗτος καὶ ἀκακῆτος ἀκακῆτης κτλ. 3) Delectatur Eratosthenes, sicut praeceptor eius Callimachus, caesura trochaica: inter quadraginta tres hexametros Eratosthenicos triginta quattuor ita compositos esse videmus.

illa fragmenti I καὶ δὴ ποτε τῆς μητρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς λουομένης λαθὼν ὑφελλετο τὰς ἐσθῆτας, γυμναὶ δὲ ἔκειναι οὖσαι ἡπόρουν τί πράξωσιν. γέλωτα δὲ διὰ τούτου Ἐρμῆς ποιήσας ἀπέδωκεν αὐταῖς τὰς ἐσθῆτας. Vides si haec statuimus omnia bene quadrare. ὄνόμηναν refrendum est ad Maiam ciusque sorores, neque verum est quod Bernhardyus scripsit „cum autem nisi de Mercurio furato ista diei nequirent, ὄνόμηναν legendum est“ (p. 137). Vocem *μιν* referro licet ad vestitum (*ἐσθῆτα*) ut φάριον ἄγον sit appositio. Sed potest otiam eogitari, cum κεύθειν verbo coniunctum esse praepter accusativum φάριον ἄγον (quo vestimenta significantur) accusativum personae quem eidem verbo additum invenimus in Od. γ 187. Apoll. Arg. IV 1105 (οὐδέ σε κεύσω).¹⁾ Spectat autem, si hanc explicationem pro vera habemus, accusativus *μιν* ad subiectum verbi ὄνόμηναν, plurali significatione usurpatus sicut duali in fragm. XIX vs. 15. Eratosthenes cum formae talem significatum tribuit soquitur doctrinam Zenodoteam. Sunt enim tres loci Homericai quorum species talis est, ut *μιν* pronomen pluralem aut dualem vim habere videatur; de quibus ita disserit Apollonius Dyscolus (de pron. p. 108 sq.): ὁ δὲ πλένος τῆς τοιαύτης ἀφομῆς (loquitur de νῦν pronome ad nomina pluralia relato) ἵσως ἔρειν ἐκ τοῦ „εὑρομεν ἐν βῆσσοι τετυγμένα δώματα κάλα²⁾“, ἀμφὶ δέ *μιν* λύκοι ἥσαν ὀρέστεροι“ (Od. x 210. 212), καὶ „ἡ μάλα δὴ τάδε δώματα κάλ³⁾ Όδυσσης“ καὶ „οὐκ ἂν τίς μιν ἀνήρ“ (φ 264. 268). ἦν δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τὴν συντονυμίαν φερόμενα τοῦ δῶμα, ὅμοιας τῷ „νεφέλῃ δέ μιν ἀμφεκάλυπτε, τὸ μὲν οὖ ποτε“ (μ 74 sq.), τῷ νέφος· „αἱ μὲν ἀγκηστῖναι — τὰ δὲ ἔρημα φοβεῖται“ (Il. E 140 sq.)· „ἐννημαρ μὲν — τῇ δεκάτῃ δέ“ (A 53 sq.). ἐποίει γοῦν „γιγνώσκω δὲ ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτῷ δαίτα τίθενται“ (Od. φ 269). τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀρεος καὶ Ἀθηνᾶς „οὐδὲ εἰ μάλα μιν χόλος

1) οὐδὲ εἰ ἐπικενέσω Apoll. Arg. III 332. 2) Scribere debebat δώματα κίρκης.

ηχει“¹⁾) (Il. P 399) ὡς εἰ ἔλεγε χωρὶς ἐφ' ἔκαστον.²⁾ Cf. schol. Od. x 212 ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ δῶματα πρὸς ἑνικὸν τὸ δῶμα ὑπῆντησεν, ὡς τὸ „ἰξ ἐτέρῳ ἐτερῷ ἐστίν“ (φ 266). εἴτα ἐπιφέρει „οὐκ ἂν τίς μιν ἀνήρ.“ ἢ περὶ αὐτὴν τὴν Κίρκην. (Hanc alteram interpretationem reieciendam esse versus sequentes demonstrant.) Schol. φ 268 μιν: αὐτὸ τὸ δῶμα. His igitur locis, fortasse etiam significatione plurali pronominis *vīr*, Zenodotus adduetus esse videtur, ut putaret μιν pro σφέας nullo diserimine diei posse. Ariston. ad Il. K 127 (ἵνα γάρ σφιν ἐπέρριπτον ἥγε φέθεσθαι): διτὶ Ζητόδοτος γράψει μιν. ἔστι δὲ ἑνικὸν τὸ μιν. βούλεται δὲ ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ σφίν αὐτοῖς σημῆναι.³⁾ Eratostheni hac de re cum Zenodoto eonvenisse alter certe duorum quos dixi versuum eius luculenter ostendit. Postea in Apollonii Argonauticis euudem usum bis deprehendimus: I 941

ἐν δέ οἱ ἀκταὶ⁴⁾
ἀμφιδιμοι, κεῖνται δ' ὑπὲρ ὕδατος Αἰσήποιο·
Ἄρκτων μιν καλέουντιν δρός περιναιετάντες.

II 8

καὶ δὲ τότε προτὶ νῆα κιών, χρειώ μιν ἐρέσθαι
ναυτιλῆς, οἵ τ' εἰεν, ὑπερβασίγγιν ἄπισσεν.

Vbi schol. τὸ μιν ἑνικὸν ἀντὶ πληθυντικοῦ τοῦ αὐτοῖς, τοὺς ἥρωας· δύναται δὲ καὶ ἑνικὸν εἶναι, ἵνα περὶ τοῦ Ἀμύκου λάβθωμεν. ἐδει γάρ αὐτὸν τὸν Ἀμυκον ἐρωτῆσαι τὸν ἥρωας: secundam expieandi rationem falsissimam esse vix est quod moneam.

Eratosthenis derivationem vocis φωριαμός minime improbandam esse Bernhardyus censet; at si quid video, ne ipse quidem Eratosthenes pro vero habuit, φωριαμός primitus arcā res furtivas continentem significasse: immo etymologiam non serio sed lusu poetico proposuit. Cf. de talibus Meineke

1) immo ἔχοι. 2) Melius dixisset μιν ad solam Minervam esse referendum. 3) Neque vero causa erat, cur Lehrsius (apud Friedlaenderum) etiam scholion ad A 73 (Ζηνόδοτος γράψει „οἵ μιν αὔτισθαντος ἐπει περιθεντα προσηγόρεα“) eodem referret: ibi enim de singulari Zenodotus cogitasse videtur.

anal. Alex. p. 99 sq.¹⁾) Attamen ex hoc invento id colligere possumus, Eratosthenem in eorum numero fuisse qui φωριαμός a voce φώρ neque a φάρος aut φόρημα derivarent. Dubitabant enim grammatici Graeci, quae explicatio praferenda esset. Apoll. lex. Hom. p. 165 φωριαμοῖς κιβωτοῖς. ὁ μὲν Ἀπίων ἐτυμολογῶν ἀπὸ τοῦ εἰναι ἐν αὐτοῖς τὰ φωρήματα, ἔνιοι δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν φωρῶν, τουτέστι κλεπτῶν, φυλακὴν κατεσκευασμένας.²⁾ Herod. Pros. II. Ω 228 εἶτε παρὰ τὸ τοὺς φωρας ἀπειργειν η ἀπὸ τοῦ τὰ φάρη φυλάσσειν η προκειμένη λέξις παρῆκται. Epim. Hom. p. 430³⁾) φωριαμῶν ὄνομα ἀρσενικὸν ἀπλοῦν· παρὰ τὸ φώρ ὁ σημαίνει τὸν κλέπτην, ἐπεὶ πρὸς φυλακὴν τούτων κατεσκεύασται· η παρὰ τὸ τὰ φάρη ἔχειν, ὁ καὶ βίλιον, ἀντιθέσει τοῦ α εἰς ω, ως ἐν τῷ θάκος θάκος κτλ. εἶτε καὶ παρὰ τοὺς φῶρας εἶτε παρὰ τὸ φάρος, τὸ ἀκόλουθον φωριαμός.⁴⁾ Apollonium Rhodium a φάρος vocem φωριαμός non deduxisse, documento est quod ita areulam in qua φάρμακα sunt appellat (III 802. 808. IV 25). Gregorii Corinthii (p. 421) et Eustathii (ad II. p. 1347, 10) ineptias referre a proposito meo abhorret.

V

Steph. Byz. p. 105 Mein. λέγεται καὶ Ἀπίς (Ἀπίς em. Meinekius) θηλυκόν, ἵσ η γενικὴ Ἀπίδος (Ἀπίδος em. Mein.⁵⁾). οὗτω τὴν χώραν Ἐρατοσθένης ἐν Ἐρμῇ προσαγορεύει.

Terra quam Eratosthenes ita appellavit Peloponnesus est, id quod appareat ex Theocr. 25, 183 et Apoll. Arg. IV 1564⁶⁾ ubi de significatione nominis dubitari nequit. Priores Peloponnesum Ἀπίαν diebant, veluti Aeschylus Suppl. 247.

1) De etymologiis quas Callimachus in carminibus profert v. Naeke opuse. II p. 69. Dilthey de Call. Cyd. p. 38 sqq. 2) Varro de lingua Lat. V 128 *area quod arcebantur fures ab ea clausa.* 3) Et. m. 804, 11. Et. Gud. 559, 9. 4) Etymologia hoc loco praelata sola commemoratur ab Herodiano in Et. m. 570, 44 (Et. Gud. p. 375, 32. 577, 33), in schol. II. B 242, apud Or. p. 162, 16. Neglegenter Zonaras alteram interpretationem Herodiano adscribit, lex. p. 1834. 5) Idem vitium ex Nicandro sustulit Schneiderus Nie. p. 3. 6) Genninam huius loci scripturam scholiastae dehemus; sed inepte is explicat Ἀπίς νῆσος κατεμένη πρὸ τῆς Κρητῆς: cf. vs. 1570. 1577.

748. Agam. 241. Sophocles Oed. Col. 1303. Cf. Ariston. ad Il. A 270 ὅτι παραλλήλως τηλόθεν ἐξ ἀπίης. οἱ δὲ νεώτεροι ἔδεικντο τὴν Πελοπόννησον. Γ49 οὐχ ὡς οἱ νεώτεροι τὴν Πελοπόννησον. Apoll. Bibl. II 1, 1 (Apis) ὄνομάσας ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Πελοπόννησον Ἀπίαν. Nicol. Dam. apud Const. Porph. de them. II p. 52 Bekk. ἐπὶ μὲν γὰρ Ἀπίου τοῦ Φορωνέως ἔκαλεῖτο (Peloponnesus) Ἀπίη. Paus. II 5, 7 οὗτος ὁ Ἀπίς ἐσ τοσόνδε ηγένηθη δυνάμεως πολὺν ἢ Πέλοπα ἐσ Ὁλυμπίαν ἀφικέσθαι, ὡς τὴν ἐντὸς Ἰσθμοῦ χώραν Ἀπίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι. Steph. l. c. τὸ ἔθνικὸν Ἀπιεὺς δηλοῦν τὸν Πελοποννήσον.¹⁾ Si idem in disputationis suae initio dicit Ἀπία οὕτως οἱ νεώτεροι τὸ Ἀργος, significare vult eandem terram quae in carminibus Homericis Ἀργος appelletur apud poetas Homero recentiores esse Ἀπίαν: neque aliter Rhiani versus ab eo allati intellegendi sunt. Hii loci demonstrare videntur, duo fuisse quae huic appellationi originem dederint: Homericum illud ἐξ ἀπίης γείης²⁾ quod falso de certa quadam terra explicabatur, et memoria Apidis herois³⁾ quae apud Argivos et Sicyonios exstabat.⁴⁾

Ceterum in prima carminis Eratosthenici parte saepius occasione in commemoranda Peloponnesi se obtulisse sponte intellegitur.

VI

Theodosius (?) περὶ κλίσεως τῶν εἰς ὡν βαρυτόνων cuius verba publicavit Dindorfius ad schol. Aristoph. t. III p. 418 ed. Lips. τὸ Λάδων ὑπὸ Ἀντιμάχου διὰ τοῦ ο (ω ει. Dindorfius) κλίνεται.

Ἔγγιθι δὲ προχοαὶ ποταμοῦ Λάδωνος ἔασιν.⁵⁾
ώσαντας καὶ ὑπὸ Ἐρατοσθένους ἔκλιθη.

Λάδωνος (Λάδωνος Dind.) περὶ χεῦμα.

1) Schol. Theor. I, 134. Et m. v. Ἀπίος. Eust. ad Dion. 415. Tzetzes ad Lyc. 177. 2) G. Curtius Grundz. der griech. Etym. p. 428. 3) Preller griech. Myth. II p. 37. 4) Haec duo cum confundentur non mirandum, quod Sophocles (Oed. Col. 1685) Ἀπίαν γῆν de terra longinqua, Rhianus Ἀπίην de Peloponneso usurpare non dubitavit. 5) Λάδωνος pro Λάδονος scripta Dindorfius, ἔασιν pro ἔσσαι Meinekius del. epigr. p. 128.

ἡ μέντοι Κόριννα διὰ την κλίσιν ἐποιήσατο·

Λάδωντος δονακοτρόφου.

Choerob. ed. Gaisf. p. 75 τὸ Λάδων — ἔστι δὲ ὄνομα ποταμοῦ — ὑπὸ Ἀντιμάχου διὰ τοῦ ω κέκλιται ἀναλόγως, οὐν Λάδωνος ἀσαντώς δὲ καὶ ὑπὸ Ἐρατοσθένους ἐκλιθη Λάδωνος.

Eratosthenis hemistichium ex Mercurio sumptum esse statui cum Lübberto (Rhein. Mus. XI 1857 p. 442), quia quae prima poematis parte Eratosthenes narravit in Arcadia aguntur.

VII

Choerob. in Theod. p. 119 εὑρέθη δὲ καὶ τὸ Ἀρύαντος περιττοσυλλάβως κλιθέν·

αἱ δὲ πέρην Ἀρύαντος ἐπὶ προχοαῖς ποταμοῖς παρ' Ἐρατοσθένει.

p. 32 εὑρέθη δὲ καὶ τὸ Ἀρύας Ἀρύαντος περιττοσυλλάβως κλιθέν· ἔστι δὲ ὄνομα ποταμοῦ.

αἱ δὲ πέρην codex Marcianus 489.¹⁾ ἡ δὲ ὑπὲρ Coislianus.²⁾ — ποταμοῦ Marc. ποταμίων Coisl.

Aryas fluvius aliunde non notus est: neque quidquam profecerunt Schneidewinus (Philol. I p. 435) cui Ἀρύβας et Stiehlus (Philol. suppl. II p. 486) cui Ἀρύχας legēndum esse visum est, cum in locum ignoti nominis formas haud magis notas supposuerint neque Arybas rex aut Arycandus flumen certa mutationis argumenta praebere possint. Praeterea quo probabilius est, vocabulorum in νας exeuntium totam seriem Choeroboscum ex Herodiano sunpsisse, eo maior audacia eorum existimanda, qui in illa voce terminationem νας tollere conantur. Ego quid verum sit perspexisse mihi videor. Vix enim dubito quin Aryas idem Arcadiae fluvius sit qui alibi Aroanius nominatur. Influit is in Ladonem³⁾: commemoraverat autem Eratosthenes regionem quae

1) Gaisford praef. Et. m. p. 7. 2) Bergkius vera scriptura nondum coguita ἡ δὲ Τηλέτη corrigendum esse censuerat (comment. crit. II p. 6).

3) E. Curtius Pelop. I p. 368.

est Αάδωνος περὶ χεῦμα (fr. VI). Quod ν in locum o litterae succedit, fortasse ad dialectum Arcadicam est referendum.¹⁾ Eodem modo Aeoles ξύανοι pro ξόανον dixisse perhibentur.²⁾ Denique vero fluminis illius nomen etiam in ας exiisse, per testem locupletissimum comprobare possum: ipsum dico Eratosthenem. Haec enim codicum scripturis tradita sunt in Strabonis libro VIII p. 389: Ἐρατοσθένης δὲ φησι περὶ Φενεὸν μὲν τὸν Ἀνίαν καλούμενον ποταμὸν λιμνάζειν τὰ πρὸ τῆς πόλεως κτλ. Dudum ex iis quac Strabo narrat intellectum est, agi hoc loco de Aroanio: qua de causa Palmerius Ἀροάνιον formam substituendam esse censuit (exercit. in auct. Gr. p. 314). Iam ex iis quac disputavi cognosces, terminationem apud Strabonem recte sese habere; scribendum est aut Ἀρόαν aut Ἀράν: de dupli eiusdem nominis declinatione (Ἀράνας Ἀράνη et Ἀράνας Ἀράντος) cf. Schneidewinus l. c.

Articulus αἱ, si versus ex Mercurio petitus est, de Maia eiusque sororibus dictus esse videtur: ac fortasse versum ad fabulam illam de Atlantidibus revocare licet, quam ab Eratosthene tractatam esse fragmento I (cf. fr. IV) exploratum habemus.

VIII

Ath. V p. 189 D καλοῦσι δ' ἀρσενικῶς τοὺς αὐλῶνας ὡσπερ Θουκυδίδης ἐν τῇ τετάρτῃ (c. 103) καὶ πάντες οἱ καταλογάδην συγγραφεῖς, οἱ δὲ ποιηταὶ θηλυκῶς. Καρκίνος μὲν Ἀχιλλεῖ

βαθεῖαν εἰς αὐλῶνα περίδρομον στρατοῦ.
καὶ Σοφοκλῆς Σκιθαῖς
χρημνούς τε καὶ σήφαγγας ηδ' ἐπακτίας
αὐλῶνας.

1) Cf. Gelbke de dial. Arc. p. 19 (G. Curtius Stud. zur griech. u. lat. Gramm. II). 2) Tzetzes exeg. in Il. p. 122, 13. Addere licet in barbaro nomine Ἀρανάδης eandem commutationem occurrcere: Hes. v. Αροανδικόν.

ἐκδεκτέον οὖν καὶ τὸ παρ' Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἐρμῆ θηλυκῶς εἰρῆσθαι

βαθὺς διαφύεται αὐλόν

ἀντὶ τοῦ βαθεῖα, καθάπερ λέγεται θῆλυς ἔρση (Hes. Sc. 395).

Eratosthenis hemisticchium „potuit in historia de bobus subiectis occurrere“, quod Bernhardyus haud improbabiliter adnotat (p. 137): nam

πολλὰ ὅρη σκιώντα καὶ αὐλῶνας κελαδειοὺς
καὶ πεδί ἀνθεμόντα διῆλασε κύδιμος Ἐρμῆς (h. Hom. 95).

M. Schmidtius (Rhein. Mus. VI 1848 p. 411) verba ab Atheneo citata de Gargaphiae valle (fr. XIII) dicta esse conicit, quam Hyginus opacissimam vocat (fab. 181).

Quod ad genus vocabulorum βαθὺς αὐλόν attinet, Atheneo fallitur: nam cum aliis poetarum locis de masculino genere dubitari non possit, neque hic neque in versu Nicandri quem Aelianus de nat. an. X 49 adfert (αὐλῶνα βαθύν) βαθύς illa ratione explicari necessarium est. Cf. h. Hom. in Merc. 95. Lycophr. 387 sq. Recentiores omitto.

IX

Pollux VII 90 μέμνηται δὲ καὶ φαικασίου ἐν τῷ Ἐρμῆ Ἐρατοσθένης.

πέλμα ποτιρράπτεσκεν ἐλαφροῦ φαικασίοις οἱ.

φάπτεσκεν ἐλαφροῦ ποτὶ πέλμα φαικασίοις codex Parisinus A. ποδὶ κρούεσκε Falckenburgianus. πέλμα ποτὶ φάπτεσκεν ἐλαφροῦ φαικασίου editio Aldina, cuius auctoritati si fidem habeamus, emendari possit sensu non multum mutato πέλμα πότι φάπτεσκεν (ut praecesserit obiectum). ποτιρράπτεσκεν Salmasius et Bekkerus (ex codicibus ut videtur). Versus omissus est in codice Antverpiensi quem Kühnus adhibuit.

Quia fragmenti I fine cognitum habemus, ab Eratosthene narrationem de Apollinis bubus furto abactis expositam fuisse,

1) De numero huius hexametri v. Naeke opusc. II p. 105.
Eratosthenes.

conieci versum a Polluce servatum spectare ad infantis dei
dolum, cuius memoria exstat in h. Hom. vs. 75 sqq.¹⁾

σάνδαλα δ' εὗτ' ἔρριφεν ἐπὶ φαμάθοις ἀλίγσιν,
ἄφραστ' ηδ' ἀνόητα διέπλεκε θαυματὰ ἔργα,
συμμίσγων μυρίκας καὶ μυρσινοειδέας ὅξους.
τῶν τότε συνδῆσας νεοθηλέος ἄγκυλον ὑλης
ἀβλαύτοις ὑπὸ ποσσὸν ἐδήσατο σάνδαλα κοῦφα
αὐτοῖσιν πετάλοισι, τὰ κιδύμος Ἀργειφόντης
ἔσπασε Πιεφίθεν, ὃδοι πορφίην ἀλεείνων,
οἵα τ' ἐπειγόμενος δολικὴν ὁδόν, αὐτοπρεπῆς ὡς.

Haec igitur Eratosthenes, si vera est opinio mea, more recentiorum poctarum variavit, narravitque Mercurium erepidas non abiecisse, sed detractas alii euidam rei quae vestigia mox incerta redderet adfixisse. Accuratio sciremus, si Pollux plures versus attulisset. Ceterum fabulae in hymno proditae similia fortasse etiam ab aliis narrata erant. Cf. Apollod. III 10, 2 κλέπτει βόας ἦς ἐνεμεν Ἀπόλλων. ἵνα δὲ μὴ φωραθείη ὑπὸ τῶν ἴχνων, ὑποδήματα τοῖς ποσὶ περιέθηκε καὶ κομίσας εἰς Ήύλον τὰς μὲν λοιπὰς εἰς σπήλαιον ἀπέκρυψε κτλ. Ant. Lib. 23 ἔξηπτε δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς πρὸς ἔκαστον ὑλην, ὡς ἀν τὰ ἴχνη τῶν βοῶν ἀφανίσῃ.

In longe diversam suspicionem Bernhardyus incidit (p. 160). Revocat enim hexametrum ad narrationem Hygini de astr. II 16 nonnulli etiam dixerunt Mercurium, alii autem Anapladem, pulchritudine Veneris inductum in amorem incidisse: et cum ci copia non fieret, animum ut contumelia accepta defecisse: Iovem autem misertum eius, cum Venus in Acheloo flumine corpus ablueret, misisse aquilam, quac soccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum Mercurio traderet: quem persecuens Venus ad cupientem sui pervenit, qui copia facta pro beneficio aquilam in mundo collocavit. Leetio, quam Bernhardyus ut versus opinioni suae respondeat restituere vult, πέλμα ποτὶ φαίνεται ἐλαφροῦ φαικα-

1) Callimachum quoque usum esse hymno Homericō sententia est Meinekii ad Call. h. in Dianam 25.

*σίοντο*¹⁾ haud dubie reicienda est. Sed possit aliquis quod Bernhardus de versus argumento profert comprobare, recepta Lobeckii scriptura. Is enim ποτιρρίπτασκεν emendandum censuit intellexitque versum „de aquila illa quae lavanti Rhodopidi calcum subripuit καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμιτίχον καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα Aelian. v. h. XIII 33, sive ut Strabo ait XVII p. 808 ἔρριψε“ (Aglaophamus p. 245). At in Eratosthenis Mercurio probabilius certe de Mercurio quam de Psammiticho sermonem fuisse putabimus. Itaque si ποτιρρίπτασκεν in uno codice scriptum exstaret, de Iygini narratione haud inepte cogitari verbumque quod dieo ad aquilam referri posset. Quoniam vero illud non traditum est traditaeque lectionis explicatio potuit inveniri, non video eur de sententia mea desistam.

X. XI

Stob. Flor. XCV 15. *Πλουστάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναικα παιδευτέον. Ἀρχύτας ἀναγνοὺς τὸν Ἐφατοσθένους Ἐρμῆν τοῦτον ἐπήνεγκε τὸν στέχον*

χρειώ πάντ' ἐδίδαξε· τι δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι²⁾; καὶ τοῦτο (τοῦτον em. Meinekius)

ὅρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι.

ὅρθοῦ καὶ γὰρ ΛΒ. ὅρθον γὰρ καὶ Vind. ὅρθοῦσι γὰρ καὶ Trincavellius. ὅρθοῦσι καὶ Gesnerus.

Stob. Flor. LX 10. *Πλουστάρχου ἐκ τοῦ περὶ μαντικῆς. Τῶν τεχνῶν, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἡ χρέα συνέστησεν ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦν διαφυλάσσει·*

χρειώ πάντ' ἐδίδαξε· τι δ' οὐ χρειώ κεν ἀνεύροι τῶν ἀναγκαῖων; ὑφαντικὴν οἰκοδομικὴν λατρικὴν γεωργίαν καὶ ὄσαι περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ' ἡδονὴ τις

1) Addit interpretationem „crepidam levis phaenestri advolavit (aquila).“ 2) Apparet in hoc hexametro artificium Illud a Callimacho in versibus compendiis saepissime adhibitum de quo disseruit Diltheyus anal. Callimi. p. 14. Cf. fr. XIX v. 7 αἰτὶ φρικαλέαι, αἰτὶ δ' ὕδατι πογέονται.

προσηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὄφοπιων καὶ κομμωτικῆν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν.

Verbum ἐπήνεγκε quod intellegi vix potest Cobetus minitavit in ἐπίγνεσε (var. leet. p. 259): quam conjecturam si approbamus, duos hexametros ex Merenrio petitos esse efficiuntur. Priorem versum (ex parte fortasse proverbialium) poeta Mercurio ipsi iocanti tribnere in ea carminis parte potuit, ubi narrabatur dolus ab illo ne furti vestigia apparent adhibitus (cf. p. 18). Inter varias alterius scripturas δρθοῦσι haud dubie ingenio sive librariorum sive editorum debetur. Si δρθοῦ· καὶ γὰρ legimus, oratio conversa est ad aliquem qui gravibus curis eructatur: is admonetur ut demissum animum erigit, ipsis enim curis hominem magis eo perduci ut aliquid exegogitet ac reperiatur. Verum permira est ista consolatio atque id satis molestum, quod comparativus μᾶλλον non habet quo apte referatur: suppleri debet „quam status hominum curis carens.“ Itaque vix puto poetam sic seripsisse. Quamquau tradita haec lectio utique praestat omnibus quae propositae sunt mutationibus. Wyttenebachii conjectura, δρθοῦσι καὶ ἐπωδύνονται scribendum esse, quid sibi velit non perspicio. Bergkius tentavit δρθοῦ· καὶ γὰρ μεῖον ἐπωδίνονται μέριμναι¹⁾, Meinekius propter codicis Vind. lectionem δρθον γὰρ καὶ μᾶλλον ἐπωδίνονται μέριμναι. Non opus est quaerere, num sensus utraque scriptura effectus, si per se spectetur, aptus sit: nam aliud est quod haud ambiguo nos vetat aut Bergkio aut Meinekio adsentiri. Id enim quod Plintarchus aliquo disputationum suarum argumento adductus est ut conummemoraret Archytai hos duos versus laudasse, aperte ostendit coniungi potuisse duas sententias cognatione quadam vel similitudine significatus. Atque haec saltem appareat in lectione δρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνονται μέριμναι: postquam priore verso dictum est, necessitatem, quamvis iniucundam hominibus, tamen omnia eos docere,

1) Anal. Alex. I p. 8. Putavit igitur significationem verbū ἐπωδίνεται non esse mente aliiquid novi volvere ac parere, sed doloribus aliquem afficere.

omnia reperire, alter versus significat, curis, quibus homines misere torquentur, magis tamen animos intendi ad difficultates solvendas. Eiusmodi autem sententiarum vineulum deest in Bergkii et Meinekii lectionibus. Quod vero Bergkius censet versum ex prooemio carminis petitum esse, in quo poeta amicum aliquem consolandi gratia allocutus sit, id mihi quoque, si imperativum ὁρθοῦ recte se habere scirem, haud improbabile esse videretur.

Archytam a Plutarcho commemoratum Meinekius non diversum esse iudicat ab Archyta poeta Amphissensi, quem Plutarchus in quacst. Gr. p. 294 F citat, additque: „quem Athenaeus I p. 5 F et XII p. 516 C in scriptoribus ὀφαγτυτικῶν commemorat Archytam, fortasse ab Amphissensi non diversus fuisse existimandus est“ (anal. Alex. p. 354).

XII

ἡ χερνῆτις ἔριθος ἐφ' ὑψηλοῦ πνλεῶνος
δενδαλέδας τεύχονσα καλοὺς ἥειδεν ιούλους.

Schol. Apoll. Arg. I 972 ιονλοι δὲ καλοῦνται ἡ πρώτη ἔξανθησις καὶ ἐκφυσις τῶν ἐν τῷ γενείῳ τριχῶν. ὁ μέντοι Ἐφατοσθένης ὄνομα φόδης ἔριθων ἀπέδωκεν ἐν τῷ Ἐφμῇ, λέγων οὐτως· ἡν χερνῆτις κτλ. οὐκ ἔστι δέ, φησὶ Λίδιμος, ἀλλ' ὑμνος εἰς Αἴγαμηρα, ὡς ὁ οὐπιγγος παρὰ Τροιζηνίοις εἰς Αρτεμιν. ἔστι γάρ καὶ οὐλὸς καὶ ιονλος ἡ ἐκ τῶν δραγμάτων συναγομένη δέσμη, καὶ Οὐλὼ ἡ Αἴγαμήτηρ.

Et. m. 472, 36 (ν. ιονλος) ἔστι δὲ καὶ φόδης ὄνομα, ὡς φησιν Ἐφατοσθένης ἐν τῷ Ἐφμῇ ἡ χερνῆτις κτλ.

Tzetzes in Lyc. 23 ιονλος δὲ σημαινει τέσσαρα· τὸν σκάληκα τοῦτον, τὴν ἔξανθησιν τῶν γενείων, τὴν σιντροφὴν τῶν τριχῶν, καὶ τὸν ὑμνον, ὡς φησιν Ἐφατοσθένης ἐν Ἐφμῇ· ἡ χερνῆτις κτλ.

Tzetzes Chil. XIII 563 εἴρη.

καὶ ιονλος ὁ ὑμνος μὲν πλὴν θηλινῆ τῇ κλήσει,
ὡς ἐν Ἐφμῇ διδάσκει μοι καλῶς Ἐφατοσθένης·
ἡ χερνῆτις κτλ.

Schol. Apoll. Arg. II 43 λέγεται δὲ ιονλος καὶ θηρίου πολύπονν καὶ είδος φόδης, ὡς φησιν Ἐρατοσθένης.

Vs. 1. ἡ Etym. Tzetzes. ἡν schol. Apoll. Articulus ἡ ita positus orationi poeticae repugnare videtur; recipienda igitur est Nackii emendatio (opusc. I p. 51) ἡ quam lectio a schol. Ap. tradita plane firmat: nam sapissime et adscriptum in aliam litteram falso mutatur. Cogitandum est, praecessisse significationem sive vici sive itineris sive aedium.¹⁾ Minus bene Jacobsius (anth. Gr. t. VII p. 314) ἡν scribendum esse consult; id enim si reciperemus, ad delendum asyndeton necessario δ' littera ταντο ἡειδεν inserenda esset: quae scriptura in Etymologici editione prima exstat, sed nullius auctoritatis est, eum codices DM, scholiasta Apollonii et Tzetzes δ' illud omittant. — οφιθος schol. Tz. θεός Et. Ex Etymologici lectione caue quo in scholiis Parisinis Apollonii exstat ἡν δ' αρα χερνήτις τις ἵφ' ύ. π. Bernhardyus (p. 141) hanc novam efformavit: ἡν δ' αρα χερνήτις θεός ἵφ' ύ. π. dictumquo versum putavit de Maia quae servili munere ipsa fungoretur. Sed scholiorum Parisinorum nulla est auctoritas.²⁾ — πυλεώνος Tz. πετεώνος schol. ἐλεώνος Et. Narrationi cuius particula his versibus servata est minime convenit oppidi sive Peteonis sive Eleonis commemoratio: nam inde quod altero versu quibus rebus mulier occupata sit accurate describitur, colligendum videtur, de oppido vel regiono lectorem cum ad hosce versus perveniret antecedentibus iam fuisse instructum.

2. δενδαλίδας τεύχουσα schol. δανδαῖτις στείχουσα Et. Tz. ortum id fortasse ex scriptura δανδαῖδας quae vera esse potest. — καλοὺς schol. καλὰς Etymologici codd. DM et Tz. καλὰς δ' Etymologici editio princeps. Recipienda est forma masculina, quia scholiastae lectio duabus aliis minus depravata apparet neque illo testimonio femininum genus vocis ιονλος³⁾ comprobatur (nam eo quod Tzetzes in suo fonte

1) Exempli causa hunc ponio versum Homericum: εὐρεψ δ' ἵν βῆσσας τετυγμένα δώματα καλά. 2) Keil ad Apoll. Arg. ed. Merkel. p. 299 sqq.

3) καλάς coniunctum cum δενδαλίδας subabsurdo dictum esset.

corruptelam iam invenit, nihil efficitur). Bernhardynus quidem dicit: „καλὰς non recte Brunckius reiecit, Athenaeo XIV p. 619 B femininum genus defendente.“ At ibi legitur *αἱ λοιλοι καλούμεναι φύσαι*. Nackius, καλὰς etiam apud scholiastam Ap. traditum esse arbitratus, coniectando proposituit *τεύχοντος ἀπαλάς*.

Vocabuli δενδαλίς sive δανδαλίς quattuor interpretationes Hesychius adfert: *δανδαλίδες κάχρωες, κριθαὶ η στος πεφρυγμένος.* (Et. m. 255, 54 et Bekk. an. p. 241 δενδαλίδες· ἵεραι κριθαὶ.) *δενδαλίδας οἱ μὲν ἄνθος τι, ἄλλοι τὰς λευκὰς κάχρως, οἱ δὲ τὰς ἐπιτιμένας κριθὰς πρὸ τοῦ φρυγῆναι, οἱ δὲ τὰς ἐξ κριθῶν μάξας γενομένας.* Postrema significatione, quod ostendunt ciborum genera præter δενδαλίδας enumerata, vox usurpatum in poetae comicis versibus ab Athenaeo XIV p. 645 B citatis

ἔγῳ μὲν ἄρτους, μᾶξαν, ἀθάρην, ἀλφίτα,
κόλλικας, ὀβελίαν, μελιτοῦτταν, ἐπιχύτους,
πτισάνην, πλακοῦντας, δενδαλίδας, ταγηνίας.

Atque hanc solam commemorat Pollux VI 76 αἱς δ' ἄνθρωποι χρῶνται μάξας, τούτων τὰ δύναματα ἄνθεμα¹⁾), θριδακίνη, φύστη, οίνοῦττα, ἑψίρος, δανδαλίς κτλ. 77 καὶ βήρηκες δὲ μᾶξαι εἰσι μεμαγμέναι διηθημένων τῶν ἀλφίτων, αἱ δὲ δανδαλίδες πεφρυγμένων κριθῶν. Eratosthenes aut eundem loquendi usum secutus dicere vult, mulierem fecisse tales placentas, aut hordei grana illam fregisse mola²⁾ vel frixisse.³⁾

Carminum generis cui *ἴονλος*⁴⁾ nomen erat tenuis tantummodo apud grammaticos Alexandrinos exstabat memoria: unde diversao de haec quoque re sententiae propositae sunt. Duas commemorat præter Apollonii scholiastam Semus apud Ath. XIV p. 618 D: *τὰ δράγματα τῶν κριθῶν αὐτὰ καθ' αὐτὰ προσηγόρευν ἀμάλας συναθροισθέντα δὲ καὶ ἐκ πολ-*

1) Ortane hinc est interpretatio ἄνθος τι? 2) Hoc si verum est, verbis quae sequuntur ἐπιμέλιον ὠδὴν (Poll. IV 53) significat: v. Velsen Tryphonis fragm. p. 78 sq. 3) De muliere ἵεραις κριθαῖς parante locum concepit Spohnius de extr. Od. parte p. 126. 4) fortasse etiam οὐλαράς: a Polluce enim inter varia poematum genera *ἴονλοι* et *οὐλαροί* iuxta commemorantur IV 53.

λῶν μίαν γενόμενα δέσμην οὐλοὺς καὶ λούλοις· καὶ τὴν Ἀήμητρα ὅτὲ μὲν Χλόην, ὅτὲ δὲ Ιουλά. ἀπὸ τῶν οὖν τῆς Ἀήμητρος εὑρημάτων τούς τε καιροὺς καὶ τοὺς ὑμνούς τοὺς εἰς τὴν θεόν οὐλοὺς καλοῦσι καὶ λούλοις. Ἀημήτεροι δέ καλλίουλοι. καὶ „πλεῖστον οὐλον οὐλον ἔι, Ιουλον ἔι.“ ἄλλοι δέ φασιν ἐριουργῶν εἶναι τὴν φέρην. Priorem interpretationem Didymo adsignandam esse scholiasta Apollonii nos docet. Cf. Ath. XIV p. 619 B αἱ δὲ Ιουλοι καλούμεναι φέρειν Ἀημήτραι καὶ Περσεφόνη πρέπουσιν. Pollux I 38 Ιδίως δὲ Ἀφτέμιδος ὑμνος οὕπιγγος κτλ., Ἀημήτρος Ιουλος. Phot. lex. Ιουλος.¹⁾ τὸ δασὺ ἐπίσειν τὸν γενείων· καὶ φέρειν εἰς Ἀημήτρα· τοὺς γὰρ ἐκ πολλῶν δραγμάτων δεσμοὺς λούλοις καλοῦσι.²⁾ Argumenta eorum qui in hac sententia erant Didymi et Scimi verbis comperta habemus: manipulos hordei collectos et in unum fasciculum colligatos significari voculis οὐλος et Ιουλος traditaque esse cognomina Cereris Οὐλαι et Ιουλα.³⁾ Et fatendum est, praecipue argumentum de Cereris cognomino promptum haud parvi esse momenti: quamquam id sane perversum quod Semus putat ab hoc ipso cognomine et margites et hymnos appellationem accepisse.⁴⁾ Cf. praeter locos allatos Artemid. II 24 οὐλοι καὶ δράγματα καὶ θημῶνες ἀσταχύων. Aquila Deuter. 24, 19 οὐλον (ubi LXX interpr. δράγμα). Serv. ad Aen. XI 858 Burm. Graeci enim tradunt, *Opin et Hecærgon οὐλοφόρους*⁵⁾ ex Hyperboreis qui et ipsi sunt Threci in insulam Delum venisse etc. Schol. II. Σ 553 ἐλλεδανοῖσι δὲ τοῖς τὸν ἀσταχύων δεσμοῖς, οὓς οὐλοδέτας καλοῦσι (pessime addit οὐλαι γὰρ αἱ κριθαι).⁶⁾ Et. m. p. 204 (adn.) Gaisf. ἀμάλλειον· νῦν δὲ οὐλόδετον τινες. Eust. p. 1162, 29 ἀμάλλιον σχοινίον τὸ καὶ οὐλόδετον, ἐν φεδμοῦσιν ἀμάλλας κτλ. ἀμάλλιον, ὃ νῦν τινες οὐλόδετον,

1) Suidas v. Ιουλος. 2) Antea: καὶ φέρεις τι γένος Ιουλος. Ex Didymo fluxisse has adnotationes demonstrat Naberus Phot. lex. I p. 14.

3) Vocabulum compositum Ἀημήτερος vel (ut scriptum est in Athenei epitome) Ἀημητέρος quo tempore formatum sit, nescimus.

4) v. G. Curtius p. 525. Plura coniectavit Koesterus de cantil. popul. vet. Gr. p. 30 sqq. 5) ad XI 532 quidam dicunt *Opin et Hecærgon primos ex Hyperboreis sacra in insulam Deli occultata in fascibus mercitum pertulisse.* 6) Eust. p. 1162, 34.

οἱ δὲ ὠρόδεσμοι, τὸν ἐκ τῆς καλάμης στρεφόμενον δεσμόν,
φίδεσμοῦσι τὰ δράγματα καὶ τὴν ἐκ τούτων συγκειμένην ἄμαλ-
λαν. — Ea autem opinio, cuius posteriore loco Semus mentionem
facit, Tryphonis fuit, in cuius fragmento apud Ath. XIV p. 618 D legimus ὃ δὲ ταλαισιοργῶν (φόδη) Ἰουλος. Re-
putanti mihi, quam infirma ac temeraria argumentatione veteres
grammatici saepenumero usi sint, haud prorsus incredibile
videtur, hanc explicationem solo Eratosthenis loco ortam esse,
ubi ἔριθος ex consuetudine Homero recentiore idem quod
ἔριουργός significare putarent.¹⁾ Adserebant autem qui Ἰου-
λος vocabulum sic interpretabantur ad comprobandum suam
sententiam fortasse poetarum usum, in quorum carminibus
οὐλος epitheton est ipsius lanae aut vestimentorum lanceorum.
— Denique adnotandum est, fuisse qui Iuli hymni originem
ab homine quodam ita vocato deducerebent. Apollod. apud
schol. Theocr. 10, 41 καθάπερ ἐν μὲν θρήνοις Ἱάλεμος, ἐν
δὲ ὕμνοις "Ιουλος, ἀφ' ὧν καὶ τὰς φόδας αὐτὰς καλοῦσιν,
οὐτῷ καὶ τῷν θεριστῶν φόδῃ Αντιέρσης. Phot. v. Ἰουλος²⁾:
καὶ φόδης τι γένος Ἰουλος, καὶ ὁ προσφιλῆς τῇ Ἀρτέμιδι.
Haec postrema frusta in suspicionem vocavit Bernhardyus
tali usus ratiocinatione (ad Suid. v. Ἰουλος): „neque homo
Dianae carus isto nomine repertus est, neque licet hoc addi-
tamentum ad iulos transferre, cum upingi fuerint Dianaē
consecrati.“ Quorum argumentorum priore nihil omnino effi-
citur: quod vero ad alterum attinet, oblitus est Bernhardyus,
de Cerere iulis celebrata posterioribus antiquitatis tempori-
bus non omnes consensisse. Nonne scriptor vol poeta aliquis facile sive fingere sive ex fabulis quibusdam colligere
potuit iulum pertinuisse ad Dianaē? Nonne inepto alicui
homini cum de Iulo inquireret οὐλία Dianaē epitheton in
mentem veniro potuit?

Hace paulo fusius exponenda esso putavi, ut appareat
nos nescire quid Eratosthenes do hymno illo censuorit.
Nam errore tantum factum esse videtur ut Ritschelius dicret,

1) χρηνῆτις τὴπερ ταλαισήια ἔργα μίμητεν Apoll. Arg. III 292.

2) Suidas v. Ἰουλος.

apud Eratosthenem *τούλον* carmen esse quo Ceres a viris mulieribusque messem facientibus celebretur (opusc. philol. I p. 251). Fortasse vocē ἐριθός mulierem lanificam significavit (id quod ex aliis eius loci versibus luculenter apparero potuit) putavitque, sicut postea Trypho, Iulum a mulieribus lanam tractantibus esse cantatum.¹⁾ Quaenam si haec eius sententia fuit permirum videtur, quod mulierem non inter ipsum lanificii laborem, sed alio opere occupatam iulos cœcinisse narrat. Itaque veri similius est, ἐριθός potestate magis generali ab eo usurpatum esse. Ex Didymi verbis quibus Eratostheni adversatur id cognoscimus, Didymum carmen Cererem celebrans cui Iuli nomen esset ad sollempne sanctumque hymnorum genus rettulisse, ut illud nullo modo mulieri mercennariae ab Eratosthene tribui potuisse arbitraretur. Sed Eratosthenes fortasse aliter iudicaverat.

Quo connexu duo versus prolati fuerint, alii fortasse certo iudicio perspicient: id quod mihi non contigit. Sed in mente mihi venit hymni Homericī particula quaedam. Mercurius postquam boves furatus est, per Onchestum Boeotiae oppidum transit videtque senem in vineto curando occupatum; vetat cum quidquam eorum quae viderit evulgare, gravi poena si aliter faceret denuntiata; mox tamen ab Apolline de armentis interrogatus senex quaecunque conspexerat ei exponit (87—93. 186—212). Dubitari vix potest quin de hominibus Mercurium boves secum agentem conspicientibus ac de responso quod Apollini interroganti datum sit poetæ multa diversis modis exornata protulerint. Praecipue hue pertinet fabula de Battō, ab Hesiodo, Didymarcho, Antigono, Apollonio, Nicandro, postea ab Antonino Liberali (23) et Ovidio (Metam. II 687 sqq.) narrata.²⁾ Apollodorus complures Apollini de bubus subreptis quaeronti respondisse narrat: Άπόλλων δὲ τὰς βόας ζητῶν εἰς Πύλον ἀφίκεται· καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἀνέκρινεν, οἱ δὲ ἵδεῖν μὲν παῖδα ἔλαυνοντα

1) Hoc si statuitur, concidunt quae de origine sententiae a Tryphonie propositae supra conieci. 2) Cf. O. Müller hyperbor.-röm. Stud. I p. 315.

έφασκον, οὐκ ἔχειν δὲ εἰπεῖν ποτε ηλάθησαν διὰ τὸ μὴ εὑρεῖν ἵχνος δύνασθαι (III 10, 2). Quidni mulierculam in hanc vel similem fabulam ab Eratosthenē inductam esse putemus, sive ipsius invento sive ex iis quae certis quibusdam locis ore hominum circumferrentur?

XIII

Et. m. 135, 31 Ἀργαφίης· οἶνον

νιψάμεναι κρήνης ἐδραμον Ἀργαφίης.

τινὲς δὲ διὰ τοῦ εἰ, ἀπὸ Γεργάφου τοῦ Ποσειδῶνος. τὸ δὲ ἐντελὲς ἐν τῷ Ἐρμῇ

κρήνης Γαργαφίης.

ὁ Παρμένιος ἀνεν τοῦ γε ἡ ἔλλειψις ἀπὸ ιστορίας.

Nomen fontis in hemistichio usurpatum veram esso atque genuinam formam demonstrant loci qui sunt apud Herod. IX 25. 49. 51. 52 et apud Paus. IX 4, 3: atque hacc sola apud scriptores Romanos invenitur. Alteram qua auctor pentametri usus est invenimus etiam apud Alciphronem qui hunc versum expressit in epist. III 1 τὸ δὲ ὅλον πρόσωπον αὐτᾶς ἐνορχεῖσθαι ταῖς παρειαῖς εἶποις ἢν τὰς Χάριτας τὸν Ὁρομενὸν ἀπολιπούσας καὶ τῆς Ἀργαφίας κρήνης ἀπονιψαμένας.

Hemistichium, cuius poeta non nominatur, ex Eratosthenis potius quam ex Philetac Mercurio ductum esse propterea probabiliter conicicit Bergkiius (comm. crit. II p. 5), quia Eratosthenis carmen multo maiore valebat auctoritate. Contradixit quidem Bergkii sententiae Vngerus contenditque Philetae Mercurium ab etymologo citari (anal. Propert. p. 90): sed causa quam adfert ad suam opinionem tutandam satis frivola est. Eo enim rem absolvit, quod brevi antea apud etymologum (135, 29) Philetae fiat mentio.¹⁾ Ad liquidum sanc confessumque res perduci nequit. Si Bergkio adsentimur, haud difficile est ad explicandum, quomodo Gargaphiae fons in

1) Ne id quidem prorsus certum est: cf. virorum doctorum ad h. l. adn.

Eratosthenis poemate commemorari potuerit: nam Mercurium bovos furatum iter per Boeotiam fecisse produnt hymni Homericci poeta (88 sqq.) et Antoninus Liberalis (23). Satis autem veri simile ost, Eratosthenem, id quod postea Nicander fecisse videtur¹⁾, fusius descriptsse dei migrationem caue ad ostentandam reconditam eruditionem esse usum, quemadmodum Callimachum versari videmus in exponendis Latona errationibus aliosque alibi.

Multo difficilior est quaestio, quid pro corrupto nomine Παρμένιος sit restituendum. Schmidtius verba Γαργα-
γέη καρήνη (dicere debuit Ἀργαφή καρήνη) Parmenoni iambographo tribuenda esso coniecit (Rhein. Mus. VI 1848 p. 404): quod nullo modo potest comprobari. Si enim eum Schmidtio nomen poetae reponeremus qui diversus esset a pentametri auctore, duo maximam praeberent offensionem: primum quod grammaticus pentametri ratione non habita
ō Παρμένων ἀνεν τοῦ γ ita dicaret quasi hoc primum for-
mac *Ἀργαφή* testimonium poeticum proferret, deinde ab-
surga ista enumeratio, qua ante omnia *Ἀργαφή*, tum Γαρ-
γαφή ac tertio loco rursus *Ἀργαφή* poetarum auctoritatibus
probaretur.

Maiorem persuadendi vim duac emendationes habent iam antea propositae. Sylburgius nomen Παρμένιος in Παρ-
θένιος mutandum esse censuit. Quod si amplectimur simul-
que statuimus pentametrum esse Parthenii, una offendendi
causa tollitur. Restat ordo confusus: nam ut recte monuit Bergkius (anal. Alcx. II p. 23) „fatendum est, si scribatur
ō Παρθένιος ἀνεν τοῦ γ ita ut hoc ad pentametrum per-
tineat, nihil omnino dici, quod non antic iam dictum fuerit,
nisi quod poetae nomen additum est.“ Itaque restituto Par-
thenii nomine simul verba hunc in modum transponi paene ne-
cessarium crit: *Ἀργαφής* οἶον „νιψάμεναι καρήνης ἔδραμον

1) Ant. Lib. ἡγετ αὐτὰς Ἰλαίνων διά τε Πελασγῶν καὶ δι' Ἀχαιας
τῆς Φθιωτίδος καὶ διὰ Λακρίδος καὶ Βοιωτίας καὶ Μηγαρίδος, καὶ
ἐντεῦθεν εἰς Πελοπόννησον διά Κορίνθου καὶ Αργίσσης ἕως Τεγέας,
καὶ ἐντεῦθεν παρὰ τὸ Δάκυαιον δρός ἐκρενίτο καὶ παρὰ τὸ Μαγάλιον
καὶ τὰς λεγούσας Βάττους σκοπιάς.

Ἄργαφίης δὲ Παρθένιος ἀνεν τοῦ γ κτλ. Sed ne sic quidem ἢ quod sequitur ullam admittit interpretationem.

Quare cum Sylburgii sententia non talis sit ut omnem difficultatem removeat, omnium maximum probabilitatis speciem Sturzii conjectura habere mihi videtur: pro *Παρμένιος* rescribendum esse *Παρμενίσκος*.¹⁾ Dicit igitur etymologus, postquam a poetis utramque forniam usurpatam esse ostendit, a Parmenisco grammatico *Ἄργαφή* magis commendari ac pro gemina forma haberri sive ut antiquis vocabulis utar ex Parmenisci sententia *Ἄργαφή* esse τὸ ἀπαθές, τὸ γυνήσιον, atque inde κατὰ πλεονασμὸν ortum esse *Γυργαφή*. Fortasse Parmenisens in ipso illo Mercurii versu *Ἄργαφής* ut scriberetur praecepit; ita censem Bergkius et inde²⁾ statuit Parmeniseum commentarios de Mercurio composuisse (Ztschr. f. d. AW. 1841 p. 87): sed fieri etiam potuit ut in aliquo libro grammatici argumenti quo Herodianus usus est (ex hoc enim etymologum sua sumpsisse probabiliter iudeavit Lentzius) occasione data de hisce nominibus ageret versumque emendari inberet, sicut etiam Herodianum in libro de monadicis nonnunquam scripturae diversitates commemorare videmus. Cf. p. 25 τοῦτο γάρ „ω τέκος ἡ ϕ’ ἄγαθὸν καὶ ἐναισιμα δῶρα διδοῦνται“ ποιητικόν τινὲς δὲ αὐτὸν καὶ διὰ τοῦ ω ἔγραφον. p. 36 παρ’ Ἀντιμάχῳ „ἀεὶ φύρεος χατέουσιν ἐκόντες“ οὗτως ἐν τοῖς αντιγράφοις εὑρηται. p. 39 εἰσὶ μέντοι οἱ καὶ διὰ τοῦ γράφουσιν (vocem κνέφαλον). ἐν τισιν ἐν Μαλθακοῖς Κρατίνου παρεφύλαξε Σύμμαχος. p. 41 διὸ καὶ τὸ ζόος παρ’ Επιχάρημῷ οἱ πλείους ἔβαρυναν „τρὶς ἀπεδόθη ζόος.“ Hac igitur Parmenisci opinione commemorata addit Herodianus, modeste ac dubitanter ut solebat agere de nominibus propriis, fortasse non πλεονασμὸν vocis *Ἄργαφή* statuendum esse, sed ἔλλειψιν vocis *Γυργαφή*. Nam ἢ ἔλλειψις scribendum est eum Vb, non ἢ ἔλλειψις cum editionibus neque cum Bergkio καὶ ἢ ἔλλειψις neque cum Lentzio

1) Cf. Lentz ad Herod. II p. 187. 2) De alio argimento quo Bergkis in hac re nititur, dicetur p. 75.

η ἔλλειψις, quarum mutationum, si vera sunt quae disputavi, causa non exstat. Άργαφίης autem formam Herodianus putat adhibitam esse a docto poeta ἀπὸ ἴστορίας, i. e. certae eiusdem narrationis causa de aliqua re traditae. Cf. Ath. IX p. 391 Ε μήποτ' οὐν καὶ ή Σωπφῶ ἀπὸ τῆς ἴστορίας τὴν Ἀφροδίτην ἐπ' αὐτῶν φησιν ὄχεισθαι· καὶ γάρ ὀχεντικὸν τὸ ξῶν (passer) καὶ πολύγονον. Schol. Pind. Ol. III 52 Θήλειαν δὲ εἶπε καὶ χρυσοκέφων ἀπὸ ἴστορίας (ἀπὸ ἴστορίας em. Bergkius anal. Alex. II p. 21). ὁ γάρ Θησηΐδα γράφεις τοιαίτην αὐτήν λέγει κτλ. Schol. Theocrit. 3, 15 η φα λεάνιας· οὐκ ἀφ' ἴστορίας, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγριον. Suidas v. Λημνία χειρός: ὡμῆ καὶ παρανόμω, ἀπὸ τῆς ἴστορίας. φασὶ γάρ τὰς ἐν Λήμνῳ γυναῖκας τοὺς ἀνδρας αὐτῶν ἀνελεῖν κτλ. Schol. ad Aristot. ed. ab Vsetero in annalibus philologicis 1871 p. 312 τὸ δὲ „αἴγα ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα“ οὐκ ἀπὸ ἴστορίας τινὸς εἰργηται. Et. m. 512, 44 κτίβδηλον· ἀπὸ ἴστορίας· οἱ γάρ Αθηναῖοι τῷ πρὸς τὸν Χίους μάσει φερόμενοι ἐν τοῖς ἀδοκίμοις ἑαυτῶν νομίσμασι τὸν τοῦ Χ τύπον ἐγχαράττοντες ἀπέφειπτον βδελυσσόμενοι. Eust. ad Il. p. 157, 35 τὸ δὲ ἐν Λήμνῳ κατενεχθῆναι αὐτὸν τῇ μυθικῇ συμβάλλεται πιθανότητι ὡς ἀπὸ ἴστορίας κτλ.

Car Bergkius etiam pentametrum Eratostheni designaverit et ad eius Erigonem rettulerit, idoneam causam equidem non video. Dicit enim: „veri simile profecto est, ex eodem poeta utriusque forunae exemplum a grammatico afferri; sin diversorum sunt poetarum versus, mirum profecto, quod grammaticus doctus vulgarem hanc formam, quae in multis carminibus haud dubie obvia erat, Eratosthenis potissimum voluerit auctoritate firmare“ (anal. Alex. II p. 19). Verum etiam si constaret, in multis poetarum Graecorum carminibus fontem apud quem Romani (Graecum nobis ignotum¹⁾ seeuti) Actaeonem in Diana conspectum incidisse tradunt²⁾ fuisse commemoratum, quid vetat nos arbitrari, solum Eratostenem utpote qui poetarum illorum cele-

1) eundem fortasse cuius sunt versus in Apollodori codicibus (III 4) servati. 2) Vnger Theb. Parad. p. 379.

berrimus esset, ab etymologo .vel Herodiano testem adhibitum esse? Nonnunquam autem grammatici Gracci vocis quamvis saepe ocurrentis unum tantum testimonium proferunt: veluti Herodianus propter *χωλῆ* vocabulum Amipsiae locum (Monad. p. 6, 26), propter *Ξοῦθος* nomen versum Hesiodi eitat (p. 42, 8).

Ceterum hoc addo, in tractando pentametro eum fundatum unice certum nobis praebat Aleiphronis imitatio, versum necessario ad Gratias esse referendum. Itaque pro nihilo aestimanda est futileissima Heckeri opinio (comment. crit. de anth. Gr. 1843 p. 179 sq.), qui versum argumentatione prorsus ridicula primum falso ad Musas spectare censem, tum hanc ipsam ob causam ex Callimachi Aetiorum initio, ubi de Musis sermo fuit, dictum esse statuit, addito etiam hoc argumento, quod alibi quoque Aleiphro Callimachea expresserit.¹⁾ Neque eni quam Vngeri inventa arridere censeo, qui spreto egregii codicis Vb testimonio lectionem ante vulgatam *χρήματις* revocandam, deinde *ἔδραιμον* in *ἔδραικον* mutandum, postremo versum ad nymphas quae Actaeonem conspexerint pertinere arbitratur.

XIV

Ath. VII p. 284 D καὶ Ἐρατοσθένης δ' ἐν Ἐρμῇ φησιν
ἄγρης μοῖραν ἔλειπον, ἔτι ξώσοντας ιούλους²⁾
ἢ γενειῆτιν τρίγλην³⁾ ἢ περικάδα χιζλην
ἢ δρομίην χρύσειον ἐν ὀφρύσιν λερόν λιθύν.

Plut. de soll. anim. p. 981 D Ἐρατοσθένης δὲ τὸν χρύσο-
φρον ἔτικεν (sc. οἰεσθαι τὸν λερόν)·

εὐδρομίην χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν⁴⁾ λερόν λιθύν.

1) Argumenta Heckeri impugno: nam versum sicut multos pentametros tacito anctoris nomine citatos fortasse Callimachi esse minime negaverim. 2) De voce *λούλος* piscem *λούλιδα* significante cf. Sync. epist. 4 p. 165. Apud Plinius nat. hist. XXXII § 152, ubi piscium nomina ab Ovidio posita enumerantur, de iuli nomine propter incortam scripturam dubia res est. 3) Τούγλαν γενεῖτιν dixerat Sophro quem citat Ath. VII p. 324 F. 4) Alia ratione ἐπ' δρενοι usurpatum est apud Theocr. 20, 24.

Coniunguntur terminationes plurales et singulares nullo significatus discrimine: v. Callim. apud Ath. VII p. 284 C. Nicander ib. p. 329 A. Numen. Hal. fr. 5. 7. 11. 12. 18 Bussem. Nonnus Dion. XVI 143. Orph. Arg. 645.

Eratosthenes his versibus non narrasse videtur, certos quosdam piscautores inopinata re permotos semel partem captivae reliquisse: propter imperfectum ἔλειπον et praecipue propter η̄ particulam repetitam veri similis est eum de more aliquo loqui. Cur autem pisces, quos illi non domum anferunt sed consilio quodam relinquunt, vivi esse perhibentur? Agitur ni fallor de piscium sacrificio.¹⁾ ἔλειπον vocabulum ita incertum est, ut necessario quaedam sive praecedere sive seqni debuerint quibus accuratis fuerit definitum, veluti ἀθανάτοις aliaque verba huc spectantia. Cf. Theocr. apud Ath. VII p. 284 A

καὶ τις ἀνὴρ αἰτεῖται ἐπογφοσύνην τε καὶ δλβον,
ἔξ ἀλλὸς φόξωή, τὰ δὲ δίκτυα κείνῳ ἀφοτρα,
σφάξων ἀκρόνυχος ταύτη θεῷ λεφὸν ἰχθύν,
οὐ λεῦκον καλέουσιν, ὁ γάρ φιερώτατος ἄλλων.

Ath. VII p. 297 D φησὶ γοῦν Ἀγαθαρχίδης ἐν Ἐκτῃ Εὐφωπιακῶν τὰς ὑπερφυεῖς τῶν Κωπαΐδων ἐγχέλεων ἱερείων τρόπον στεφανοῦντας καὶ κατευχομένους οὐλέας τ' ἐπιβάλλοντας θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς Βοιωτούς· καὶ πρὸς τὸν ξένον τὸν διαποροῦντα τὸ τοῦ ἔθους παράδοξον καὶ πυνθανόμενον, ἐν μόνον εἰδέναι φῆσαι τὸν Βοιωτόν, φάσκειν τε ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ προγονικὰ νόμιμα, καὶ ὅτι μῆ καθήκει τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογῆσεσθαι. οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν εἰ ἱερείων τρόπον ἐγχέλεις θύονται, ὅπότε καὶ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λεξεως τοὺς ἀλιέας λέγει θυσίαν ἐπιτελοῦντας τῷ Πιοσειδῶνι ὑπὸ τὴν τῶν θύντων ὥσταν, ὅταν εὐαγρήσωσι, θύειν τῷ θεῷ τὸν πρῶτον ἀλόντα θύντον, καὶ τὴν θυσίαν ταύτην καλεῖσθαι Θυνταῖον. p. 325 B Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τοῖς περὶ θεῶν τῇ Ἐκτῃ φησὶ θύεσθαι τρίγλην διὰ τὴν τοῦ

1) Callimachus quoque rariora sacrificandi genera in carminibus memorans doctrinam ostentat: schol. Arist. Av. 873. Clem. Protr. 29.

δύναμας οὐκειότητα· τρίμορφος γάρ ἡ θεός.¹⁾ Iul. or. V p. 176 C καὶ θίουμέν γε (pisces), ἔφη, ὃ μακάριε, ἐν τοις τελεστικαῖς θυσίαις.²⁾ Videtur autem poeta in piscibus enumerandis crudito quodam delectu usus esse. Nullum cur commemoraverit apparel ex Athenaei loco altero: „sacrum“ quoque pisces valde convenire sacrificio perspicuum est: iuli denique mentio fit fortasse ratione Cereris vel Diana habita.³⁾ — Hac versuum explicatione profligantur scrupuli, quibus permotus Bernhardyus particulatas disiunctivas non ferendas et ηὲ in ἥδε, utrumque η in καὶ mutandum censuit (p. 138).

Qua vero de causa Eratosthenes in Mercurio haec tractaverit quis dicat? Fingere aliquis possit, in prima carminis parte regionis mentionem factam esse, quae poetæ ansam præbuerit ad veterem quandam consuetudinem memorandam. In Aroanio Arcadiae septentrionalis fluvio, cuius mentionem in Mercurio Eratosthenem movisse supra demonstrare conatus sum (p. 15 sq.), mirum quoddam piscium genus fuisse perhibebatur, de quo Athenaeus haec profert: Φιλοστέφανος δὲ ὁ Κυρηναῖος μὲν γένος, Καλλιμάχου δὲ γνώριμος, ἐν τῷ περὶ τῶν παραδόξων ποταμῶν ἐν Ἀροανῷ (Ἀροανίῳ em. Casaubonus) φησὶ τῷ ποταμῷ διὰ Φενεοῦ φέοντι ἤθυς εἶναι φθεγγομένους ὅμοιας κίλαις· καλεῖσθαι δὲ αὐτοὺς ποικιλίας (VIII p. 331 E). Paus. VIII 21, 1 εἰσὶ δὲ ἤθυς ἐν τῷ Ἀροανῷ καὶ ἄλλοι καὶ οἱ ποικιλαὶ καλούμενοι· τούτους λέγουσι τοὺς ποικιλίας φθεγγομέθαι κίλη τῇ ὅρνιθι ἱοικός. In eadem regione lacum esse piscibus carentem refert Aelianus (de nat. an. III 38). Talia ab Arcadibus variis fabulis explicata fuisse facile quivis suspectur. Verum fortasse ne hoc quidem vinculo versus cum ipsa narratione coniuncti erant: nam poetæ Alexandrini, ut Hauptii verbis utar, „comparationibus et exemplis co uti solebant ut fabularum et historiarum minus

1) p. 325 Λ τῇ δὲ Ἐκάτῃ ἀποδίδοται ἡ τρίγλη διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινέτητα· τριοδίτης γάρ καὶ τρίγληνος. Cf. Chariel. ib. p. 325 D. Naussier. fr. 2 Mein. 2) Lobeck Agl. p. 249. 3) V. p. 24 sq. ίερὸς ὑκης dieit Callimachus, fr. 72; Hermippus autem, teste Athenaeo VII p. 327 C, ὑκη ἀκούει τὴν λοιπήν.

tritarum varietate carmina distinguerent atque saepe a via quasi declinantes amoena deverticula quaererent simulque eruditionem ostentarent“ (ind. leet. Berol. 1855—56 p. 9).

Fraeter Eratosthenem et Clitarehum Athenaeus etiam Callimachum *ἱερὸν ἰχθύν* pro aurato habuisse tradit (VII p. 284 C): *Καλλίμαχος δ' ἐν Γαλατείᾳ τὸν χρύσοφρον·*

*ἢ μᾶλλον χρύσειον ἐν ὁφρύσιν ἱερὸν ἰχθύν,
ἢ πέρκας, ὅσα τ' ἀλλα φέρει βυθός ἀσπετος ἀλμῆς.*¹⁾

Celeberrimum erat *ἴγρημα*, quid significaret *ἱερὸς ἰχθύς* (Il. II 407): itaque Eratosthenes verbis Callimachi repetitis profitetur, praeceptoris sententiam sibi probatam esse.

Variae autem huius problematis solutiones, de quibus agitur a Plutareho de soll. anim. p. 981²⁾), ab Athenaeo VII p. 282 sqq., in scholiis ad Il. II 407, in Et. m. 468 (Et. Gud. p. 272, 52, 288, 38), in duo genera disponi possunt. Alii enim certum quandam pisceem ab Homero designari putabant, alii latiorem sensum tribuebant vocabulo. Et illi quidem rursus in duas diversas abierunt opiniones. Nonnulli de eo pisce cogitabant qui ἀνθίας dicebatur eiusque sententiae testem Aristotelem adferebant; ita enim ille in hist. an. IX § 135: *ὅπου δ' ἀν ανθίας ὄραθη, οὐκ ἔστι θηρίον· φημείω χρώμενοι κατακολυμβάσιν οἱ σποργεῖς καὶ καλοῦσιν λεροὺς ἰχθύν τούτους.* Quod si etiam κάλλιχθυς a quibusdam pro sacro pisce haberi memoratur, id ex eorum sententia dictum, qui utroque nomine eundem piscem significari arbitrabantur. In quorum numero Oppianus est, qui prorsus idem, quod Aristoteles de anthia, de pulestro qui dicitur pisce narrat, Hal. V 627—632. Cf. schol. ad I 185. Sed alterum ab altero distinguendum esse Dorio in libro de pisibus contendit. Atque idem de helope valet; qui cur saepe nominatus sit Plutarchus mira ratione explicat: *πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα σπάνιος γάρ ἔστι καὶ οὐ φάδιος ἀλέναι κτλ.*

1) Cf. Meineke ad Theocr. 11, 56, Immerito Bernhardyus priorem versus Callimacho abiudicat. Dilthey de Call. Cyd. p. 109. 2) Cf. etiam quaest. conv. VIII 8.

Nam helopem quoque ab anthia non diversum esse quidam volebant, negavit Dorio. — Plures autem sacrum piscem non anthiam sed πομπίλον esse censebant. Id nautarum loquendi consuetudo comprobare visa est Dionysio, qui cognomine Ἰαμβός appellabatur, in libro de dialectis (apud Ath. p. 284 B ἀκηκόαμεν γοῦν ἀλιέως Ἐρετρικοῦ τὸν λερὸν ἵχθυν καὶ ἄλλων πολλῶν ἀλιέων καλούντων τὸν πομπίλον) et Clitarcho in septimo libro Glossarum, qui ita appellari hunc piscem propter morem naves sectandi existimat (apud Ath. p. 284 D οἱ ναυτικοὶ πομπίλοι λερὸν ἵχθυν προσαγορεύοντοι διὰ τὸ ἐκ πελάγους προπέμπειν τὰς ναῦς ἥως εἰς λιμένα· διὸ καὶ πομπίλοι καλεῖσθαι, χρύσοφρον δύτα). Quibus dis sacer esset πομπίλος, Pancrates tradidit: Ath. p. 283 A Πλαγκράτης δ' ὁ Ἀρκάς ἐν τοῖς θαλασσοῖς ἔργοις ἐπιγραφομένοις προειπὼν „πομπίλος δὲν καλέοντιν ἀλπλοῖς λερὸν ἵχθυν“ διηγεῖται ὡς οὐ μόνον τῷ Ποσειδῶνι δὲ πομπίλος ἔστι διὰ τιμῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς τὴν Σαμοθράκην κατέχοντι θεοῖς. Cf. p. 282 E δὲν τὴν Τελχινιακὴν ἵστοριαν συνθεῖς, εἰτ' Ἐπιμενίδης ἔστιν δὲ Κρής η Τηλεκλείδης εἰτ' ἄλλος τις, λερούς φησιν εἶναι ἵχθυας δελφῖνας¹⁾ καὶ πομπίλους. p. 283 C μνημονεύει τῶν πομπίλων καὶ Τιμαχίδας δὲ Ρόδιος ἐν τῷ ἐνάτῃ τοῦ Δείπνου „κωβιοί εἰνάλιοι καὶ πομπίλοι λεροὶ ἵχθυς.“ Eandem igitur de sacro pisce sententiam etiam Callimachus et Eratosthenes proposuerunt²⁾: nam teste Clitarcho (loco supra citato) χρύσοφρος idem piscis est atque πομπίλος. Cf. etiam Ath. p. 282 E ἔστι δ' ὁ πομπίλος ἵδων ἑρωτικόν, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς γεγονὼς ἐκ τοῦ Οὐρανίου αἴματος ἀμα τῇ Ἀφροδίτῃ κτλ. et Archippus apud Ath. p. 328 A λεροὺς Ἀφροδίτης χρυσόφρονς Κυθηρίας. Ignorabat haec scholiasta V ad II., qui scribit οἱ δὲ χρύσοφρον, οἱ δὲ πομπίλον. In Theocriti verbis σφάξων ἀκρόνυχος ταύτη θεῷ λερὸν ἵχθυν δὲν λεῦκον καλέοντιν qui piscis significetur nescimus.

1) [Erat.] Catast. 31 (Neptunus) μερίστας τιμᾶς ἐν τῇ θαλάσσῃ αἵρει (delphino) ἀριστερ, λερὸν αὐτοὺς ὄνομάσσας εἶναι κτλ. 2) De Callimachi fragm. 72 propter argumenti obscuritatem nihil certi dicere possumus.

Maior dissensio inter eos erat, qui epitheton Homericum ad unum quoddam piscium genus spectare negabant. Erant qui *ἱερὸν ἵχθυν* interpretarentur „piscem dis dicatum“ (*ἄνετον, ἄφετον*) eodem sensu quo *ἱερὸς βοῦς* dicetur; ineptum huius opinionis argumentum in schol. A traditum invenimus: *διὰ τὸ μὴ πεπτωκέναι ὑπὸ χρῆσιν τὴν ἀπὸ τῶν ἵχθύων τροφὴν ἐπὶ τῶν ἡρώων.* Cf. schol. Aesch. Pers. 745. Alii simplicius, neque tamen prudentius, *ἱερὸν* magnum significare posse eodemque sensu dici *ἱερὸν μένος Ἀλκινόοι, ὁστοῦν ιερόν, ιερὰν νόσον*¹⁾ contendebant (cf. Et. Gud. p. 273, 15. schol. Opp. Hal. I 185 ubi *ἱερός* etiam *καλός* et *τίμιος* adiectivis explicatur). Aristarchus has duas explications quodammodo coniunxit: Ariston. ἀλλὰ κοινότερον τὸν ἄνετον καὶ εὐτραφῆ, ὡς *ἱερὸν βοῦν λέγομεν τὸν ἀνεμένον.* Schol. V ἀμεινον δὲ μέγαν καὶ ἀστνήθη, θεοῖς ἀνεμένον θαλασσίοις. Apoll. Lex. p. 90 *ἱερὸν ἵχθυν· ἦτοι τὸν μέγαν, ἢ τὸν ἄνετον καὶ διαφέροντα τῶν ἄλλων.* Hesych. *ἱερὸν ἵχθυν· τὸν μέγαν καὶ ἄνετον λέγει· ιερὸν γάρ τὸ μέγα.* Denique longe diversam explicandi viam ingressi sunt ii qui *ἱέμενον πρὸς τὸν φοῦν*²⁾ iisque qui τὸν διερόν explicuerunt (in quorum numero fuit Herodianus)³⁾, atque hi quidem varia vocis διερός derivationibus usi, quod apparet ex Etym.⁴⁾ τινὲς παρὰ τὸ διατένω τὸ βρέχω διερός, καὶ *ἱερὸν τὸν δὲ ἐν ὑδατι βρεχόμενον*⁵⁾ κατὰ ἀποβολὴν τοῦ δ, οἷον „ἐνθ' ἦτοι μὲν ἔγα διερῷ ποδέ.“ οἱ δὲ παρὰ τὸ διώ τὸ διώκω διερός, καὶ *ἱερὸς ὁ ταχὺς καὶ διωκτικός.* — His omnibus veterum grammaticorum interpretationibus mirabilior est ea quam Nitzschius invenit: „Fische sind im Homer nur eine Speise der Noth oder der Armut: ein gesegneter kann der Fisch heißen entweder weil ihn ein

1) V. Haupt Hermes I p. 21 sqq. 2) Ita Ath. p. 284 D. Quare apud Plutarcham in tradita lectione *ἱέμενον* acquiescendum: Wytenbachius genuinam scripturam ἀνεμένον fuisse suspicatus est.

3) Enstathii verbis (de verso II. II 407) εἰσὶ δὲ οἱ διερόν μεταγενέφονσιν fidem non habeo. 4) Et. m. 468, 20. Et. Gud. p. 288, 38.

5) Explicatio prorsus perversa exstat in Et. Gud. p. 286, 29 *ἵχθυς ιερός· ὁ ἐν τῷ ὑγρῷ θεύμενος* (φυόμενος ej. Diltheyus).

mitlidiger Gott den Armen gönnt, oder weil er auf jcden Fall für den Fischer ein Geschenk der Götter ist“ (ad Od. γ 278).

Talia refellere nunc non opus est, postquam G. Curtius docuit quid verum sit (Ztschr. f. vgl. Sprachf. III p. 154 sqq. Grundz. p. 372). Nam eam sententiam quam nuper Ahrensius protulit (Philol. XXVII p. 590) vix quisquam approbabit. Putat Ahrensius, exstisisse vocem *λερός* origine non diversam a vocabulis *διερός λιαρός λιγυρός* et eodem sensu quo *διερός* et *λιγυρός* adhibitam. *λερόν ἐχθύν* autem iisdem duabus rationibus explicari posse censem quas in Et. m. 468, 20 et in Et. Gud. p. 288, 38 propositas invenimus. Nolo eas Ahrensii disputationes quae ad etymologiam spectant curiosius examinare: quamquam nonnullas gravissimis dubitationibus obnoxias esse vix ipse inficias ibit. Sed id certe postulare possumus, ut ad voculam linguae Graecae vindicandam certi scriptorum Graecorum loci, non merae conjecturae quamvis sagaces adhibeantur. Videamus igitur, quosnam locos Ahrensius huc pertinere arbitretur. Ac primum quidem quae apud Homerum dicuntur φυλάκων *λερόν τέλος*, Άργείων *λερός στρατός*, *λερή* ή *Τηλεμάχοι*, *λερόν μένος Άλκινόοι*, *λεροὶ ποταμοὶ*, ea omnia si Curtii sententiam sequimur facillimam habent interpretationem. Deinde *λερός δῆρνις* in epigrammatis Mnasalcac et Rhiani (anth. Pal. VII 171, 1. XII 142, 3) ex inscita Homeri imitatione explicari potest. Tum in Alcmanis versu qui exstat in Antigoni Carystii hist. mir. 27 Ahrensius virginibus non *λερόφωνοι* sed *λερόφωνοι* („= *λιγύφωνοι*“) adiectivum attribuit.¹⁾ Ego vero non intellego, cur virgines sacra carmina canentes non eodem iure *λερόφωνοι* dici potuerint quo viri fatidici *λερόγλωσσοι* appellantur.²⁾ Alia propterea nihil certi evincore possunt, quia scripturis non traditis sed ab Ahrensio ex cogitatis nituntur. Nam Simonidem (apud Ath. IX p. 374 D)

1) ίμερόφωνοι scripsit Schneidewinus exerc. crit. III 12. 2) Epigr. apud Paus. VI 17, 6. — Antagoras in anth. Pal. VII 103, 4 ὡν αὐτὸς μῆδος *λερός ἥσσεν δαιμονίου στόματος*.

non ἡμερόφων' vel ἡμερόφων' ἀλέκτωρ, sed ἱερόφων' ἀλέκτωρ, Sappho (apud schol. Soph. El. 149) non ἡμερόφωνος sed ἱερόφωνος ἀηδῶν dixisse arbitratur. In duobus aliis locis tractandis variae lectionis testimonia in auxilium vocat. Photius enim in lexico non ἡεροφάνων (ll. Σ 505) ut Hesychius, sed ἱεροφάνων exhibit, et in Alemanis verbis ἐπὶ δ' ἡμερον ὑμνῳ καὶ χαρίεντα τίθει χορόν (apud Heph. p. 24 Westph.) Maximus Planudes lectionem ἱερὸν ὑμνου praebet (rhet. Gr. ed. Walz V p. 510). Sed ne ea quidem tanti momenti esse ut inauditus istud ἱερός vocabulum inde restituere liceat nemo infinitabitur.¹⁾ Restat versus qui est in Alemanis fragmento Parisino p. 1, 21 ubi in papyro haec servata habemus

ιτες δὲ Αιός δ(ο)μον
ην· ερογλεφάροι.

Locus difficilimus est: nescio an Aleman διερογλεφάροι scripserit eodem sensu quem Ahrensius in vocabulo a se invento (*ἱερογλεφάροι*) inesse vult.²⁾

XV

Theo Smyrnacus postquam Alexandri Ephesii versus de ordine et consonantia planetarum tractavit ita pergit (de astr. p. 192):

Ἐρατοσθένης δὲ τὴν μὲν διὰ τῆς φορᾶς τῶν ἄστρων γινομένην ἀρμονίαν παραπλησίως ἐνδείκνυται· τὴν μέντοι τάξιν τῶν πλανωμένων οὐ τὴν αὐτήν, ἀλλὰ μετὰ σελήνην ὑπὲρ γῆς δεύτερον φησι φέρεσθαι τὸν ἥλιον. φησὶ γάρ ὁς Ἐρμῆς ἔστι (ἔτι em. Martinus) νέος, ἐργασάμενος τὴν λύραν³⁾, ἐπειτα πρώτος (πρώτως em. Martinus) εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνιών καὶ παραμείβων τὰ πλανᾶσθαι λεγόμενα, θαυμάσιοι (scr. θαυμάσας) τὴν διὰ τὴν φύμην τῆς φορᾶς αὐτῶν

1) Quid vetuit grammaticos ἡεροφάνων interpretari voce μεγαλοφώνων, id quod factum videmus apud Hesychium? V. schol. Il. Σ 505 ἡεροφάνων δέ, ὥν ἡ φωνὴ μίχῃ τοῦ ἐμφανοῦς ἵκνεται. καὶ ἐν ἄλλῃ φωνῇ δέ οἱ αἰθέρες ἴκνεται.⁴⁾ 2) Cf. Lue. Lexiph. 4 διερὸν βλέπεται.

3) De lyra a Mercurio inventa cf. Volkmann Plut. de musica p. 154sq. Vager Theb. Parad. p. 32 sqq.

γινομένην ἀρμονίαν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένη λύρᾳ
(add. ὄμοίαν)
ἐν δὲ τοῖς ἔπεσι φαίνεται ὁ ἀνήρ οὗτος τὴν μὲν γῆν ἐαν
ἀκίνητον, ἐν δόκτῳ δὲ φθόγγοις ποιεῖ ὑπὸ τὴν τῶν ἀπλα-
νῶν σφαῖραν ταῖς (τὰς εἰ. Mart.) τῶν πλανωμένων ἐπτά,
καὶ πάσας κινῶν περὶ τὴν γῆν καὶ τὴν λύραν ποιούμενος
δοκτάχυρδον ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, δὲ μουσικάτερος
Ἀλεξάνδρον.¹⁾

Vocem ὄμοίαν pertinentem ad dativum τῇ ὑπ' αὐτοῦ
κατεσκευασμένη λύρᾳ deesse perspexit Martinus addiditque
eam post ἀρμονίαν. Desunt autem plura. Nam ubi Theo
dixit, Eratosthenem post lunam statim collocare solem, por-
gitquo φησὶ γάρ, sequentia accuratius declarant necesse est,
quoniam modo Eratosthenes hanc sententiam expisserit.
Omnem dubitationem tollit Chalcidius, e cuius verbis (*quae
causa esset — et excelsa*) Graecum locum facile quivis sup-
plere potest. His reputatis ὄμοίαν vocabulum cum ceteris
quae exciderunt ante verba ἐν δὲ τοῖς ἔπεσι locum habuisse
statuo; Θαυμάσοις autem non in θαυμάσει, quod Martinus
scripsit, sed in θαυμάσας mutari debet: *miratum exstat apud
Chalcidium.*

Chalcid. comment. in Plat. Tim. 72 quem (Alexandrum)
secutus Eratosthenes motu quidem stellarum sonos musicos edi
consentit: sed ordinem collocationis non eundem esse dicit. statim
quippe post lunam secundam altitudinem a terra dat soli,
memorans fabulose, Mercurium commenta recens a se lyra cum
caelum ascenderet primitus transcurrentem per ea, quae motu plan-
tarum ad organicum modum personabant (*lyrae*)²⁾ a se inventae similem, miratum quod imago a se inventi operis in

1) Sic postrema, litterarum compendiis scripta, in codice Marciano (303) leguntur. Ambrosianus (C 263 inf.) et Parisinus (1821) quo solo usus est Martinus habent ὁ μουσικότερος Ἀλεξανδρός, unde iam Martinus genninam lectionem cognovit. Bergius οὐγ̄ ως ὁ μουσικότερος Ἀλεξανδρός a Theone scriptum fuisse coniecit (Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177). Est autem Parisinus descriptus ex Ambrosiano, Ambrosianus ex Marciano, ut is pro unico tractatus de astronomia fonte habendus sit: de qua re alio loco disputabo. 2) *lyrae* quod deest in editionibus addendum videtur; cf. Graeca verba.

caelo quoque reperiretur stellarum collocatione quac causa esset concinentiae, recenscre, primum se a terra transmisisse lunae globum, post quem superasse solis, dehinc Mercurii Stibontis et ecenterorum cum aplani summa et excelsa.

Ach. Tat. p. 136 Α περὶ δὲ τῆς ἐναρμονίου κυνήσεως αὐτῶν (stellarum errantium) εἶπεν, ὡς Ἐφην, "Ἄρατος ἐν τῷ κανόνι καὶ Ἔρατος θένης ἐν τῷ Ἐρμῇ καὶ Τψικλῆς καὶ Θράσυλλος καὶ Ἀδραστος Ἀφροδισιεύς.

Narrationem de Mercurio caelum ascidente ad poemam Mercurii nomine inscriptum revocavit Fabricius: neque quidquam profecto magis perspicuum. Videmus enim in fragmentis quae ad hoc carmen certis testimoniorum referuntur, poctam res caelestes describentem saepius tempore praeterrito uti, cf. fr. XVII—XIX: id quod explicari nequit nisi de narratione cogitamus, qua poeta aliquem induxit cacti signa motusque contemplantem: nam in earmine mere quod dicunt didactico absurdia haec essent. Illum vero qui iter caeleste suscipit Mercurium esse quis neget inspectis Theonis et Chalcidii locis? Constat practerea Achillis testimonio sphaerarum consonantiam in Mercurio fuisse commemoratam: cf. fr. XVII.

Vcrum enim constat etiam id ipsum opus carmen fuisse epicis versibus compositum: quomodo igitur εἰ apud Thconcm opponi possunt? Mirationem nostram augeri oportet, cum viderimus ea quae ex epico carmine citantur ad idem illud argumentum in Mercurio tractatum, sphaerarum consonantiam dico, pertinere. Sed ea difficultas facile solvi potest. Demonstravi enim, quaecunque Thconi et Chalcidio communia sint ex Adrasti Peripatetici in Platonis Timaeum commentario ab uno descripta, ab altero in Latinum sermonem conversa esse (Rhein. Mus. XXVI p. 582 sqq.). Idem igitur valet de fabula qua Mercurius caeli contemplator inducitur. Verba quae eam sequuntur, inde a lacuna a me indicata usque ad Ἀλεξάνδρου, Theo solus habet: quae autem postea legimus, rursus communia

habent.¹⁾ Itaque necessario suspicio oritur, illa $\delta\nu\ \delta\varepsilon\ \tauο̄ς\ \epsilon̄πεσι\ κτλ.$ a Theone verbis Adrasti addita esse. Ac si hoc statuimus, omnia plana fiunt. Etenim Theo, exiguae cruditionis homo, cum illa ad Eratosthenem pertinentia ex Adrasto describeret, ad carmen quoddam ea referenda esse nesciebat. In priorem autem opebris sui partem (p. 165 Bull.) ex alio scriptore, fortasse Moderato, duos hexametros Eratosthenicos de sphaerarum concentu transtulerat (fr. XVII). Itaque Eratosthenis sententiam ex Adrasto relatam completere sibi visus est additis (quasi duo testimonia ad diversos libros pertinerent) verbis $\delta\nu\ \delta\varepsilon\ \tauο̄ς\ \epsilon̄πεσε\ κτλ.$ Nititur hoc additamentum solis illis versibus. Quod enim Theo ultimo loco dicit $\tauην\ λύραν\ ποιούμενος\ δύταχορδον\ \delta\nu\ τη\ διὰ\ πασῶν\ συμφωνία,$ quamquam fragmento XVII non docetur, tamen ex eo concludere potuit. Existimabat enim antiquitas caelestium corporum harmoniam respondere fidibus lyrae. Inde Tho statuit (quod num accurata argumentatione fecerit, postea videbimus) ex Eratosthenis opinione octo sphaerarum motu consonantias fidium octachordi edi: acutissimus vero octachordi sonus et gravissimus consonantiam $\deltaιά\ πασῶν$ efficiunt.²⁾

Quae cum ita sese habeant, reicienda omnino est Bergkii sententia, qui ex illa citandi ratione colligit, prius testimonium non ex Mercurio sed ex Catasterismis petitum esse. Cui opinioni praeter ea documenta, quae de carmine Mercurii nomen gerente cogitare nos iubent, etiam Catasterismorum argumentum repugnat. Narratae erant ibi fabulae de signorum caelestium originibus, ac vix intellegi potest, qua ratione in hoc opere Eratosthenes rettulcerit Mercurium sphaerarum harmoniam esse miratum. Theo autem non utro-

1) Theo οἱ μέντοι μαθηματικοὶ οὐτε ταῦτην κτλ. Chalc. mathematici tamen neque hanc etc. 2) Westphal Metrik der Gr. I p. 294 sqq. Ceterum eorum quoque, qui harmoniam mundi heptachordio aut enneachordo adaequabant, plerique consonantiam $\deltaιά\ πασῶν$ effici censebant. De heptachordio cf. Arist. Quint. p. 146 sqq. Nicom. Harm. p. 6. Boeth. de inst. mus. I 20, 27. Bryenn. Harm. p. 363, 410; de enneachordio Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 188. Plin. nat. hist. II § 84. Plut. de an. procr. p. 1029 A. Hyg. de lim. const. p. 184 Lachm. Censor. 13. Favonius Eulogius in Somn. Scip. p. 411 Or.

que, ut Bergkius censet, Eratosthenis libro utebatur, sed neutro. —

Demonstrasse mihi videor, verbis Theonis $\tau\eta\nu \lambda\nu\varphiav$ $\pi\kappa\iota\omega\mu\epsilon\nu\sigma\delta\kappa\tau\alpha\chi\omega\varrho\delta\sigma\nu$ nil eontineri nisi sententiam Theonis quam ex duobus versibus fr. XVII sibi informaverit. Lieetne nobis hanc conelusionem, quam speiem quandam probabilitatis habere non nego, adoptare? Non licet. Quid enim si Eratosthenes eandom de sphaerarum eoneentu opinionem protulerit quam postea a Cieerone prolatam viderimus? octo quidem mundi sphaeras esse quae moverentur: sed septem tantum sonos edi, quia Mercurii et Veneris motibus idem sonus efficeretur. Ita enim Cicero (quem huius sententiae inventorem esse nemo profecto opinabitur) de rep. VI 18: *illi autem octo cursus, in quibus eadem vis est duorum, septem efficiunt distinctos intervallis sonos, qui numerus rerum omnium fere nodus est, quod docti homines nervis imitati atque cantibus aperuerunt sibi redditum in hunc locum etc.* Cf. Macr. in Somn. Seip. II 4, 9 *octo sunt igitur quae moventur, sed septem soni sunt qui concinentiam de volubilitate conficiunt propterea quia Mercurialis et Venerius orbis pari ambitu comitati solem viae eius tamquam satellites obsequuntur et ideo a nonnullis astronomiae studentibus eandem vim sortiri existimantur.¹⁾* Quod si eodem modo narravit Eratosthenes, Mercurio, qui in eius carmine eongruentiam inter caelestium sphaerarum sonos et lyram a se inventam miratur, non oetachordi, ~~sed~~ heptachordi inventionem tribuisse consendus est. Ac facile quis hoc veri similius esse propterea putaverit, quia constat lyram septem fidibus instruetam antiquis temporibus usitatam, oetachordon postea domum inventum esse. Itaque aptius certe fuit, lyrae Mercurii septem quam octo fides tribuere. Atque hanc ob causam poeta hymni Homeriei narravit ἐπτὰ δὲ συμφώνους δίων ἑτανίσσατο χορδάς (51), aliique eum secuti

1) Fuisse etiam videntur, qui soli, Mercurio, Veneri unam tantum vocem tribuerent. Cf. Plut. de an. procr. p. 1029 B.

sunt.¹⁾ Attamen rem in medio relinquo. Id vero propter Adrasti locum pro explorato putandum, Eratosthenem non in eorum numero fuisse qui Mercurio, ea nimirum de causa quia σύστημα τετράχορδου omnium vetustissimum fuisse existimabatur, tetrachordon adsignarent.²⁾ Alii etiam de trium fidium lyra a Mercurio inventa fabulabantur: Diōdorus enim refert, Mercurium ex Aegyptiorum opinione λύραν τε νευρίνην ποιῆσαι τρίχορδον, μιμησάμενον τὰς κατ' ἐνιαυτὸν ὥρας· τρεῖς γὰρ αὐτὸν ὑποστήσασθαι φθόγγους, δέκαν καὶ βαρὺν καὶ μέσον, δέκαν μὲν ἀπὸ τοῦ θέρους, βαρὺν δὲ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, μέσον δὲ ἀπὸ τοῦ ἥσρος (I 16).

Lyra inventa ex carminis nostri institutione Mercurius in caelum ascendit transitque eius sphaeras. Posset quispiam ex pristino Mercurii dei apud Graecos significatu hoc explicare, si recte Welekerus de eo iudicasset.³⁾ Sed valde dubito, an Welckeri sententia cuiquam sit comprobata. Itaque Bernhardyo potius adstipulandum, qui Eratostenis narrationem ad Aegyptiorum res divinas spectare contendit (p. 111). Pervulgatum est Thoth Aegyptiorum deum non diversum existimatum esse a Mercurio. Ad illum autem Aegyptii astronomiae origines referebant. Plato in Phaedro p. 274 C ἡχουσα τοίνυν περὶ Νεύκρατιν τῆς Ἀλγύπτου γενέσθαι τῶν ἔκει παλαιῶν τινα θεῶν, οὐ καὶ τὸ δρυεν τὸ ιερόν, ὃ δὴ καλοῦσιν Ιβιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαιμονι εἶναι Θεύθ. τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν. Diod. I. c. (de iis quae Aegyptii ad Mercurium referebant) περί τε τῆς τῶν ἀστρων τάξεως καὶ περὶ τῆς τῶν φθόγγων ἀρμονίας καὶ φύσεως τοῦτον πρῶτον γενέσθαι παρατηρητήν. Strabo XVII p. 816 λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ

1) Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 190. Ov. Fast. V 105. [Erat.] Catast. 24. Hyg. de astr. II 7. Schol. Ar. Phaen. 269. Schol. Germ. p. 84. 150 Breys. Luc. dial. deorum 7, 4. Bryenn. Harm. p. 362. 410.

2) Macr. Sat. I 19, 15. Boeth. de inst. mus. I 20. 3) Griech. Götterl. I p. 342 „er bedeutet den Kreislauf des Himmels, des Tags und der Nacht, des Wachens und Schlafens, dem entsprechend auch des Lebens und Sterbens, die lebendige Bewegung, den Umschwung.“

ένταῦθα (Thebis) ἱερεῖς τούτων δ' ἔστι καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον κτλ. ἀνατιθέασι δὲ τῷ Ἐρμῇ πᾶσαν τὴν τοιαύτην μάλιστα σοφίαν. Aegyptiorum sacerdotes quadraginta duo habebant sacros libros deo Thoth attributos¹), quorum quattuor astronomiam tractaverunt: Clem. VI 35 μετὰ δὲ τὸν φόδον ὁ ὀρθοσκόπος ὀρολόγιον τε μετὰ χεῖρα καὶ φοίνικα ἀστρολογίας ἔχων σύμβολα πρόσεισιν. τοῦτον τὰ ἀστρολογούμενα τῶν Ἐρμοῦ βιβλίων τέσσαρα ὅντα τὸν ἀριθμὸν δεὶ διὰ στόματος ἔχειν χρή, ὃν τὸ μὲν ἔστι περὶ τοῦ διακόσμου τῶν ἀπλανῶν φαινομένων ἀστρων, τὸ δὲ περὶ τῶν συνόδων καὶ φωτισμῶν ἥλιου καὶ σελήνης, τὸ δὲ λοιπὸν περὶ τῶν ἀνατολῶν. Cum igitur Mercurius ut Graeci fabulabantur lyram, ex Aegyptiorum opinione Thoth astronomiae scientiam invenerit, Pythagoreorum autem et Platonis placitis voes lyrae ad motus astrorum fuerint relatae: facile est ad explicandum, qua ratione Eratosthenes ea quae Adrastus exponit fingere potuerit.²) Fortasse vir rerum Aegyptiarum peritissimus, cum Mercurium lunae sphaeram permeasse referret, in hac narratione instituenda etiam eo respexit quod Thoth nonnunquam lunarem quandam habebat significationem lunaeque dominus appellabatur³): quare in imaginibus repraesentatur lunam sive plenam sive dimidiā in capite gerens.⁴) Cf. Plut. de Is. et Os. c. 41 καὶ τῷ μὲν ἥλιῳ τὸν Ἡρακλέα μιθολογοῦσιν ἐνιδρυμένον περιπολεῖν, τῷ δὲ σελήνῃ τὸν Ἐρμῆν.

De planetarum collocatione, in quam primi Pythagorei accuratius inquisivisse dicuntur⁵), inter veteres complures fuisse opiniones notum est. De luna quidem et de Martis Iovis, Saturni ordine inter omnes fere constabat: at de sole, Mercurio, Venere ali aliter iudicabant. Anaximandri, Par-

1) Clem. Strom. VI 35–37. Cf. Plut. de Is. et Os. c. 61. Lepsius das Todtenbuch der Aegypter p. 17. Quibus fundamentis ea nitantur, quae de Thoth deo „ogoadis domino“ Knoetelius profert (Rhein. Mus. XXII p. 522 sqq.), dijudicare nequeo. 2) Cf. Manil. I 30 sqq.

3) Bensen Aegyptens Stelle in der Weltgesch. I p. 463 sq. 4) Parthey Plut. über Isis u. Os. p. 154 sq. 5) Eudemus apud Simpl. in Aristot. libros de caelo p. 212a Karst.

menidis, Leucippi sententiae posteris temporibus merito neglegebantur; Stob. ecl. I 24 p. 510 (Anaximander dixit) ἀνωτάτῳ μὲν πάντων τὸν ὥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν σελήνην· ύπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἀστρων καὶ τοὺς πλανῆτας.¹⁾ p. 518 Παραμενίδης πρῶτον μὲν τάττει τὸν ἔφον, τὸν αὐτὸν δὲ νομιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσπερον, ἐν τῷ αἰθέρι μεθ' ὃν τὸν ὥλιον, ὑφ' ὃ τοὺς ἐν τῷ πυρώδει ἀστέρας, ὅπερ οὐρανὸν καλεῖ.²⁾ Laert. Diog. IX 33 (de Leucippi doctrina) εἶναι δὲ τὸν ὥλιον κύκλον ἔξωτατον, τὸν δὲ τῆς σελήνης προσγειώτατον, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων μεταξὺ τούτων. De Democrito Pseudo-Plut. p. 889 B Δημόκριτος τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανῆτας, εἴφ οἷς ὥλιον, φωσφόρον, σελήνην.³⁾ Adulta iam astronomiae scientia longe plurimi Chaldaeorum opinionem amplectebantur, qui post lunam altitudinem secundam a terra Mercurio dederant, tertiam Veneri, quartam soli.⁴⁾ Id pro vero habebant Archimedes⁵⁾, Ptolemaeus⁶⁾ aliisque permulti⁷⁾, posteriorumque temporum Pythagorei medium inter astra errantia locum tenere contendebant circulum solis ὡς ἡγεμονικῶτατον καὶ οἷον καρδίας τοῦ παντός.⁸⁾ Atque iis qui solem medium esse existimabant de Mercurii Venerisque ordine dubitatio non erat; nam quod Nicomachus eum invertit (Harm. p. 7), mera negligentia ortum esse videtur: cf. epit. Nicom. p. 33 Meib. τὴν δὲ παρανήτην οὐ κατὰ τὸν Ἐρμῆν (Nicomachus ponit), ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην ἀτάκτως, εἰ-

1) [Plut.] de plac. philos. p. 889. Cf. Ach. p. 135 E εἰσὶ δὲ οἱ πρῶτοι τῶν ὥλιον λέγοντες, δευτέρους δὲ τὴν σελήνην, τρίτους δὲ τὸν Κρόνον. 2) Cf. tamen Zeller die Philos. der Gr. I p. 484. 3) Ach. l. c. ἀλλα δὲ (λέγοντες) τέταρτον τὸν Ἐρμῆν, ἕπτην δὲ τὴν Ἀφροδίτην. Unam e vulgaribus opinionibus Democrito Pseudo-Galenus adscribit, bist. phil. p. 272. 4) Macr. in Somn. Scip. I 19, 2. Brandis Hermes II p. 261. 5) Macr. l. c. 6) Math. synt. IX 1. Cf. Procl. in Tim. p. 258. 7) Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 182 sq. (Chalc. 71.) Geminus p. 4. Petosiris et Nechepses apud Plinius nat. hist. II § 88. Vitr. IX 4, 5. Manil. I 811 sq. Plin. nat. hist. II § 34—41. Cleom. I 3. Hyg. de astr. IV 14. Schol. Arati 455. Ach. p. 135 D (τινές). Anatolius in Theol. arithm. p. 56. Arist. Quint. p. 147. Hyg. de lim. const. p. 184 sq. Lachm. Mathematici apud [Plut.] de plac. philos. p. 889 et Stob. ecl. I 24 p. 516. Fav. Eul. p. 411. [Ptol.] Harm. III 16. Iul. Firm. Astr. III. Suidas v. Ἰποζῆ. Bryenn. Harm. p. 363. 410. 8) Theo de astr. p. 182 (Chalc. 71).

μὴ γραφικὸν εἶη τὸ πταῖσμα. Antiquiore autem tempore Graecie interque eos, ut tradidit Eudemus¹⁾, primus Anaxagoras solem statim post lunam collocare solebant, ac nonnulli etiam Archimedē posteriores denuo hanc sententiam amplexi sunt²⁾: itaque factum est, ut Ptolemaeus (qui ea refutata alteram argumentis comprobare studet) illam quam antiquiorē dieo mathematicis posteriorum temporum, alteram τοὺς παλαιωτέρους adscriberet. Ex Platonis opinione quam postea adoptavit Chrysippus³⁾ Venus tertium, Mercurius quartum obtinet locum.⁴⁾ Ab Eratosthene autem in Mercurio inversum ordinem his stellis tribui vidimus.⁵⁾ Quomodo sectatores eius in comprobanda sua sententia versati sint, cognoscere licet ex Macrobio in Somn. Scip. I 19, 8 sqq. Si vero Macrobius Aegyptiorum hanc existimationem fuisse dicit (I 19, 2. 21, 24 sqq.), non magni id momenti esse videtur: aliter eerte Achilles p. 136 C τέταρτος δὲ ὁ γῆς καὶ Αἰγυπτίους, ἔκτος δὲ καθ' Ἑλληνας⁶⁾ et item Cassius

1) Proclus in Tim. p. 258 C. 2) De Pythagoreis v. Alex. Aphr. in Arist. Metaph. p. 29 Bon. De Eudoco et Aristotele Proclus in Tim. p. 257 F (qui fatiles huius ordinis causas proponit). De Philolao Stob. ecl. I 22 p. 488. Cf. etiam Tim. Locrus qui dicitur p. 96 E. Theo de astr. p. 194 (Chalc. 72) οἱ μέντοι μαθηματικοὶ τὴν τάξιν τῶν πλανητῶν οὔτε ταῦτην οὔτε τὴν αὐτὴν πάντες τιθέσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν σελήνην τάττονται τὸν γῆν, ὅπῃ δὲ τούτοις ἐνοι μὲν τὸν στίλβοντα, εἴτα τὸν φωσφόρον, ἄλλοι δὲ τὸν φωσφόρον, ἐπειτα τὸν στίλβοντα, τοὺς δὲ ἄλλους ὡς τίθεται. 3) Stob. ecl. I 21 p. 448. 4) Martin Études sur le Timée de Platon II p. 64 sqq. Cf. Ach. p. 135 D οἱ περὶ τὰ μετέωρα δεῖνοι φασὶ λόγας εἶναι ἐπτά κτλ. ἐν τῷ τετάρτῳ τὸν τὸν Εροῦν (εὐθίᾳ), ἐν τῷ πέμπτῳ τὸν τὸν Αφροδίτης, ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ τὸν τὸν γῆς. Platonem sequuntur praeceptor [Aristoteles] de mundo 2 (Apul. de mundo 2) et Alexander apud Simpl. in Arist. libros de caelo p. 213 Karst. (ubi Simplicius γραφικὸν πταῖσμα statuendum suspicatur contrariamque de Mercurio et Venere sententiam firmare studet). Cicero ubi Balbum Stoicem disputantem singit eundem planetarum ordinem onarrat quem Plato, de nat. deorum II § 53: alibi facit cum Chaldaeis, do div. II § 91, de rep. VI 17. — Falso Platoni sententia Eratosthenica tribuitur a Maer. I 19, 2. 21, 27. [Plut.] de plac. philos. p. 889 B (Stob. ecl. I 24 p. 512). 5) Ach. I. c. τίνεις δὲ ἐν τῷ τετάρτῳ (ζώνῃ) τὴν Αφροδίτην ἴγοντες, ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τὸν Εροῦν, ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ τὸν γῆν. Cf. ib. p. 136 C. Theo de astr. p. 296. [Plut.] de plac. phil. p. 889 (τῶν μαθηματικῶν τίνες). Eundem ordinem Pythagoras statuisse perhibetur in vita Pyth. apud Phot. Bibl. p. 439 b: sed Plinius (II § 84), Censorinus (13), Sidonius Apollinaris (carm. 15, 61 sqq.) Chaldaeorum sententiam ei tribuunt. Utra opinio significetur in [Erat.] Catast. 43 et ab Hyg. de astr. II 42, non liquet. 6) „Græcis“ hoc loco Platonis, non Eratosthenis opinio adscribitur.

Dio XXXVII 19 de vulgari sententia κατὰ τὴν τάξιν τῶν κύκλων καθ' ἣν οἱ Ἀλγύκτιοι αὐτὴν νομίζουσι. Restat ut commemorem hypothesim illam maxime memorabilem, fortasse ad Heraclidem Ponticum auctorem referendam, qua motus Mercurii et Veneris ratione a ceteris longe diversa repraesentatur: unam esse cavam sphaeram soli, Mercurio, Veneri communem, atque in ea esse solidas horum astrorum sphaeras commune centrum habentes, quarum minima sit sphacra solis, circum hanc sphaera Mercurii, tum utramque complectens et omnem cavam sphaerae altitudinem obtinens Veneris sphacra.¹⁾

XVI

Philo de prov. (ex versione Armenia in linguam Lat. transl. ab Auchero) p. 101. *Circulus tamen latus ad quid est? Etenim qui de meteoris agunt, ita inter se dimicant, ut dissimilia de illo sentiant.*²⁾ *Siquidem nonnulli arbitrantur luminis esse revibrationem ex stellis resurgentibus; quidam vero commissuram totius caeli, ubi coaplantur hemisphaeria; aliqui antiquam ab initio viam solis; alii Geryonis pechudum viam, per quam eas duxit; alii vero ex γαλαξισιοῖς sc. lato plenis Iunonis uberibus; quod etiam Heratosthenes sensit: quare dieit: Miror, si aggrediar Iovis saera vestigia pedis, quod cornu appellat hucusque et circumfum festinantis velocisque suffurantis paleas. Praetermissis itaque istorum adinventionibus mirus probandis, quae ardore dimicandi sunt prolatae, convenit dicere, quod ignis est ista glomeratio ab aethere causata naturali necessitate, non providentia.*

Ea versionis Armeniae verba quae ad Eratosthenem spectant respondere hisce Germanicis Graccisque vocabulis benevola liberalitate mihi perscripsit Ioannes Gildemeister:

1) Huius sententiae demonstrationem, quae sane ad astronomiae scientiam non pertinet, v. apud Theonem p. 296 sq. Cf. Chalc. 109.

2) „Vel ad verbum: num ideo ut apud sublimia lustrantes invidia moveatur et contradictiones occurrant? ne haec de illis putent.“ Auch.

„welches auch Eratosthenes geglaubthat, weshalb er sagt: ich wundere mich wenn ich mich mache an¹⁾ Αἰός τὰ κυριακὰ τὰ λερά τὰ ἐμποδῶν²⁾), welches er Horn nennt³⁾ bis jetzt (bis heute) und Kreis⁴⁾ des davonstürmenden, eilenden Spreudiebes.

Das Folgende dem Sinn nach wohl richtig, aber im Armen. nicht zu construiren und fehlerhaft:

Abcr ihre unglaublichen Erfindungen⁵⁾, welche sie mittelst des Kampfes der Disputation vorbringend gesagt haben⁶⁾), — ist angemessen zu sagen, ὅτι πυρὸς τοῦτο τὸ σύστρεμμα⁷⁾ ἐξ τοῦ αἴθρος συνισταμένου⁸⁾, ἀναγκαῖαι φύσεις, καὶ οὐ προνοίᾳ.⁹⁾

Magni momenti esset hic locus, ut iure Bergkius mouit (Jahrb. f. Philol. 1860 p. 412), nisi tanta obscuritate laboraret. Ut a certis incipiam, primum mihi haec Aucheri verba sunt adferenda: „Via lactea Latinis dicta Graeco more, Armeniis est Hartacol vel Hartcogh, paleae fur, qui nempe in fuga sua palcam portandam vel invitus sparserit huc illuc. Nescimus, an sensum solum expisserit hac voce interpres Armenius an legerit in Gr. aliquid simile, ut ἀχνόφωρ vel ἀχνοκλίπτης aut ἀχνών etc.“ Permiram ac prorsus singularem esse istam fabulam quam ad explicandam viae lacteae originem Armenii narrabant, quivis sponte animadvertet: itaque nulla ratione statuere licet, alius gentis scriptorem eadem imagine esse usum. Consecutarium est, verba illa *circulum festinantis velocisque suffu-*

1) „Ἴπιζερόω, davon ist das Arm. die genaue Uebersetzung u. auch in der Bedeutung argumentiren.“ 2) „ein sonst nicht vorkommendes Substantiv, genau gebildet aus πρός ποστ oder ἐμποδών: dieselbe Zusammensetzung kommt aber mit Verbalendung im Sinn mit Füssen treten, unter die Füsse werfen vor.“ 3) „So steht da und Emendation ohne Gewaltsamkeit nicht thunlich (im Arm. wird die Milchstrasse nicht etwa Horn genannt).“ 4) „κύριος, allenfalls auch λόγη oder λογοτήρ.“ 5) „Accus.“ 6) „Es fehlt ein Wort, von dem der Accus. abhinge, im Sinn von praetermissis.“ 7) „σύστρεμμα wäre zu setzen, wenn nicht das Verbum für das Folgende das näherliegende wäre.“ 8) „oder σύστρεμμα (auf πυρὸς zu beziehen).“ 9) „ἀναγκαῖαι φύσεις liegt allerdings nahe.“

rantis paleas non eum Bergkio Eratostheni sed Armenio Philonis interpreti esse adsignanda, quem saepe explicationis causa synonyma repetiisse testatur Aucherus (p. II).

Quod autem ad ipsius Eratosthenis locum attinet, propter speciem eius reete censuit Bergkius, ex Mereurio, non ex libro prosa oratione scripto eum petitum esse. De sententia horum verborum ex iis quac Gildemeister meeum communicavit nunc certius quam antea iudicari potest. Quis ille est qui miratur adgrediens viam lacteam ante pedes positam? Nemo alias profecto nisi Mereurius, quem caelestes regiones pergrantem Eratosthenes repraesentavit. Ego saltem non intellego, quo sensu verba illa Eratosthenes de se ipso eloqui potuerit. Qua autem appellatione Mereurius orbem lacteum significet, non appetet. Ex iis quae praeceperunt efficitur, mythum de laete ex Iunonis uberibus effuso ab eo commemorari. Talis vero sententia inesse non potest in iis verbis quae Gildemeister Graecis θεος τὰ κυριακὰ τὰ λεπά respondere dicit. Iovis uxorem, non Iovem eommemorari necessarium est. Itaque hanc verba sive Philonis sive interpretis sive librariorum errore vel neglegentia mutilata esse puto. Exeedit ni fallor uxoris vocabulum, praeterea substantivum aliquod, quo adiectiva θεος et λεπός vel similia pertinuerunt, fortasse alia nonnulla quibus fabula elarius significata fuit.

Prorsus diversam huius loci explicationem ex Aucheri versione Bergkius hausit. Vocabulum enim quod τὰ πρὸς ποστίν signifieat, ab Auchero non satis accurate verbis *vestigia pedis* redditum, non ad loquentem (qui admiratione se captum esse fatetur), sed ad Iovem refert atque inde statuit, viam lacteam ab Eratosthene viam Iovis fuisse nominatam: quae autem de fabulosa eius origine a Philone Eratosthene auctore postmodo prolata essent, ea interpretem quippe qui verba Philonis non intellegerer omisisse. Huic sententiæ adsentiri non possum, quia poeta bono iudicio praeditus ne in fabulis quidem contraria ineleganter commiscuisse putandus est. Itaque cum qui galaxiam lac Iunonis esse narravit

eandem rem eodem loco simul iter Iovis dixisse nunquam mihi persuadebo. Accedit aliud. Narraverat Eratosthenes in eo carmine de quo agimus, Mercurio Iunonem dedisse lae (fr. II), simulque finxerat, Mercurium ἔτι νέον caelum conseedisse (fr. XV). Quomodo igitur vel in poetica narratione cogitari potuit, brevi tempore ex lacte Iunonis itor immortalium ad Oceani fontes¹⁾ factum esse?

De altera denique galaxiae appellatione, (*quod cornu appellat hucusque*) Bergkius haec profert: „ein zweiter mir unbekannter Name war *χέρας* (die nähere Bestimmung, die man vermisst, ist in dem simmlosen *hucusque* enthalten), was anzudenken scheint, dass man die Milchstrasse sich als eine Lichtquelle dachte, aus der ein reicher, breiter Strom sich ergiesst.“ Non contradicerem, nisi multo simplicior via solvendae huius quaestionis praesto esset. Suspicor enim, aut in eo Philonis exemplari quo interpres Armenius uteretur librarii errore *χέρας* pro *τέρας* scriptum fuisse, aut interpretem oculis deceptum falso ita legisse. *τέρας* autem lucidus galaxiae circulus a Merenrio apte diei potuit.²⁾ — Error etiam *hucusque* illud ortum esse appetet: Eratosthenica fortasse fucere *τέρας* ἐσ τόδε (pendentia a verbo eundi aut vindendi), „in hanc mirabilem speciem.“

Quae si recte disputavimus, in Eratosthenis poemate Mercurius dum caelestes regiones visit miratur lucidam speciem quam ipse non multo antea Iunonis mammis appositus effecerat.

XVII

Theo Sm. p. 165 Bull. (cf. fragm. XV) Τιμόθεος φησι καὶ παροιμίαν εἶναι τὴν „πάντα δύτω“ διὰ τὸ τοῦ κόσμου τὰς πάσις ὄκτω σφαῖρας περὶ γῆν κυκλεῖσθαι· καθά φησι καὶ Ἐρατοσθένης

1) V. Bergk I. v. p. 411. 2) Aratus galaxiam descripturus (Phaen. 473) εἰς ποτὲ τοι τῆμόσσοδε περὶ φρίγας ὑπέρθε θαῦμα ακτιφανέντο πάντη κεκτισμένον εὐρέτι κέκλι οἰρανόν κτλ.

όκτω δὴ τάδε πάντα σὺν ἀρμονίησιν ἀρήσει,
όκτω δ' ἐν σφαιρησι κυλίνδετο κύκλῳ¹⁾ λόντα
ἴνατην περὶ γαῖαν.

Extrema monstruose corrupta leguntur apud Anatolium in Theol. arithm. p. 56 η περιέχουσα τὰ πάντα σφαιραὶ ὅγδοη, δῆτεν η παροιμία „πάντα ὄκτω“ φησι. σὺν ὄκτῳ δὴ σφαιρησι κυλίνδεται ὁ κυκλῶσιν ἐνάτην περιγαίην Ἐρατοσθένης φησίν.

Vs. 1. συναρμονίησιν codex Venetus 307 a me collatus.

2. σφαιρησι codd. Laurentiani 59, 1 et 85, 9.²⁾ σφαιραὶ corr. m. alt. ex σφαιρεσι Ven. σφαιρεσι Parisinus 2450 (ab J. Guttentagio in usum menuū collatus) et Laurentianus 28, 12.

3. ἐνάτην περιγαίην praebent Theol. ἐννέα τῶν περὶ γαῖαν Venetus, quae verba postmodo, deleta sunt m. alt. ut videtur. Deesse videntur in eeteris Theonis codicibus. ταῦτ' ἐνάτην περὶ γαῖαν Bergkius Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177. Possunt etiam plura omissa esse. Cf. Theol. ar. p. 58 αἱ σφαιραι περὶ ἐννάτην γῆν στρέφονται. Plut. de an. procr. p. 1029 D οἱ δὲ πρεσβύτεροι Μούσας παρέδωκαν καὶ ἡμῖν ἐννέα· τὰς μὲν ὄκτω, καθάπερ ὁ Πλάτων, περὶ τὰ οὐρανία· τὴν δὲ ἐνάτην τὰ περιγένεα κηλεῖν ἀνακαλούμενην καὶ καθιστάσαν ἐκ πλάνης καὶ διαφορᾶς ἀνωμαλίαν καὶ ταραχὴν ἔχούσης.

Prius ὄκτῳ enim ἀρμονίησιν construendum esse non satis considerate Bernhardyus adnotat (p. 165). Efficiuntur enim ex veterum imaginatione motu caelestium corporum octo vocees, non octo harmoniae: id quod accuratius expouere lectoribus harunr rerum peritis non necessarium est. Cf. Plato Civ. X p. 617 B ἐκ πασῶν δὲ ὄκτῳ οὐσῶν μίαν

1) Non reperitur correptio litterae ω in hoc versus loco apud Callimachum: idem valet (quod ex parte casui tribuendam) de fr. XVIII 2 (κέντρον). XIX 12 (ἄλλαι). 14 (σύμφωνον, καὶ). Contra respondent normae Callimacheae IV 2 (κυκλήσκεται). VIII (διαφύεται). XXII 1 (οἱ). V. Schneider ad Callim. l. 2, 110. 2) De Theonis et Achillis codicibus Laurentianis quod ad lectiōnēm versuum Eratosthenicorum attinet certiore me fecit Ludovicus de Sybel amicus carissimus.

ἀρμονίαν ἔυμφωνεῖν. Alex. Eph. apud Theonem de astr. p. 184

πάντες δ' ἐπτατόνοιο λύρης φθόγγοισι συνῳδὸν
ἀρμονίην προχέουσι διαστάσει ἄλλος ἐπ' ἄλλῃ.

Recte constructionem a Timotheo intellectam esse inde perspicuum, quod versus propter proverbium *πάντα ὄχτω* citavit. Atque ita locum Eratosthenium, id quod apte monet Bernhardyus, etiam poeta versum illorum concepisse videtur qui adferuntur a Clemente Strom. V 107

Ἐπτὰ δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι
ἐν κύκλοισι φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Eratosthenes eum dicit ὄχτω δὴ τάδε πάντα proverbio *πάντα ὄχτω* sine dubio alludit. Num autem derivationem proverbii a sphærarum numero petendam existimaverit (quam sententiam a Timotheo et Anatolio proferri videmns), in incerto relinquendum. Falsam esse hanc opinionem vix est quod moneam: neque enim ex astronomia proverbia existere solent. Aliis quoque, qui obseuram dictionem artificiosis doctisque interpretationibns explanare studebant, improspere res successit. Pollux IX 100 καὶ μὴν καὶ Στησίχορος ἐκαλεῖτο τις παρὰ τοῖς ἀστραγαλίζονσιν ἀριθμός, ὃς ἐδήλου τὰ ὄχτω· τὸν γὰρ ἐν Ἰμέρᾳ τοῦ παιητοῦ τάφον ἐξ ὄχτω πάντων συντεθέντα πεποιηκέναι τὴν „πάντ’ ὄχτω“ φασι παροιμίαν. Photius v. *πάντα ὄχτω*¹⁾: οἱ μὲν Στησίχορόν φασιν ἐν Κατάνῃ ταφῆναι πολυτελῶς πρὸς ταῖς ἀπ' αὐτοῦ Στησίχορεοις πύλαις λεγομέναις, καὶ τοῦ μνημείου ἔχοντος ὄχτων κίλοντας καὶ ὄχτω βαθμοὺς καὶ ὄχτω γωνίας. οἱ δὲ ὅτι Ἀλήτης κατὰ χρησμὸν τοὺς Κορινθίους συνοικίζων ὄχτεὶ φυλάς ἐποίησε πολίτας καὶ ὄχταμερῇ τὴν πόλιν. Zenob. V 78 πάντα ὄχτω. Εὔανθρος ἐφη ὄχτω τοὺς πάντων εἶναι κρατοῦντας θεούς, πῦρ, ὑδωρ, γῆν, οὐρανόν, σελήνην, ἥλιον, Μίθραν, νύκτα.²⁾ ἄλλοι δὲ φασιν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὰ πάντα εἶναι ἀγωνίσματα ὄχτω, στάδιον, δόλιζον, δίαυλον, ὄπλίτην,

1) Suidas v. *πάντα ὄχτω*. 2) Euanthri nugas fusius expositae sunt a Theone Sm. p. 164 sqq. Bull.

πυγμήν, παγκράτιον καὶ τὰ λοιπά· ἀφ' ὧν εἰρησθαι πάντα ὄχτω. Habes igitur quinque explicaciones: quarum sola ea quae ad certaminum Olympiacorum genera pertinet, si non vera, saltem non inepta est.

In exponenda mira illa doctrina de caelestium sphaera- rum concentu Eratosthenes Platonem in eo secutus est, quod sicut ille non solum planetis sed etiam stellarum inerrantium sphaerae sonum tribuit. Ita enim Plato Civ. X p. 617 B: ἐπὶ δὲ τῶν κύκλων αὐτοῦ ἀναθεν ἐφ' ἐκάστον βεβηκέναι Σειρῆνα σιμπεφιφερομένην, φωνὴν μίαν λεῖσαν ἀνὰ τόνου· ἐκ πασῶν δὲ ὅκτων οὐδῶν μίαν ἀρμονίαν ἔνυμφωνειν.¹⁾ Alii — atque ea vetustior fuit opinio²⁾ — solis planetis consonantiam mundi effici putaverunt.³⁾ Alii vero in tractanda perversa hac scientia rationis tantopere expertos se praestiterunt, ut adnumerata etiam terra sphacris sonantibus novem voces edi perhiberent⁴⁾; cui sententiae Theo luculentum ex veterum scientia opponit argumentum: η̄ ἐπὶ τοῦ μέσου ἐστιν ἀκίνητος, οὐδὲ ὅλως ποιεῖ φθόγγον (p. 190 Mart.).

XVIII

Ach. Tat. p. 152 A μέμνηται δὲ αὐτοῦ (axis mundani) Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἐφηβῷ λέγων

αὐτὴν μέν μιν ἔτετμε μεσήρεα παντὸς Όλύμπου,
κέντρον ἀπὸ σφαίρας· διὰ δὲ ἀξονος ηρίζειστο.

Vs. 1. αὐτὴν cum Bergkio (Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177) ad terram, non ut Bernhardyus (p. 144) conset ad medium terrae zonam referendum est: neque enim haec in sphacrae caelestis centro sita esse apte diceretur (v. ad vs. sq.). — Verbi ἔτετμε subiectum Bernhardyus Mercu-

1) Cf. Cie. de rep. VI 18. Maer. in Somn. Scip. II 4. 2) Zeller die Philos. der Gr. I p. 373. 3) Cf. p. 41 adn. 2. Varro Atac. apud Mar. Viet. p. 60 Kell. Nicom. Harm. p. 33. Cassius Dio XXXVII 18. [Ptol.] Harm. III 16. Censor. 13. 5. 4) Pythagorae hanc opinionem adscribunt Plin. nat. hist. II § 84 et Cens. 13. Cf. p. 41 adn. 2. Plut. de an. procr. p. 1028 F. Ach. Tat. p. 136 D. Arist. Quint. I p. 21.

rium esse putat. Quod iudicium si amplecteremur, statuendum nobis esset, Mercurium Eratosthenicum aliunde in terram pervenisse camque in sphacrae centro positam intellexisse. Sed vidimus, deum o terra in caelum, non ex caelo in terram esse profectum: praeterea mihi quidem subabsurdum esse videtur, Merenium cum in terram adveniat situm eius mundanum cognoscere. At idem de quavis alia persona valet, quam pro verbi ἔτερη vulgari significatione usurpati subiecto acceperis. Quare mihi ἔτερη ad axem spectare videtur. Semper tenendum est, Eratostenem non Arati instar mundi institutionem describere, sed exponere quid Mercurius viderit. Itaque si ponamus, Mercurium oculis permetiri axis longitudinem, non video cur post hanc fore sententiam „axis ab uno caeli polo ad alterum per terram portrectus erat“ non ita pergi potuerit: „ad terram ipsam pervenit in medio“ etc. Atque certe, cum Achilles duos versus propter axis commemorationem excitet, exspectamus plura ad axem pertinere quam postrema διὰ δ' ἄξονος ἡρῆσειστο. Audacter sane ἔτερη sensu translato de axe poeta Alexandrinus usurpavit; διέκειν de tota axis longitudine dictum apud posteriores scriptores usitatissimum est: cf. Ach. p. 151 D. 152 A. interpr. Ar. p. 261 E Pet. schol. Ar. 22 etc. — Petavius cum versum Eratostenicum ita vertit „ipsam quidem secuit mediam prorsus Olympi“, ἔτερη aliter interpretatus est, sed haud dubio erravit. Censuit quidem Grashofius aoristum ἔτερηον sociandi significationem posse habere (Ztschr. f. d. AW. 1837 p. 575): at unus locus qui est in Argon. Orph. v. 366 (ubi ἔτερη δ' ἀσπετος ἀλμη traditum est), cum do verbo satis frequenter adhibito agatur, nimis infirmum documentum esse mihi videtur. Cf. Lobeck ad Buttmani gramm. II p. 5. Itaque vix dubito quin Ruhnkenius in Argon. loco recte ἔτεμνετο correxerit (ep. crit. II p. 241). Nostro autem loco mutatio ἔτερη cur non necessaria mili videatur, apparat ex iis quae supra posui. — παν^τ (i. e. παντὸς) codex Vaticanus 191, ex quo locos Eratostenicos promptissima comi-

tate Hugo Hinckius mihi descripsit. παντὶ¹⁾ Laurentianus 28, 44. — De voce Ὀλυμπος globum caelestem significante egit Vossius krit. Bl. II p. 205 sqq. Cf. Stob. ecl. I 22, 1 τὸ μὲν οὖν ἀνωτάτῳ μέρος τοῦ περιέχοντος, ἐν φέτῃ εἰλικρίνειαν εἶναι τῶν στοιχείων, "Ολυμπον καλεῖ (Philolaus), τὰ δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ Ὀλύμπου φοράν, ἐν φέτῃ πέντε πλανῆτας μεθ' ἡλίου καὶ σελήνης τετάχθαι, κόσμον. Explicantur ὑβρία μεσῆρεα παντὸς Ὀλύμπου additis κέντρον ἐπισφαιρίσεσ.

2. ἀπὸ in ἐπι iure mutavit Brunckius lect. ad anal. p. 111; cf. Meineke anal. Alex. p. 265. ἄπει Bernhardyus. Num vero sana ratione dici potest, terram sitam esse in medio loco universi mundi inde a centro sphaerac, i. e. indo a medio loco universi mundi? Locis quos ad tuendam hanc scripturam Bernhardyus adfert nihil comprobant. Nam in Strabonis libro I p. 62 (ἀπὸ μὲν Μερόντης ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβριοῦ μέροις Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους σταδίους) et l. II p. 68 (τὸν γὰρ Ταῦρον ἀπὸ εὐθείας τῇ ἀπὸ Στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος) dudum a Casaubono pro ἀπὸ quod ferri nequit ἐπὶ correctum est. Quod vero Cleomedem (p. 54 Balf.) eiusdem quam oxstissc putat loquendi consuetudinis testem Bernhardyus adfert (p. 62), errore factum videtur. Ceterum σφαιρίσης reponendum est. — δια Vat.

Ex temporibus practeritis (ἔτετε et ἥρθειστο) hic sicut in fr. XVII et XIX usurpatis appareat, hanc mundi descriptionem habuisse formam narrationis, de qua re supra dictum est (p. 40). Nempe ea omnia videt Mercurius dum caelum perlustrat: cf. fr. XV. Itaque visum ab eo etiam axem finxit Eratosthenes, memori fortasse loci Platonici quo mirabile illud mundi simulacrum instituitur: Civ. X p. 616 B ἀφικνεῖσθαι τεταρταῖος ὅθεν καθορᾶν ἀνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθὺν οἷον κίονα, μάλιστα τῇ ἔωδι προσφερῆ, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον κτλ.

1) Id a Victorio receptum est, unde Bernhardyus πάντη legendum est esse existimavit.

ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τεταμένον Ἀνάγκης ἀτρακτον, δι' οὐ πάσας ἐπιστρέφεσθαι τὰς περιφοράς· οὐ τὴν μὲν γλακάτην τε καὶ τὸ ἄγκιστρον εἶναι ἐξ ἀδάμαντος κτλ. Haec enim de axe intellegebant. Theo de astr. p. 194 περὶ τῆς τῶν οὐρανίων διακοσμήσεως λέγων (Plato) ἄξονα μέν τινα διὰ τὸν πόλον διήκοντα οἰον κίονα κτλ. Proclus in Tim. p. 254 E ἔνα μὲν γάρ αὐτὸν ἐποίησεν (Plato) ἄξονα τὴν ἀρχὴν ἐν Πολιτείᾳ τὸν ἀτρακτον. Photius v. τεταμένον φῶς εὐθὺς οἰον κίονα¹⁾): τὸ οὐράνιον λέγει· τὸ γάρ συνέχον τὴν περιφορὰν τὸ ιπόξωμα τοῦ κόσμου· κατ' ἄκρα δὲ αὖ διήκων ἐπινοεῖται ὁ ἄξων· εὐθὺς δὲ ἀντὶ τοῦ ὁρθόν· τινὲς τὸν ἄξονα τοῦ κόσμου· οἱ δὲ κύλινδρόν τινα πυρὸς αἴθεοίν περὶ τὸν ἄξονα ὅντα.²⁾ Ad poeticum illud inventum, quasi axis solidus sit, spectat etiam Lechilles p. 151 E: τὴν δὲ ὑλὴν αὐτοῦ οὐκ ἐδίδαξεν ἡμᾶς "Ἄρατος, ἀλλ' ὡς ἐν ποιῆσι μυθικώτερον ὥσπερ ὀβελίσκον αὐτὸν εἴπεν."³⁾

XIX

Πέντε δέ οἱ ζῶνται περιειλάδες ἐσπειρηντο,
αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο,
ἡ δὲ μία ϕαφαρή τε καὶ ἐκ πυρὸς οἰον ἐρυθρή·
ἡ μὲν ἦην μεσάτη, ἐκέκαντο δὲ πᾶσα περὶ
τυπτομένη φλογομοῖσιν, ἐπεὶ φάε μαλαγαν ὑπ'
αὐτὴν

κεκλιμένην ἀκτῖνες ἀειθερέες πυρόωσιν·
αἱ δὲ δύο ἑκάτερες πόλοις περιπετηνταὶ,
αἱεὶ φρικαλέαι, αἱεὶ δὲ ὕδατι μογέουσαι·
οὐ μὴν ὕδωρ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν
κρύσταλλος
κεῖται ἀνάπεσχε· περίψυκτος δὲ τέτυκται. 10
ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα καὶ ἄμβατα ἀνθρώ-
ποισι·

1) Suidas v. τεταμένον κτλ. Boeckhii est sententia, kl. Schr. III p. 268. 303 sqq.

2) Lumine illo galaxiam significari fateor virum sum-
mum non prorsus mihi persuasisse. 3) Cf. Boeckh p. 310.

δοιαὶ δ' ἄλλαι ἔσσιν ἐναντίαις ἀλλήλαισι
μεσσηγὸς θέρεός τε καὶ ὑετίου κρυστάλλου,
ἄμφω ἐύχρηστοι τε καὶ δυπνιον αὐδῆσκονσαι
καρπὸν Ἐλευσινῆς Αημήτερος· ἐν δέ μιν
 αὐδῷες 15
ἀντίποδες ναιούσι. 1)

Ach. Tat. p. 153 C (p. 99 ed. Vict.) μέμνηται δὲ τῶν
ξωνῶν τούτων καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἐρμῇ λέγων πέντε
δὲ κτλ. ταῦτα μὲν Ἐρατοσθένης.

Cf. p. 153 A περὶ δὲ τῶν ξωνῶν "Ἄρατος ἐν τοῖς Φαινο-
μένοις οὐκ ἐμνήσθη· ἄλλοι δέ, ὡν καὶ Ἐρατοσθένης, ἐμνη-
μόνευσαν. p. 157 C πρῶτος δὲ Παρμενίδης περὶ τῶν ξωνῶν
ἐκίνησε λόγον. περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πολλὴ διαφωνία
τοῖς μετ' αὐτὸν γέγονεν. οἱ μὲν γὰρ ἔξι αὐτὰς εἶπον, ὡς
Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, τὴν διακεκαυμένην εἰς δύο διαι-
ροῦντες· οἱ δὲ πέντε παρέλαβον, ὡς περὶ Ἐρατοσθένης καὶ
ἄλλοι πολλοί, οἵς καὶ ἡμεῖς κατηκολούθησαμεν. περὶ δὲ
οὐκήσεων πάλιν καὶ τῶν ἐνοικούντων καὶ ὄνομάτων γέγονε
πολλὴ ταραχή, καὶ περὶ ἀντιχθόνων καὶ ἀντιπόδων.

Heracl. All. Hom. 50 (schol. B II. Σ 468) ὁ γοῦν Ἐρατο-
σθένης καὶ σφοδρότερον ἐν τῷ Ἐρμῇ ταῦτα (de zonis sermo
est) διηκρίβωσεν εἰπὼν πέντε δὲ κτλ. (usque ad verba διελ
δ' ὑδατι μογέονσαι vs. 8).

Verg. Georg. I 233 sqq.

*quinque tenent caelum zonae quarum una corusco
semper sole rubens et torrida semper ab igni,
quam circum extremae dextra lacraque trahuntur
caeruleae, glacie concretae atque imbris atris;
has inter medianaque duac mortalibus aegris
munere concessae divom, et via seeta per ambas,
oblicus qua se signorum verteret ordo.*

Probus ad h. l. *hanc tamen universam descriptionem cer-
tum est Vergilium transtulisse ab Eratostheni, cuius liber est*

1) Ex Achillis codice Vaticano hoc fragmentum adhibito Heraclito
edidit Vrsinus, Virg. coll. script. Gr. illustr. p. 114 ed. Valek.

*hexametris versibus scriptus, qui Hermes inscribitur: cuius disputationis tale principium est: πέρτε δέ οἱ κτλ. (vs. 1 et 2), et cetera ex ipso libro requirenda.*¹⁾

De duorum Achillis codicem lectionibus, Vaticani 191 et Laurentiani 28, 44, Hinekii et Sybelii humanitate certiorum me faustum esse iam dixi. In margine Laurentiani (ad v. 3 sqq.) haec adnotata sunt: ὅτι τινὲς παρελεόφθη ὡς ἀδιάγνωστα καὶ ἐσφαλλέμενα διωρθώθη δέ τινα παρ' ἔμοῦ ὡς οἶόν τε ἦν ὡστε σῶσαι τὴν ἔννοιαν. Hinc magna difficultas nascitur, quia compluribus locis nescimus, utrum melior Laurentiani lectio archetypo an ingenio eius qui Laurentianum exaravit tribuenda sit. Laurentianum ex ipso Vaticano fluxisse non arbitror: certo quae praeter Achillem utroque libro continentur prorsus diversa sunt.²⁾ Decernet hanc quaestionem is qui lectiones maiorum operis Achillei partium inter se contulerit.

Vs. 1. δέ οἱ Her. Pr. δέ αἱ Ach. De terra poetam loqui apertum est. — περιειλάδες Laur. περιηλάδῃ Vat. περιηγέες Her. περιαρέες (ortum ni fallor ex περιηγέες) Pr. Praetuli περιειλάδες, quia handquam eredibile est περιηγέες vocabulum usitatissimum³⁾ in περιειλάδες correctum esse: contrarium facile fieri potuit. — ἐσπείρητο B. πείρηνθο Pr. Cf. p. 40. ἐσπείρηται Heracliti editio Aldina et Matranga an. Gr. p. 341 qui Heracliti codicem A expressit: ita etiam Laur. σπείρηται Vat.

2. κελαινότεραι κνάνοιο Ach: Ald. Matr. κελαινοτέρου κνάνοιο B. (Bernhardyus p. 145 κελαινοτέρου propter γλαυκοῖο κνάνοιο recipiendum esse dicit, argumentatione mihi quidem obscura: *comparativus, si κελαινοτέρου seriberemus, nullo modo intellegi posset, neque Eratosthenes de zonatum materie tali modo loqui potuit.) κνανότεραι Pr.

1) Graeca verba in sola editione Egnatii, quae e codice Bobiensi manavit, exstant: in duobus illis quos habemus codicibus lacuna est.

2) Bandini catal. cod. Gr. bibl. Laur. II p. 66 sq. Parthey Monatsber. der Prouss. Akad. 1863 p. 375 sqq. 3) V. Naeke opuse. philol. II p. 106.

3. φαφαρέ B. Cf. Meineke de Euph. vita et ser. p. 71. — ἐκ πυρὸς Ach. et Heracliti codd. AD. ἐκπυρὸς B. cf. Verg. *corusco semper sole rubens*. Quae Eratosthenes hic et vs. 2 de coloribus profert, recto intellegemus si reputaverimus secundum poetac fictionem Mercurium ex immensa longinuitate terram conspicere. Cf. Claud. de raptu Pros. I 259.

4 sqq. ita exhibentur in Achillis codice Laurentiano: ἡ μὲν, ἦν μεσάτη περιπτομένη φλογοίσιν· ἀκτίνες γάρ πᾶσαι δεινερέες πυρόσωσιν. αἱ δὲ δύο ἐκάτερθε πόλοις περιπετηνῖαι· αἱ δὲ φρικαλέαι· οὐ μὴν ὑδωρ· ἀλλ' αὐτὸς: οὐρανόθεν γε περίφυντος κεῖται κρύσταλλος· ἀλλὰ τὰ μὲν κτλ.

4 deest apud Her. — ἦν Vat. — μεσάτη Laur. μέσην Vat.¹⁾ — περι (εἰπεν τυπτομένη coniunctum) Achillis codd. πυρὶ Victorius.²⁾ περὶ πρὸ emendavit Scaliger ad Manil. p. 354.

5. τυφομένη Emperius opuse. p. 306. Id fortasse verum, neque tamen necessarium: nam τύπτειν ut de odore et de lumine, ita haud minore iure etiam de ardore dici potest. Cf. Emped. apud Plut. de facie in orbe lunae p. 920 E ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναῖς κύκλου εὑρίν. Erye. in anth. Pal. IX 558, 3 δόμῳ γάρ μιν ἔτυψε λύκον χιμαροσφακτῆρος. — ἐπει δὰ ἐ μαῖραν Matr. ἐπει δὰ ἐ μαῖραν B. ἐπει δὰ ἐ μοῖραν Ald. ἐπει δὰ μοῖραν D. ἐπιρασμοῖραν Vat.³⁾ Scriptura quam Matranga præbet quin gonnina sit plane non dubito, modo corrigas acentus.⁴⁾ μαῖρα est canieula: cf. Crinag. in anth. Pal. IX 555, 5. Atque hanc vocem etiam ad generalem sensum fuisse translatam testis est Hesychius: μαῖρα· κιών τὸ ἄστρον, ἡ ἀκμαιότατον καῦμα, κτλ. Eratosthenes igitur quae sit quadam audacia ntitur ea ad solis ardorem significandum: hoc vero ut faceret, eo facilius adduci poterat, quia ipsa voce σελήνος non solum caniculam verum

1) μέσην Vrsinus. 2) πυρὶ πρὸ ej. Petavius. 3) ἐπει δὰ ἀνανδοὶ ἐπ αὐτὴν κεκλιμέναι ej. Bernhardyus, molesto hiatu et caesura intolerabili: cf. Naeke p. 31 sqq. ἐπει δὰ μεροδρόν ἐπ αὐτὴν κεκλιμέναι Mehlerus. 4) Nullus quod sciām extat locus qui comprobet in hoc canieulae nomine & litteram produci; mulierum nomen *Μαῖρα* est: Il. Σ 48. Od. I 326.

etiam solem appellari pervulgata grammaticorum sententia fuisse videtur.¹⁾ — οὐδὲ Vat. ἔπειτα Her.

6. κεκλιμένην Her. κεκλημένοι Vat. κεκλιμένοι Victorius. κεκλιμέναι Scaliger. — πάιθερέες: εφ εχ αφ μ. εαdem Vat.

7. δύω Ach. δύο Ald. Matr. Deest in B. — ἐκάτερθεν B. — πόλοις περιπεπτηνται Ach. πόλοι περιπεπτηνται Her.

8. αἰεὶ Ald. ἀεὶ Vat. B. Matr. — φρικαλέαι Laur. φῆ-
καλέαι Vat. βρυμαλέαι B. χρυμαλέαι AD. φρικαλέαι τ'
Bergkius comment. crit. II p. 4. — αἰεὶ δ' B. Ald. ἀεὶ δ'
Matr. εἰδὲ Vat. αἰεὶ θ' Scaliger. — μογέονσαι Her. (apud
quem fragmentum hoc verbo finitur.) νοστέονσιν Vat.²⁾ μο-
γέονσιν Brunckius anal. I p. 477. νοστέονσαι Lobeckius pa-
thol. serm. Gr. prol. p. 100. Mihi μογέονσαι poetam multo
magis deceperit: similiter silvas nivis onere laboran-
tes dixit Horatius.

9. μὴν Vat. Laur. μὲν em. Scaliger. — Bergkius con-
fert Sapphus fragm. apud schol. Hermog. in Walzii rhet.
Gr. VII. p. 883.

10. κεῖται ἀναπέσχε. περίφυκτος δὲ τέτυκται Vat. κεῖ
γαῖαν ἀμπέσχε, περίφυκτος δὲ τέτυκτο Scaliger. καὶ γαῖαν
ἀμπέσχε, περίφυκος δ' ἐτέτυκτο Brunckius. ὃς γαῖαν τ'
ἀμπέσχε, περίφυκος τ' ἐτέτυκτο Hermannus Orph. p. 766.
κεῖται δὲν ἀμφὶ πάχνησι, περὶ φυκτὸς δὲ τέτυκτο ej. Bern-
hardyus. κείνην γαῖαν ἐπέσχε, περίφυκτος δὲ τέτυκτο Bergkius.
Utinam quid Eratosthenes scripserit tam certum
esset, quam certum est horum omnium nihil ab eo fuisse
scriptum. Sed nisi forto meliores Achillis codices innotescant,
de genuina lectione indubie restituenda desperandum videtur.
Tria postrema versus vocabula vituperandi causam non prae-

1) Nic. Ther. 205. Plut. quæst. conv. p. 658 B. de Is. et Os. 52. Orph. Arg. 121. Schol. Lyceopl. 397. Paraphr. Lye. p. 309 Bachm. Schol. Dion. Per. 222. Schol. Opp. Hal. III 48. Proclus ad Hes. Op. 412 (cf. Mosch.). Hesych. v. στέρεος. Phot. lex. II p. 156 Naher. Tzetzes ad Hes. Op. 415. De voce στήρ v. Curtius Grundz. p. 503. 2) νοστέον-
σιν Victorius. νοσίονσι Scaliger.

bent. *τέτυκται* immerito in *τέτυκτο* viri doeti mutaverunt: nam perspicuum est, tempora praeterita in iis tantum rebus enarrandis apte, etsi non necessario, adhiberi potuisse, quas deus mundi contemplator ipse vidit vel audivit, id quod de frigore non valet. (In sequentibus quoque praeSENTIA habes: *ἔσσιν, ναίονται.*) Contra id reete Bergkius cognovit, in *περίψυκτος* quod alii mendoza censuerant non offendendum esse. Ad *χριστάλλος* sane spectare nequit: nam „glaciem frigidissimam exstitisse non erat frigidiore docendum additamento“ (verba sunt Bernhardyi). Iure igitur Scaliger et Bergkius ex verbis *περίψυκτος* δὲ *τέτ.* coneluserunt, eiusmodi nomen quale est *γαῖα* praegressum esse. Et haetenus quidem omnia plana. Iam autem quaeritur, ubi positum fuerit illud nomen. Quod Scaliger eoneicit in versus initio *κεὶ γαῖαν* fuisse, ingeniosissime exeogitatum est: multo minus placet *κείνην γαῖαν* de terris utrique polo circumiectis usurpatum, et corruptela certe multo faelius oriri potuit, si Eratosthenes *κεὶ γαῖαν* posuerat. Neque quidquam nos vetat poetae Alexandrino voeem Archilochiam attribuere. Epim. Hom. p. 71 (de *ἐκεῖ*) δπερ καὶ κατὰ πάθος μονοσύλλαβον γέγονε κεὶ. p. 249 παρὰ τὸ ἐκεῖθι κεῖθι καὶ κεὶ παρὰ λόγιλόγῳ. Quid vero, si *κεῖται* ἀν corruptela verborum κεὶ *γαῖαν* ortum est, in litteris απέσχε latet? Errasse mihi videntur, quieunque aoristum ἔσχε retinuerunt. Nam in hae descriptione, de eius instituto iam satis dictum est, imperfectum vel plusquamperfectum locum habet, non item aoristus, qui reete sese haberet, si poeta mundi creationem narraret.¹⁾ Itaque si Scaliger substantivi sedem reete investigavit, potius putaverim, litteras απέσχε esse reliquias imperfecti in εσκε desinentis, veluti *κρύπτεσκε* vel *τρύχεσκε.*²⁾ Si vero *κεῖται* ab Eratosthene profectum est (quod praeccise negari non potest), in ἀναπέσχε substantivum numero singulari usurpatum cum praepositione latet.

1) Ἐτεμε fr. XVIII mihi non oppositum iri sporo. 2) Similiter sonat versus Theocr. 25, 141 βοσσίν λὼν λάρπεσκεν, ἀρίζηλος δ' *τέτυκτο.*

11. *χερσαῖα*: ερ ex αρ m. eadem Vat. — *ἄμβατα* Laur. *ἀνεῳβατά* Vat. *ἄμβατος* pro *ἄβατος* dictum (quae significatio aperte requiritur) iustum praebet mirandi causam. Notum est in vocabulis *ἀνάγεδνος ἀνάγελπτος ἀνάπνευστος ἀνάγνωστος*, si Buttmannus verum vedit (ausf. gr. Sprachl. II p. 466), plenam *ἀνα-* formam sensū negativo esse servatam.¹⁾ Sed in *ἄμβατος* non *ἀνα-* sed *ἀν-* ante consonantem positum negandi vim haberet. Non potest ad defendendam hanc formam adferri *ἀννέφελος* scriptura, de qua sine dubio recte iudicavit Lobeckius p. 192.²⁾ Possunt fortasse adferri duo vocabula: Homericum *ἀμφασίη*, in quo μ litteram ad negativum illud *ἀν-* sive *ἀνα-* pertinere Buttmannus putat³⁾, et Hesychii glossa *ἀγκορέστι*⁴⁾, *ἀκόρεστον*. Verum haec tam incerta sunt, ut mirum istud *ἄμβατα*, quod etiam molesto (etsi non prorsus inaudito) hiatu aures offendit, tueri uon possint. Empierius mutatione satis violenta ej. *ἄλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα περ ὅντ' ἄβατ' ἀνθρώπουσι*. At si *ἄμβατα* falsum esse evicimus, proficisendum a codicis Vaticani lectione. *ἀνεῳβατά* nihil aliud esse nisi *ἀνέμβατοι* facile quivis uili concedet: atque haec vox optime convenit sententiae, nisi quod terminatio in Laurentiano posita propter prius hemistichium pro vera existimanda est.⁵⁾ Itaque proposnerim *ἄλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα τ' ἀνέμβατά τ' ἀνθρώπουσι*. *χερσαῖος* de sterilitate dictum iis quae sequuntur καὶ ὅμπνιον *ἄλδισχουσαι καρπὸν Έλευσινῆς Αἰμιτέρος* oppositum est. Bernhardyus offendit in hac significatione proposuitque ut *χέρσ* *ἄλλα* scriberetur. Sed ut taceam de insuavissimo sono verborum *ἄλλὰ τὰ μὲν χέρσ* *ἄλλα*: qua ratione de zonis iam descriptis *ἄλλα* dici possit, non perspicio. Cum *χέρσος* adiectivum ita usurpatum ut terram

1) Aliter de his iudicaverunt Hermannus opuse. VI p. 164 et Lobeckius pathol. Gr. serm. el. p. 194. 2) V. Hartel Homer. Stud. I p. 16. 3) A Buttmanno dissentit Lobeckius, ab utroque Christius Grundz. der gr. Lantl p. 182. 4) Mendosum hoc esse conset Elmsleyus ad Soph. Oed. Col. 120. 5) ut servari possit scribendo *ἄλλα μὲν χέρσοι καὶ ἀνέμβατοι ἀνθρώπουσι*. Posit etiam (ne quid praetermittam) aliquis suspicari complura excidisse, ut *ἄλλα τὰ μὲν χερσαῖα* initium versus sit, καὶ *ἀνέμβατοι* finis versus sequentiis.

sterilem vel in cultam significet reperiatur¹⁾), nihil obstat quo minus etiam χερσαῖος hoc sensu dici potuisse arbitremur: ita nihil fere inter se differunt ἔρημος et ἔρημαῖος, ἔρυνθρος et ἔρυνθραιος.²⁾ Saepe poetæ Alexandrini loco vocis alienis utuntur alia voce simili ac propinqua, ubi priores quantum nos scimus differentiam significatus observant. Ita confunduntur ἐλεγοι et ἐλεγεῖα: ita Callimachus τοῦντεκεν posuit ubi οὐνεκα ponere debuit: ita Alexandro Aetolo recte vindicavit Passovius θηλεῖν transitive usurpatum pro θάλλειν: ita Nicander γλήνεα sic dieit ut priores γλήνας: ita ipse Eratosthenes γάστροι voculam pro γαστῆρι adhibet (v. p. 89); multisque aliis exemplis haec augeri possunt.³⁾

12. ἀλλήλαισι Vat. Laur. ἀλλήλησι em. Scaliger.

13. κρυστάλλου Laur. Deest haec vox in Vat. De continuatis quattuor hexametris spondiacis v. Ludwiche de hexam. poet. Gr. spond. p. 22. Si κρυστάλλου pro librarii additamento habes, potes etiam παρετοῦ conicere.

14. εὔχρητοι Vat. Laur. εὔχρητοι em. Scaliger. (εὔχρατος de temperatis zonis dictum postea in communem scriptorum usum abiisse notum est.) — αὐδήσκουσαι Vat. Laur. ἀλδήσκουσαι em. Vrsinus. ἀλδίσκουσαι Scaliger.

15. ἐλευσινῆς Laur. ἐλευσίνης Vat. Ἐλευσίνοις pro Ἐλευσινίοις scriptum est in versu Epicharmi τοῖς Ἐλευσίνοις φυλάσσων δαιμονίως ἀπέλεσα apud Ath. IX p. 374 E et in Etym. magni (p. 255, 3) duobus codd. Parisinis; sed Etym. codd. DM et Zonaras (lex. I p. 480 ed. Tittm.) Ἐλευσινίοις praebent. Ἐλεύσινος igitur pro Ἐλευσίνος usurpatum certis exemplis caret⁴⁾: quare non dubito quin Laurentiani scriptura vera sit. Ἐλευσίνος ej. Bernhardyus, „quia Ἐλευσινῆς synizesi adhibita tum demum stare posset, si poetae non alia terminatio suppetisset.“ Neque vero

1) Aeschylus in Bekk. an. p. 116. Herodotus IV 123. Dion. Hal. Ant. Rom. IX 51. Diogene, II 157. Hes. v. χίρρος. 2) Cf. Lobeck ad Phryn. p. 362 sq. 3) V. Schneider ad Call. h. in Iovem 30. Meineke ad Call. h. in Iovem 72. anal. Alex. p. 35. 4) De Graecis loquor: nam Vergilius (memor fortasse nominis proprii quod est Ἐλευσίνος) Eleusinam matrem dicere non dubitavit (Georg. I 163).

synesis sed prioris & litterae correptio statuenda est. Lorenzius quidem hanc usquam reperiri negavit (Epieharmos Leben u. Schr. p. 247): sed vehementer eum errare appetet ex hymni Hom. in Cer. v. 105 (*Ἐλευσινίδαο θύγατρες*) et ex Soph. Ant. v. 1120 (*παγκούνοις Ἐλευσινάς*). Cf. interpr. ad h. l. Lobeek pathol. serm. Gr. prol. p. 242. — δῆμητερος Vat. — De voeis *μιν* duali notione v. p. 11 sqq.

16. Cf. Forbiger Handbuch der alten Geogr. I p. 364.

Terrae in quinque zonas divisio ad Parmenidem quasi primum auctorem refertur.¹⁾ Easdem proprietates, quas Eratosthenes (hoc loco multoque accuratius in Geographieis)²⁾ et Vergilius zonis attribuunt, multorum descriptiones recensent. Enumeravit scriptores qui de zonis egerunt Forbigerus p. 544. Cf. Reifferscheid Suetoni rel. p. 195. sqq. —

Haec caelestia Mercurii itinera ab Eratosthene feta respexit Polybius, a quo Eratostenem quia Pytheae Massiliensi fidem haberet vituperatum esse Strabo nos docet l. II p. 104: πολὺ δέ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ πιστεύειν η τούτῳ· ὁ μέντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν Παγγαίαν λέγει πλεῦσαι· ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κόσμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς Εὐφράτης πᾶσαν, ην οὐδ' ἀν τῷ Ἐρημῇ πιστεύσαι τις λέγοντι. V. Meineke vind. Strab. p. 11.

His igitur quae traetavi fragmentis examinatis atque inter se collatis simulaecrum effinximus earinius de Mercurii pueritia. Narravit Eratosthenes fabulas de ortu dei, de laetci circuli origine, de puerilibus Mercurii iocis, de furto boum, de inventa lyra³⁾; rettulit porro Mercurium in caelestes regiones aseendisse ibique miratum esse sphaerarum motus consonantiam lyrae efficientes, miratum esse laetci circuli cui ipse originem dederit splendorem⁴⁾: eognovisse praeterea quo modo axis per omnes sphaeras pervadat eique

1) Zeller die Philos. der Gr. I p. 485. 2) De media zona ibi aliter atque in Mercurio iudicavit; v. Strabo II p. 97. 3) His addenda esset fabella de Mercurii et Veneris amoribus, si certa esset fragmenti IX explicatio a Bernhardyo proposita. 4) fr. XV *θαυμάσσεις* (*miratum*). fr. XVI *μίρος* si aggrediar.

circumfusa terra ipsa firmam habeat posituram: dignovisse denique terrae zonas earumque colores atque habitus. Collendum autem ex Chalcidii verbis (p. 40) *recensere primum se a terra transmisisse lunae globum* etc., poetam si non haec omnia at certe complura quasi ab ipso Mercurio exposita protulisse: cf. fr. XVI *miror si aggrediar.*¹⁾

Continuitne haec de Mercurii infantia ac pueritia narratio alia quoque, praeter ea quae commemoravi? Habuitne carmen Eratosthenicum partes aliquas a tota hac qualicunque narratione omnino alienas? Ac si habuit, quotam poematis partem historia quam dico complexa est? Ea omnia nescimus. Nonnulla quidem fragmenta quo modo illis fabulis ac descriptionibus iniuncta fuerint, satis incertum est: verum hac re nihil lucramur ad quaestiones illas dissolvendas. Neque enim hi loci tales sunt, ut certi cuiusdam argumenti (ac diversi quidem ab eo quod descripti) vestigia contineant: ne id quidem contendere licet eos narrationi illi nullo modo inscri posse. Itaque potest quidem conici, Eratosthenem narrasse etiam, quo modo Mercurius stellarum figuram composuerit, quo modo scientias mathe- seos et astronomiae, quo modo litterarum usum invenerit et cum hominibus communicaverit: potest cogitari, praeter fabulas ad dei infantiam spectantes Eratosthenem alias de Mercurii rebus protulisse; possunt, inquam, haec ac similia coniectari: fundamentum vero talium coniecturarum nullum ac ne levissimum quidem potest adferri. Desinit simul cum sphærarum descriptione omnis Mercurii Eratosthenici notitia.

Quid autem iudicandum est de fragmentis Eratosthenicis ad signorum caelestium fabulas pertinentibus, quae inter Mercurii fragmenta recepit Bernhardyus? Nullum eorum certo testimonio ad Mercurium refertur: ne id quidem traditur aut perspicitur, ex carmine aliquo ea sumpta esse.²⁾ Neque ullo loco reliquiarum ad Mercurium indubie pertinentium veri

1) Ad Merenri orationem fortasse etiam fr. XVII—XIX pertinent.
 2) Cf. p. 69, Bernhardyus ex titulo „poeticon astronomicon“ colligit, maiorem partem operis Hyginiani Eratosthenis carmini deberi (p. 131): sed titulus iste solo recentiorum temporum invento ortus est. Bursian Jahrb. f. Philol. XCIII 1866 p. 761 sq.

simile fit, in hoc carmine talia narrata fuisse. Vrget quidem Bernhardyus locos nonnullos, quibus astrorum dispositio atque ordinatio Mercurio adscribitur. Sunt autem hi. Pseuderatosth. Catast. 20 *Δελτωτόν*. τοῦτό ἐστιν ὑπὲρ μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Κριοῦ κείμενον· λέγεται δὲ ἐκεῖνον ἀμανθότερον εἶναι, εὐσημον δὲ τὸ γράμμα ἐπ' αὐτοῦ κεῖθαι ἀπὸ Λιὸς τὸ πρῶτον στοιχεῖον Ἐρμοῦ θέντος, ὃς τὸν διάκοσμον τῶν ἄστρων ἐποίησατο. (Hyg. de astr. II 19 *hor sidus velut litera est Graeca in triangulo posita, itaque appellatur; quod Mercurius supra caput Arietis statuisse existimatur ideo, ut obscuritas Arietis huius splendorre, quo loco esset, significaretur et Ioris nomine Graece Λιὸς primam literam deformaret.*) Psenderatosth. 34 *Λαγώσ*. οὗτός ἐστιν ὁ ἐν τῷ καλομένῳ κυνηγίᾳ εὑρεθείς. διὰ δὲ τὴν ταχυτήτα τοῦ ζώου ὁ Ἐρμῆς δοκεῖ θεῖναι αὐτὸν ἐν τοῖς ἄστροις. (Schol. Ar. Phaen. 338 κατηστερίσθαι δὲ αὐτὸν λέγοντιν ὑφ' Ἐρμοῦ διὰ τὴν ταχυτήτα καὶ τὴν πολυγρονίαν. Hyg. II 33 *quem nonnulli a Mercurio constitutum dixerunt.*) Pseuderatosth. 43 *πέμπτος* δὲ Ἐρμοῦ, Στελβων, λαμπρὸς καὶ μικρός· τῷ δὲ Ἐρμῇ ἐδόθη διὰ τὸ πρῶτον αὐτὸν τὸν διάκοσμον ὄρισαι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἄστρων τὰς τάξεις καὶ τὰς ὥρας μετρῆσαι καὶ ἐπισηματῶν καιροὺς δεῖξαι. (Hyg. II 42 *haec autem Mercurio data existimatur, quod primus menses instituerit et perviderit siderum cursus.*) Hyg. II 16 *qui (Mercurius) copia facta pro beneficio aquilam in mundo collocavit.* Sed quo tandem iure haec ad Eratosthenis poema referuntur? An propterea quia ibi Mercurius ad astra pervenisse narratus est? Sed quis contendat Aegyptiorum illam opinionem in nullo libro Graeco praeter Mercurium Eratosthenicum apparuisse? — Quod praeterea Bernhardyus in Hygini fabula 177 pro verbis *in Creticis* (vel *Cretacis*) *versibus* scribi vult *in Eratosthenicis versibus* atque hac coniectura fretus alios locos ad eandem rem spectantes Eratostheni attribuit (p. 149), supra modum audacter excogitatum est neque ullo arguento firmatum.¹⁾

1) Hac conjectura fretus Meyerus versus ab Hygiano citatos Varronis Atacial Chorographiac adscripsit (adnot. ad anthol. Lat. p. 33), qua

Attamen cum cœlestia quaedam in poemate nostro explicita fuisse sanc constet, Bernhardyus etsi non certorum indiciorum auxilio tamen cum specie quadam probabilitatis disputasse censendus esset — si nullum aliud opus Eratosthenicum exstitisset quo reliquias de mythologumenis astronomicis apte referre possemus. Talis autem liber exstitit, licet negaverit Bernhardyus.

Suidac codices tradunt Eratostenem scripsisse *ἀστρονομίαν ἡ καταστηριγμούς* (v. *'Ερατοσθένης*): apud Eudociam *καταστηρισμούς* legitur, paulo rectius, nam *καταστερισμούς* restituendum esse iam Portus cognovit.¹⁾ Eandem lectio ncm eodem iure apud Achillem Tatium p. 146 revocavit Koppiersius qui *'Ερατοσθένης ἐν τῷ καταστερισμῷ pro ἐν τῷ καταμερισμῷ* scribendum esse docuit (observ. phil. p. 130). Contradicit quidem Bernhardyus contenditque *καταμερισμὸν* nihil aliud significare nisi poema de Mercurio: huius vero argumentum fuisse enumerationem imprimis stellarum, causis earum adiunctis, in universumque rationis qua mundus temperetur expositionem.²⁾ Sed iure Bernhardyo Osannus opposuit explicari non posse, quo sensu vox *καταμερισμός* tali operi accommodari potuerit (de Erat. Erig. p. 2). Qnod vero Achilles Tatius in citandis Catasterismis numero singulari utitur, non vituperandum: loquitur enim illic de solo lactei circuli catasterismo.

Exstitit igitur certe Achillis Tatii temporibus opus *'Ερατοσθένους καταστερισμοὺς* inscriptum. Atque hos Catasterismos non in omnibus congruisse cum iis qui nunc circumferuntur, nescio an demonstrare videatur comparatio loci Achillis cum

poetam Latinum carmen Eratostenis imitatum esse putabat. 1) Eandem corruptelam deprehendimus in enumeratione scriptorum Hipparchi Nicaensis, ubi Suidas (*Ἐγράψει περὶ τοῦ καταστηριγμοῦ*, Eudocia *καταστηρισμοῦ*). In Procli verbis (Sph. p. 68 ed. Basil.) οὐ νοεῖσθαι καταστηριγμένος τὸν Καλλιμάχου Βερείνης πλόαμος Valekenarius καταστηριγμένος vocem iure mutavit in κατηστερισμένος (Callim. eleg. fragm. p. 44). — στηριγμός dicitur de stellarum errantium stationibus. V. praeter locos in Steph. Thes. Gr. ling. (ed. Paris.) citatos Procli paraphr. in Ptol. libros de sid. effect. (ed. Lugd. 1635) p. 31. 80. 114. 219. (cf. στηριζούσας p. 206.) Eluet autem tractatui, quo de nulla alia re nisi de planetarum stationibus ageretur, astronomiae titulum tribni non potuisse. 2) Cf. p. 4.

iis verbis quae de eadem re in nostris Catasterismis leguntur. Ach. περὶ δὲ τούτου φησιν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ καταστερισμῷ μυθικώτερον, τὸν γαλαξίαν κύκλον γεγονέναι ἐκ τοῦ τῆς Ἡρας γάλακτος· τοῦ γὰρ Ἡρακλέους ἔτι βρέφους ὅντος καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἡρας ἐπισπασαμένου σφοδρότερον¹⁾ ἐκεῖνην ἀντισπάσαι, καὶ οὕτως περιχυθέντος τοῦ γάλακτος κύκλον γενέσθαι παγέντος. Catast. 44 διόπερ φασὶ τὸν Ἐρμῆν ὑπὸ τὴν γένεσιν ἀνακοινώσαι τὸν Ἡρακλέα καὶ προσσχεῖν αὐτὸν τῷ τῆς Ἡρας μαστῷ, τὸν δὲ θηλάζειν· ἐπινοήσασαν δὲ τὴν Ἡραν ἀποσείσασθαι αὐτόν, καὶ οὕτως ἐκχυθέντος τοῦ περισσεύματος ἀποτελεσθῆναι τὸν γαλαξίαν κύκλον. Quod si concedatur, causa non est cur Suidae et Eudociae verba ἀστρονομίαν ἡ καταστερισμούς cum Bernhardyo (p. 115) ad nostros, non ad antiquiores Catasterismos refrainimus.

Ad eosdem Catasterismos quos Achilles commemorat pertinent, si recte sese habent, verba quae in schol. codicium B et Leid.²⁾ ad II. X 29 historiae de Erigona et Icario corumque cane, inter astra relatis adduntur: ἴστορεὶ Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καταλόγοις. Bernhardyus hoc nomine eam Mercurii partem significari putat, qua signorum caelestium origines narratae fuerint.³⁾ Probabile hoc esset, si eas in Mercurio tractatas fuisse sciremus. Quale autem argumentum καταλόγων nomine significetur, Bernhardyus recte intellexit. Catasterismorum enim opus, continens enumerationem astrorum addita corum historia mythica, satis apte etiam καταλόγων titulo nominari potuit, itaque Bergkis verum perspexisse videtur, qui Catalogos a Catasterismis ab Achille commemoratis non diversos esse censet.⁴⁾ Ex plurali καταλόγων, si accurate scholiasta eo usus est, concludi possit, hoc opus in complures partes vel libros fuisse divi-

1) Diod. IV 9 τοῦ δὲ παιδὸς ὑπὲρ τὴν ἥλικιαν βιαιότερον ἐπισπασαμένου τὴν θηλὴν κτλ. 2) Valekenae opus. philol. II p. 18.
3) Allg. Encycl. der Wissenschaft. u. Künste I 36 p. 231: „die Katasterismen (Καταλόγοι) waren der Glanzpunkt des Gauzen.“ 4) Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 178. Valekenarii, Bachii, Osanni errores nonnullos Bergkis refutavit in anal. Alex. I p. 7 sqq.

sum.¹⁾ Valckenarius eo offensus, quod καταλόγων inscriptio alibi non obviam fit, καταστερισμοῖς pro καταλόγοις scribendum esse coniecit (opusc. II p. 68): quain argumentandi rationem si comprobaremus, quot rariores librorum appellations nobis essent delendae!

Catasterismorum titulo Osannus a grammaticis Mercuriū significatum esse putavit, sumpto illo a principali in eō poēmate tractata materia (p. 9). Ad quam sententiam nulla alia causa adductus est nisi quia signorum cœlestium origines in Mercurio tractatas fuisse sibi persuaserat: sed eius rei (quod iterum iterumque mihi monendum est) nullum extat vestigium. Bernhardyus praeterea ad comprobandam suam de Catalogorum titulo opiniem hæc adfert: „de poēmate ea quac scholiasta tradidit derivata fuisse, etiam vox νήπιος de cane usurpata (*Ἡριγόνην ἢτις κύνα νήπιον ἔτρεψε*), praeterea ἐγέραιδον (*Ἄθηναῖοι τὸν τε Ἰχάριον καὶ τὴν Ἡριγόνην ἐνιαυσίαις ἐγέραιδον τιμαῖς*), satis indicant“ (p. 152). Sed utroque vocabulo etiam prosae orationis scriptores utebantur²⁾: itaque ne hac quidem re quidquam comprobatur. Ex centraria autem parte id haudquaquam veri simile videtur, Eratosthenem Erigonac historiam bis versibus narravisse. Denique vero (ac fateor hoc mihi gravissimum videri) si poēma viri illustrissimi signorum cœlestium origines exponens exstitisset, ab Arati interpretibus (ut Hyginus demonstrat) saepius adhibitum, unde explicandum esset, quo dne unum quidem versiculum habemus, qui ad amplam atque grandem illam materiam aliqua cum probabilitate possit referri?

Quac cum ita sint, repudiatis Osanni et Bernhardyi sententiis cum Bergkio, Bursiano, aliis existimandum est, fuisse librum prosa eratione scriptum et Eratosthenis

1) Ita certe explicandum est quod carmen Hesiodeum modo καταλόγος modo καταλόγος γνωσιῶν appellatur. Mareksc̄hess̄l Hes. fragm. p. 104. Genuina operis Eratosthenici inscriptio fortasse fuit καταλόγος καταστερισμῶν. 2) ἀρχτῶν νήπια καὶ λύκων τέκνα καὶ πιθῆκας dicit Plut. de sera num. vind. p. 562 B. De plantis Theophr. hist. pl. VIII 1, 7 ὅπως ἀν οἱ χειρῶνες μη νήπια καταλεμβάνωσιν.

nomen ferentem, quo fabulae de signis caelestibus essent expositae: itaque ex collectione reliquiarum quae e carminibus Eratosthenicis supersunt removenda sunt omnia illius argumenti fragmenta quae Hyginus nobis servavit. Cogitari quidem possit, unum alterumve eorum ex Mercurio sumptum esse: nam in commentariis Arateis unde llyginus hausit¹⁾ etiam Mercurii rationem habitam fuisse demonstrat fr. II. At proficiscendum nobis est non ab incertis, sed a certis. Certum est, narrationes de quibus loquor in Catasterismis fuisse traditas: prorsus ineertum est vel unius earum in Mercurio mentionem factam esse. Itaque hi loci ei tractandi atque exponendi erunt qui perscrutabitur, quam formant habuerint Catasterismi qui ferebantur Eratosthenis, quem ambitum, a quibus scriptoribus compilati sint, denique quae necessitudo intercedat inter hos antiquiores Catasterismos et eos qui nunc supersunt.²⁾ Sed cum in hac disputatione non nunquam singula locorum Hyginianorum verba magni sint momenti, quaestiones quas dico tamen demum fructuose institui poterunt cum novam Hygini editionem in manibus habebimus, unde quid bonis codicibus traditum sit discere possumus. Ac tamen si vires aderunt, illa examinare conabor, ut suppleantur ea quae hic exposui.

Attamen ne iis qui contra sentiunt libellus noster nimis mancus esso videatur, exscribam quasi appendicem ex Hygini de astronomia opere eos locos quibus Eratosthenes citatur.³⁾

I (II 3). *Cuius (Atlantis) filiae cum saepius de arboribus mala decerperent, Iuno dicitur hunc (dracaeonem) ibi custodem*

1) Frey Rhein. Mus. XXV p. 272. 2) Valekenarius libello sub Eratosthenis nomine vulgato compendium genuini operis contineri arbitratus est (p. 69), atque hanc vel similem sententiam postea proposuerunt Bergius, Bursianus (p. 765), Freyns. Letronnus existimavit, et Catasterismorum compositorem et Hyginum usos esse Mercurio Eratosthenico aliquis carminibus astronomica mythologumena tractantibus (Journal des Savans 1824 p. 358). Rosio Catasterismi ex commentario quodam Arateo excepti esso visi sunt (Arist. pseudop. p. 346). Bernhardyi sententiam, qui Catasterismos superstitos ex Hygino conversos esse censuit, argumento gravissimo firmissimoque Bursianus refutavit. 3) In corruptorum verborum emendatione sine codicum auxilio non laborandum censeo.

posuisse: hoc etiam signi erit, quod in sideribus supra cum draconem Herculis simulacrum ostenditur, ut Eratosthenes demonstrat. Catast. 3. Schol. Germ. p. 60. 117.

II (4): v. p. 105.

III (6). *Engonasin.* *Hunc Eratosthenes Herculem dicit supra draconem collocatum, de quo ante diximus, eumque paratum ut ad decertandum sinistra manu pellem leonis, dextra clavam tenentem. conatur interficere draconem Hesperidum custodem, qui nunquam oculos operuisse somno coactus existimatur: quo magis custos adpositus esse demonstratur.* Catast. 4. Schol. Germ. p. 61. 118.

IV (7). *Lyra.* *Inter astra constituta est hac, ut Eratosthenes ait, de causa, quod initio a Mercurio facta de testudine Orpheo est tradita, qui Calliopes et Ocagri filius fuit eius rei maximus studiosus. — Postea igitur Orpheus, ut complures dixerunt, in Olympo monte, qui Macedonia dividit a Thracia, sed, ut Eratosthenes ait, in Pangaeo sedens cum cantu delectaretur, dicitur Liber ei obiecisse Bacchus, quae corpus eius dispergerent imperfecti. — (III 6) *Habet autem (Lyra) in ipsis testudinis lateribus singulas stellas: in summis cacuminibus eorum, quae in testudine ut brachia sunt collecta, singulas: in mediis iisdem, quos numeros Eratosthenes fingit, singulas.* Catast. 24. Schol. Germ. p. 84. 150 sqq.*

V (II 13). *Heniochus.* *Hunc nos Aurigam Latine dicimus, nomine Erichthonium, ut Eratosthenes monstrat.* Catast. 13. Schol. Germ. p. 73. 132 sq.

VI (14). *Aesculapius enim cum esset inter homines et tantum medicina ceteris praestaret, ut non salis ei videretur hominum dolores levare, nisi etiam mortuos revocaret ad vitam, novissime fertur Hippolytam, qui iniuritate novercet et inscienza parentis erat imperfectus, sanasse, ita ut Eratosthenes dicit.* Catast. 6. Schol. Germ. p. 62. 121.

VII (15). *Vt Eratosthenes autem de Sagitta demonstrat, hac Apollo Cyclopas interfecit, qui fulmen Iovi fecerunt, quo Aesculapium imperfectum complures dixerunt. hanc autem sagittam in Hyperboreo monte Apollinem defodisse. cum autem*

Iupiter ignoverit filio, ipsam sagittam vento ad Apollinem perlatam cum frugibus, quae co tempore noscebantur. hanc igitur ob causam inter sidera demonstrant. Catast. 29. Schol. Germ. p. 91. 161.

VIII (17). *Delphinus.* *Hic qua de causa sit inter astra colloctatus, Eratosthenes ita eum ceteris dicit: Neptunum, quo tempore voluerit Amphitriten ducere uxorem et illa cupiens conservare virginitatem fugerit ad Atlanta, complures cum quacsumus dimisisse, in his et Delphina quendam nomine, qui per vagatus insulas aliquando ad virginem pervenit eique persuasit ut nuberet Neptuno et ipse nuptias eorum administravit. pro quo facto inter sidera Delphini effigiem colloccavit.* Schol. Ar. 316. Catast. 31. Schol. Germ. p. 92. 161 sq.

IX (20). *Eratosthenes ait arietem ipsum sibi pellem aurcam detraxisse et Phrixo memoriac causa dedisse, ipsum ad sidera perrenisse: quare, ut supra diximus, obscurius videatur.* Schol. Ar. 225 τοῦτον τὸν κριόν Ἐρατοσθένης εἶναι φῆσιν Ἑλλῆς καὶ Φρίξου, ὃν θύσεις τῷ Φυξίῳ Διὶ Φρίξος τὴν δορὰν δέδωκε τῷ Αἴγαρῳ διὸ καὶ τοὺς ἀστέρας αὐτοῦ ἀμανδοῦσθαι φῆσιν ὡς ἵκαρφέντος. Catast. 19. Schol. Germ. p. 79 sq. 142 sq.

X (23). *Dicitur etiam alia historia de Ascellis, ut ait Eratosthenes. quo tempore Iupiter bello Gigantibus indicto ad eos oppugnandos omnes deos convocavit, venisse Liberum patrem, Vulcanum, Salyros, Silenos ascellis ecclitos: qui cum non longe ab hostibus abessent, dicuntur aselli pertinuisse et ita pro se quisque magnum clamorem et inauditum Gigantibus fecisse, ut omnes hostes eorum clamore in fugam se conicerint et ita stut superati.* Catast. 11. Schol. Germ. p. 71. 129 sq.

XI (24). *Eratosthenes autem dicit et virginibus Lesbiis dotem, quam cuique relictam a parcute nemo solveret, iussisse reddi (Berenicen) et inter eas constituisse petitionem.* Schol. Germ. p. 72. 132.

XII (28). *Hic (Capricornus) etiam dicitur, cum Iupiter Titanas oppugnaret, primus obiecisse hostibus timorem, qui Πανικός appellatur, ut ait Eratosthenes: haec etiam de causa*

cuius inferiorem partem piscis esse formationem, quod muricibus, id est maritimis conchylia, hostes sit iaculatus pro lapidum iactatione. Schol. Ar. 284. Catast. 27. Schol. Germ. p. 87. 155 sq.

XIII (30). *Eratosthenes autem ex eo pisce natos hos (Pisces) dicit, de quo post dicemus.* Schol. Ar. 239. Catast. 21. Schol. Germ. p. 81. 145.

XIV (40): v. p. 96.

XV (42). *Hanc (stellam Phaethontis) Eratosthenes a Solis filio Phaethonta appellatam dicit.* Catast. 43. Schol. Germ. p. 103. 185.

XVI (42). *Tertia est stella Martis, quam alii Herculis dixerunt, Veneris sequens stellam hanc, ut Eratosthenes ait, de causa: quod Vulcanus cum uxore Venerem duxisset et propter eius observantiam Marti eius copia non fieret, ut nihil aliud adsequi videretur, nisi sua stella Veneris sidus persequi a Veneri impetravit.* Schol. Germ. p. 103. 185.

XVII (42). *Nonnulli autem hunc (Hesperum) Aurora et Cephalii filium esse dixerunt pulchritudine mullos praestans. ex qua re etiam cum Venere dicitur certasse, ut etiam Eratosthenes dicit cum haec de causa Veneris appellari: ex oriente sole et occidente videri: quare, ut ante diximus, iure hunc et Luciferum et Hesperum nominatum.* Catast. 43. Schol. Germ. p. 103. 186.

XVIII (43): v. p. 6.

XIX (III 1). (De Vrsa minore) *Sed in prioribus caudae stellis una est infinita, quae Polus appellatur, ut Eratosthenes dicit: per quem locum ipse mundus existimatur versari.* Catast. 2. Schol. Germ. p. 60. 115 sq.

XX. Schol. Ar. 402 'Ερατοσθένης δέ φησι τοῦτο τὸ θυτήριον εἶναι, ἐφ' ω̄ τὸ πρῶτον οἱ θεοὶ συνωμοσίᾳν ἔποιησαντο ὅτε ἐπὶ τοὺς Τίτανας ἐστράτευσεν ὁ Ζεύς, Κυκλώπων κατασκευασάντων, ἔχον ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάλυμμα, δῆμος μὴ ἰδωσι τὴν τοῦ κεραυνοῦ δύναμιν. Catast. 39. Hyg. II 39. Schol. Germ. p. 99. 177.

XXI. Schol. Germ. p. 74 (de Tauro) *Eratosthenes dicit bovem esse quae sunt . . . cuius priores partes parent, reliquum*

corpus non appareat. p. 135 sq. *Eratosthenes dicit bovem esse quae fuit Pasiphae. cuius priores partes parent, reliquum corpus non appareat propter feminineum sexum.* Catast. 14. Hyg. II 21.¹⁾

Timarchi²⁾ commentarios in Eratosthenis Mercurium commemorat Athenaeus XI p. 501 E, ubi citato Cratini versu δέχεσθε φιάλας τάσδε βαλανειομφάλονς grammaticorum vocis βαλανειόμφαλος interpretationes recenset:

Τίμαρχος δ' ἐν τετάρτῳ περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους Ἐφημοῦ „πεπαιχθαῖ τις ἀν οἰηθείη“ φησὶ „τὴν λέξιν, διότι τὰ πλεῖστα τῶν Ἀθήνησι βαλανείων κυκλοειδῆ ταῖς κατασκευαῖς ὄνται τοὺς ἔβαγωσαν ἔχει κατὰ μέσον, ἐφ' οὐχ χαλκοῦς ὄμφαλὸς ἔπεστιν.“

Hac bene explicata sunt a Meinckio fragm. com. Gr. II p. 50. Cf. [Aristot.] de mundo 6 p. 399b Bekk. εὑκε δὲ δύντως, εἰ καὶ μικρότερον, παφαβάλλειν τὸν κόσμον τοῖς ὄμφαλοῖς λεγομένοις τοῖς ἐν τοῖς φαλίσι λίθοις, οὐ μέσοι κείμενοι κατὰ τὴν εἰς ἐκάτερον μέρος ἐνδεσιν ἐν ἀρμονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν σχῆμα τῆς φαλίδος καὶ ἀκίνητον. Neque tamen recte Meinekius arbitratus est a Timarcho de hac re Eratosthenis sententiam comprobata finisse. Eam enim Athenaeus his verbis proponit: Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ περὶ κωμῳδίας τὴν λέξιν ἀγνοεῖν φησὶ Λυκόφρονα³⁾ τῶν γάρ φιαλῶν οἱ ὄμφαλοι καὶ τῶν βαλανείων οἱ θόλοι παρόμοιοι· εἰς δὲ τὸ εἶδος οὐκ ἀρρένθματος παῖξονται.

1) A scholiasta Germ. Sangerm. p. 161, 18 Eratosthenes falso pro Aglaosthene citatur. 2) Suidae v. Ἀπολλώνιος Ἀλεξανδρεὺς ἐπῶν ποιητὴς: σύγχρονος Ἐρατοσθένους καὶ Εὐφροσίνους καὶ Τίμαρχουν. Vitiose Eudecia de eodem Apollonio: διάδοχος Ἐρατοσθένους καὶ Εὐφροσίνους καὶ Τίμαρχουν. Cf. Meineke anal. Alex. p. 11. De Harpoeratonis verbis p. 55 Dind. (unde error transiit in Suidae lex. v. Λογίας et in lex. ed. a Bachmanno aneed. Gr. I p. 141) non dubitandum quin vera sit Maussaci sententia, Τίμαρχος ὁ Ράδιος falso pro Τίμαρχίδας ὁ Ράδιος scriptum esse. 3) Lycophronis interpretatio haec fuit: απὸ τῶν ὄμφαλῶν τῶν ἐν ταῖς γυναικείαις πνέοις ὅθεν τοῖς σκαφοῖς ἀένοντες. Hesychius v. βαλανειομφάλον Lycophronis et Eratosthenis sententias prodit. Cf. Poll. VI 98. Bekk. aneed. p. 225. Suidas v. βαλανειομφάλονς.

Nempe putavit Eratosthenes, a Cratino umbilicum phialae comparari cum totius tholi balnearii forma, eiusque auctoritatem Asclepiadem et Didynum secutos esse Athenaeus nos docet: Timarchus vero non tholos in comparationem adhiberi censuit, sed umbilicos aeneos emissariis impositos. Eodem spectare Apionis et Diodori¹⁾ interpretationem φιάλαι ποιεῖ ὡν ὁ ὄμφαλὸς παραπλήσιος ἡθμῷ egregie Meinekius demonstravit.

Praeter Timarchum etiam Parmeniscum commentarios in Mercurium composuisse Bergkius arbitratur.²⁾ Huius opinionis unum argumentum non multum valere supra demonstravi (p. 29). Alterum Bergkio praebuerunt loci duo Hygini. De astr. II 2 postea autem de septem stellis, ut Parmeniscus ait, quinque et viginti sunt a quibusdam astrologis constitutae, ut ursac species, non septem stellarum perficeretur. II 13 Parmeniscus autem ait, *Melissa quendam fuisse Cretae regem: ad eius filias Iovem nutriendum esse dictatum: quae quod lac non habuerint, capram ei admisisse, Amaltheam nomine, quae eum dicitur educasse. hanc autem geminos haedos solitam esse procreare, et fere eo tempore peperisse, quo Iupiter nutriendus est aillatus. itaque propter beneficium matris et haedos quoque inter sidera collocasse.* Liceret sane haec ad Mercurii interpretationem referre, si in hoc carmine astrorum figuras accuratius tractatas fuisse sciremus. Id vero cum nulla ratione effici possit, potius de Parmenisci commentariis Homericis eogitandum (quo duos illos locos revocari posse etiam Bergkius concedit). Atque id propter ea paene pro certo habendum, quia uterque locus cum commemoratione Homeri arte cohaeret. Priorem enim sequuntur haec: *itaque et ille, qui antea plastrum sequens Bootes appellatur, Arctophylax est dictus, et iisdem temporibus quibus Homerus fuit hanc Arctos est appellata. de Septemtrionibus ille enim dicit, hanc utroque nomine et Arcton et Plastrum nominari: Bootem autem nusquam meminit Arctophylaca nominari.*

1) Herodori nomen substitutum est in editione Aldina. 2) Comment. crit. II p. 5. Anal. Alex. II p. 19.

Alterum haec praecedunt: *alii autem etiam ab his urbes quasdam appellari dicerunt, et Olenon in Aetolia, Helicen autem in Peloponneso et Aegam in Haemonia ab iis nominari: de quibus Homerus in Iliados secundo dicit.* —

Mercurii Eratosthenie argumento simile fuisse institutum Varronis Atacini in Chorographia, sententia est Meinckii (vind. Strab. p. 11). Sed id tantummodo concedi potest, quasdam res utriusque poemati fuisse communes: hae vero tales sunt, ut in secentis aliis illorum sacerdolorum carminibus eas occurrere necessarium fuerit, et in his tractandas similitudo inter Eratosthenem et Varronem vix potest deprehendi. Id ut demonstremus, tria Varronis fragmenta quae hoc spectant consideremus.

Mar. Viet. p. 60 Keil.

*vidit et aetherio mundum torquerier axe
el septem aeternis sonitum dare vocibus orbes
nitentes aliis alios, quae maxima divis
lactilia esl. at tunc longe gratissima Phoebi
dextera consimiles meditatur reddere voces.*

Si verum est quod coniecit Meyerus (adnot. ad anth. Lat. I p. 33) verbum *vidit* ad Mercurium spectare (id quod certum esse nemo profecto putabit), finxit sane Varro sicut Eratosthenes, Mercurium percipisse sphærarum motus et consonantias: cetera vero ab Eratosthenis narratione longe diversa sunt. In huius enim carmine primum a Mercurio lyra invenitur: tum miratur Mercurius quod cum lyrae consonantiis cœlestes consonantiae congruant¹⁾; apud Varronem ad sonorum cœlestium exemplum conformantur ab Apolline voces lyrae. Praeterea Varronem, cum septem orbibus sonitum offici statuat, stellarum inerrantium sphacrae vocem non tribuisse liquet; longe aliter Eratosthenes qui docet (fr. XVII): *δύτε δη τάδε πάντα σὺν ἀρμονίσιν ἀρήσει.*

1) fr. XV. XVII.

Prisc. Inst. III 25

*ergo inter solis stationem et sidera septem
exporrecta iacet tellus. huic extima fluctu
Oceani, interior Neptuno cingitur ora.*

Quae de Eratosthenis Mereurio explorata habemus, nihil nobis praebent quod cum hisce Varronis versibus possit comparari.

Isid. de nat. rerum 10

*at quinque aetheriis zonis accingitur orbis,
ac vastant imas hiemes mediisque calores:
sic terrae extremas inter mediumque coluntur
quam solis valido nunquam † ut auferat igne.*

Habemus etiam Eratosthenis ipsa verba quibus quinque zonas describit (fr. XIX). Sed quis contendat Varronem imitatum esse hanc desriptionem? Res sane eadem apud utrumque: sed in his non licuit quidquam mutare. Verba autem desriptionis Varronianae brevissimae eum Eratosthenis enarratione nullo modo conferri possunt.

Itaque desinamus tandem existimare, Varronem Eratosthenis imitatorem fuisse: quod ideo monendum duxi, quia in libris satis multis et vetustioribus et recentibus hanc opinionem, quae nulla certa ratione nititur, plus minusve dubitanter propositam inveni. Meliore iure Roeperus coniecit, Alexandri Ephesii poemate Varronem esse usum (Philol. XVIII p. 433): nam consilium sane utriusque carminis idem fuisse videtur. Nolim tamen Atacinum interpretem Ephesii dicere: quae enim de sphacrarum conceitu ab iis proleta habemus neque quod ad res neque quod ad verba attinet quidquam commune habent.¹⁾ —

Denique duo loci mihi memorandi sunt quos sine iusta causa viri doeti ad Eratosthenis Mereurium rettulerunt.

Ach. Tat. p. 158 B ἐπαγγελτεύσατο δὲ περὶ ἀνέμων καὶ Ἐρατοσθένης.

1) V. Theo Sm. p. 186 sq. Martin.

Bernhardyus hacc ad Mercurium revocat (p. 165): ubi de ventis disputatum esse non est cur existimemus. Equidem non dubito hoc testimonium primo Geographicorum libro attribuero collatis iis quae Strabo I p. 28 exponit.

Probus ad Verg. p. 42, 19 Keil quem (oceanum) reete dixerunt ξωστῆρα τοῦ κόσμου, ut Cyrillus cum ait Ὡκεανὸς φῶ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.

Bergkius non Cyrrillum sed Eratosthenem poetam Cycnacum ab eo quem Probus compilavit laudatum fuisse existimat.¹⁾ Quod si quis approbet, incertissimam coniecturam pro certo testimonio amplectitur. Nam apud Achillem Tatium p. 143 C de horizonte hacc proferuntur: περὶ γὰρ τὴν σφαῖραν ἔξωθεν ὡν τάξιν ἔχει τοῦ Ὡκεανοῦ ὃς ἔξωθεν περικλίνει τὴν γῆν· ἀφ' οὐ ἀνατέλλειν καὶ εἰς ὃν δύνειν δοκεῖ τὰ ἄστρα. Βθέν καὶ Νεοπτόλεμος ὁ Παριανὸς ἐν τῇ τριγλωνίᾳ²⁾ φησὶ „τῷ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“ In brevi commentario Arateo qui Achillem in editis exemplaribus sequitur verba Euphorionis adscribuntur, p. 168: οἱ δὲ ποιηταὶ Ὡκεανὸν αὐτὸν καλοῦσιν· ὁ γοῦν Εὐφορίων φησὶν „Ωκεανὸς τῷ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“ Ego versum a Neoptolemo factum esse arbitror, quia facile intellegitur quo modo ex ὄπαριαν̄ oriri potuerit εὐφοριων̄³⁾: contra si Euphorio auctor versus fuit, unde Neoptolemi Pariani poetae multo minus clari commemorationem explicabimus? Accedit scholion II. Σ 490: διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν μόνος ὁ Ὡκεανὸς ποταμὸς οὐ πάφεστι τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν; φητέον δὲ ὅτι ἐπει συνεκτικὸν ἔχει τοῦ κόσμου τὸ φεῦμα· φησὶ γὰρ „Ωκεανὸς φῶ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“ Nam ante Ὡκεανός, quod sagaciter animadvertisit Meinekius, Neoptolemi Pariani potius quam Euphorionis nomen excidere potuit. Sed illud certe audacissimum videtur, mutatione satis

1) Meincke vind. Strab. p. 11. Alter Schneidewinus cui Choerili nomen restituendum esse visum est, Jen. LZ. 1848 p. 610. 2) Τριγλωνίδι: ej. Meinckius anal. Alex. p. 156. 3) Alibi quoque et a Strabone et ab Achille Neoptolemus Parianus commemoratur, ctsi non propter carmen illud. Strabo XIII p. 589. Ach. p. 129 E.

violenta Probo tertiam de versu sententiam tribuere. Itaque potius crediderim, posterioris saeculi grammaticum vel si malis librarium, pro extinatis quae in codice fuerunt litteris Neoptolemi nominis fortasse iam corrupti, temere notum Cyrilli nomen posuisse.

Ab eodem auctore cuius hic versus est Meinekius satis probabiliter factos esse coniecit duos versus a Posidonio aut Strabone allatos¹⁾

*οὐ γάρ μιν δεσμὸς περιβάλλεται ἡπείρῳ,
ἀλλ' ἐς ἀπειροσίην κέχυται· τό μιν οὖτι μιαίνει.*

Verumque est quod addit Meinekius, hos versus illi bellissime ad unum fragmentum connecti posse.

¹⁾ Strabo II p. 100.

ANTERINYS

XX

Choerob. in Theod. p. 81, 27 Γάνυξ Γάνυκος δὲ Γανάκτωρ παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει.

In tractando hoc loeo varios errores commiserunt Bernhardyus, Giesius, Osannus. Giesius γανάκτωρ idem esse atque *Γανάκτωρ* censuit (über den äol. Dial. p. 190), non reputans inauditam formam Acolicam a grammatio ad aliud vocabulum interpretandum adhiberi non potuisse. Bernhardyus certissima quidem emendatione *Γανύκτωρ* pro *Γανάκτωρ* seripsit (p. 154); attamen neglecto suo ipsius invento totum locum ita constituere ausus est: γάνυξ γάνυκτος δὲ Διωνύσιοι γάνυκτος παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει. Censuit enim vocabulum γάνυξ (quod Baechli cognomen esse persuasum habebat) insolentiore et magis etiam poetico γανύκτωρ non potuisse explicari.¹⁾ Sed ut hie ita etiam in eo falsus est quod genetivum γάνυκτος fuisse putavit. Herod. de diehr. p. 285 sq. εἰ μέντοι διὰ τοῦ καὶ λίσις ὑπάρχοι, πῆ μὲν φυλάττει τὸν συνεσταλμένον, πῆ δὲ ἔκτείνει. Γάνυκος γάρ συνεσταλμένως καὶ ἄμβυκος, Βέβρυκος, κάλυκος, Γάνυκος, ίψυκος. Osannus reete inonuit Ganyetorem Hesiodi interfectorum fuisse aut, ut alii narrabant, patrem

1) Immemor erat Bernhardyus dum haec scribit locorum ubi Hesiodi mors narratur. Sed quid indicandum de C. Müller? qui, dum ipsos illos locos tractat, tamen Bernhardyi opinionem de usu vocis γανύκτωρ adoptavit eaque fratre haec hariolatus est (Ctesiae et chronogr. fragm. p. 199): „De nomine γανύκτωρ τάνquam Dionysi epitheto v. Bernhardy ad Eratosthen. p. 154. Neque id in fabula nostra significacione earet, quum Hesiodi cadaver in Dionysiaco Ariagnes festo repertum esse dientur.“ Taedet reliqua exscribere. De vera nominis Γανύκτωρ significacione v. Pott Ztschr. f. vgl. Sprachf. VI p. 39.

interfectorum (p. 22): sed prorsus ex vano statuit, apud Choeroboscum ex Eratosthene non citari vocem γάνυξ sed eam quae inde ducta sit Γανύκτωρ. Itaque coniecit pro verbis ὁ Γανύκτωρ scribendum esse δῆτεν Γανύκτωρ vel δῆτεν καὶ Γανύκτωρ. Sed nihil mutandum praeter unam illam litteram. Γανύκτωρ usitata nominis forma erat: v. Aristot. apud Tzetz. de vita Hes. 3. Plut. de soll. anim. p. 969. Paus. IX 31, 6. Cert. Hom. et Hes. 13. Tzetz. l. c. 4. Itaque consentaneum est ad interpretandam rariorem formam adhiberi hanc alteram.

Ex eo autem quod Eratosthenes Ganycem maluit quam vulgari nominis forma Ganyctorem dicere, magna cum probabilitate Bergkius collegit, Hesiodi percussores ab Eratosthene in carmine aliquo fuisse commemoratos (anal. Alex. I p. 19). Cf. p. 85.

XXI

Exstat autem de morte Hesiodi haec narratio in libello de Homeri et Hesiodi certamine (p. 17 sqq. Nietzsche):

τοῦ δ' ἀγώνος διαλυθέντος διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Λελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. προσερχομένου δ' αὐτοῦ τῷ ναῷ ἐνθεον γενομένην τὴν προφῆτιν φασιν εἰπεῖν·

ὅλβιος οὗτος ἀνήρ, ὃς ἔμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃς τετιμένος ἀθανάτησι·
τοῦ δ' ἡτοι κλέος ἔσται δοσον τ' ἐπικίδναται ἥσις.
ἄλλα Λιὸς πεφύλαξε Νεμείον κάλλιμον ἄλσος·
κεῖτι δέ τοι θανάτου τέλος πεπρωμένον ἔστιν.

ὁ δ' Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει νομίσας τὴν ἔκει Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν, εἰς δ' Οἰνόην τῆς Λοκρίδος εἰλθὼν καταλύει παρ' Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτῳ, τοῖς Φηγέως παισίν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον. δὲ γὰρ τόπος οὗτος ἔκαλείτο Λιὸς Νεμείον λεφόν. διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείσιος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνόσιν (Οἰνεωνεῦσιν em. Sauppius orat. Att. II p. 155) ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι

τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον ἀποκτείναντες εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐθοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν. τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ δελφίνων προσενεχθέντος, ἵστηται τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὕσης Ἀριαδνέας, πάντες ἐπὶ τὸν αἴγαλον ἔδραμον, καὶ τὸ σῶμα γυνοφίσαντες ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες ἔθαψαν, τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεξήτουν. οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν δργὴν κατασπάσαντες ἀλιευτικὸν σκάφος διέπλευσαν εἰς Κορίτην. οὓς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ᾧς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ.¹⁾

Ἐφατοσθένης δέ φησιν ἐν ἐνηπόδῳ (ἐνηπόδῳ Stephanus) Κτίμενον καὶ Ἀντιφον τοὺς Γανύκτορος ἐπὶ τῷ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελόντας σφαγιασθῆναι θεοῖς ξενίοις²⁾ ὑπὸ Εὐθρυκλέαν τοῦ μάντεως. τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φθορὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι, φθαρῆναι δ' ὑπὸ τινος ξένου συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημόδους ὄνομα, ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν³⁾ φησιν.

Quod auctor Certaminis Eratosthenem testem adhibens non Γάνυκος seribit (id quod propter fr. XX facile aliquis exspectet), aut cum Bergkio ita explicari potest, ut existimemus grammaticum uti vulgari nomine, quo hominem apud Aleiadamantem vocari supra significaverit, aut ita, ut Eratosthenem metri ratione habita modo unum modo alterum nomen posuisse arbitremur.

Bernhardyus hunc Certaminis locum ad Eratosthenis chronographiam pertinere corruptamque scripturam ἐνηπόδῳ ex significatione temporis ἐν ἐννάτῃ Ολυμπιάδι ortam esse arbitratur. Sed iam vidimus narrationem de Hesiodi morte potius ad carmen aliquod Eratosthenicum revocandam esse. Non minus audacter Carolus Müllerus, de loci commemo-

1) Eadem fere narrantur a Tzette in vita Hes. 4 et in proleg. ad scholia p. 16 Gaisf. (ed. Ox.). Cf. Nietzsche Rhein. Mus. XXV p. 529.

2) Θερμοὺς ξενίοις Stephanii editio. Θερμοὺς τοὺς ξενίοις Bernhardyus p. 241. Θεοὺς τοὺς ξενίοις Nietzsche. 3) Ctimenum et Antiphum dicit; cf. Plut. Conv. septem sap. p. 162. ὑπὸ τῶν ἀστῶν non recte ej. Bernhardyus.

ratione cogitans, hasec proponit coniecturas: „πόδω fuerit πόλει vel πεδίῳ, in voeibus ἐν ἐνη vel Ocnoes vel Nemeao mentio latebit; cogitari possit etiam de Naupacto.“ Obstat et Bernhardyi et Mülleri sententiae quod post verba ὡς φῆσιν Ἀλκιδάμας ἐν Μονσειῷ Eratosthenici quoque libri apellationem exspectamus. Requirendus igitur est titulus carminis.¹⁾ Et a Barnesio quidem ἐν Ἀνδραπόδῳ, a Goettlingio (Hes. carmina p. XV) ἐν Ἡσιόδῳ propositum est: quorum posterius viri docti iure praetulerunt.²⁾

In adferendis intersectorum nominibus cum Eratosthene consentiunt Pausanias et Suidas (v. Ἡσιόδος), nisi quod apud hunc patris nomen non traditur: atque ea Pausaniae temporibus magis in memoria hominum fuisse quam nomina ab Aleidamante relata demonstrant Pausaniae verba δι μὲν γὰρ οἱ παῖδες τοῦ Γανύκτορος Κτίμενος καὶ Ἀντιφῶς ἐφυγον ἐς Μολυκρίαν ἐκ Ναυπάκτου διὰ τοῦ Ἡσιόδου τὸν φόνον καὶ αὐτόθι ἀσεβήσασιν ἐς Ποσειδῶνα ἐγένετο [τῇ Μολυκρίᾳ] σφίσιν ἡ δίκη, τάδε μὲν καὶ οἱ πάντες κατὰ ταῦτα εἰρήκασι. Neque Plutarchus diversam de hac refamam refert, qui Hesiodi percussores Ganyctoris filios fuisse narrat (de soll. anim. p. 969). Contra Alcidamantem secutus est Aristoteles cum fabulam de Hesiodi morte tradidit³⁾; ita enim Tzetzes e. 3 (ef. p. 15 Gaisf.): Ἀριστοτέλης γὰρ δικιόσοφος, μᾶλλον δ' οἷμαι ὁ τοὺς πέπλους συντάξας⁴⁾, ἐν τῇ Ὄρχομενίων πολιτείᾳ Στησίχορον τὸν μελοποιὸν εἶναι φῆσιν υἱὸν Ἡσιόδου, ἐκ τῆς Κτημένης αὐτῷ γεννηθέντα τῆς Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος ἀδελφῆς, θυγατρὸς δὲ Φηγέως. Cf. e. 4 ἀναιρεῖται καὶ φίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ὡς φθείρας τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων Κτημένην, ἐξ ἣς ἐγεν-

1) Holstenii coniecturam, ἐν Ἡριγόνῳ quod Osannus p. 25 in Ἡειγόνῃ mutavit scribendum esse censentis, post Bergkii disputationem p. 18 refutare non opus est. 2) Euphorionis quoque fuisse poema quod Hesiodus inscriptum erat adnotat Bergkius. 3) Nisi eum Rosio Aristot. pseudopigr. p. 508 statim, Aristotelis commemorationem solo Tzetzae errore esse inlatam: id quod haudquam improbable est. Si vero recte philosophus citatur, ipse haec tanquam fabulosa protulisse existimandus est: nam ab eo Stesichorum pro Hesiodi filio habitum esse quis est qui eredat? 4) Cf. Bergk poetæ lyr. Gr. p. 648.

μῆθη ὁ Στησίχορος. Nomen Ctimenae restitutum a Kuhnio (ad Paus. l. c.)¹⁾ convenit nomini Ctimeni fratri quod Eratosthenes profert.²⁾

Qua de causa Hesiodus occisus sit, diversis rationibus narratur. In fabula ab Aristotele relata ita exponebatur res, quasi revera Hesiodus puellae consuetudine usus esset. Eratosthenes autem putasse quidem hoe puellae fratres tradidit: eterum virginem non ab Hesiodo sed a sodali eius Demode esse stupratam. Cf. Paus. τὴν δὲ ἀδελφὴν τῶν νεανίσκων οἱ μὲν ἄλλοι τού· φασιν αἰσχύναντος Ἡσιόδου λαβεῖν οὐκ ἀληθῆ τὴν τοῦ ἀδικήματος δόξαν, οἱ δὲ ἐκείνον γενέσθαι τὸ ἔργον. Vtrum Alcidamas narraverit non liquet. Alia differentia occurrit apud Plut. Conv. septem sap. p. 162 C Μιλησίου γάρ, ὡς ἐπικεν, ἀνθρόσ, φέξειας ἐκουνώνει Ἡσιόδος καὶ διείτης ἐν Λοχροῖς, τῇ τοῦ ξένου θιγατρὶ κρύψα συγγενομένου καὶ φωραθέντος ὑποφίαν ἔσχεν ὡς γυνοὺς ἀπ' ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδίκημα, μηδενὸς ὅντιος, ὅργης δὲ καιρῷ καὶ διαβολῇ περιπεσών ἀδίκως. ἀπέκτειναν γάρ αὐτὸν οἱ τῆς παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοχρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύσαντες, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, φέροιτος ἦν ὄνομα. Denique apud Suidam Antiphus et Ctimenus Hesiodum interficere omnino non voluisse feruntur: οἱ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς αὐτῶν ἀνείλον τὸν Ἡσιόδον ἀκοντες.³⁾

Etiam de genere mortis quam Hesiodi percussores subierint complures narrandi varietates exstant. Quid Alcidamas, quid Eratosthenes rettulerit, appareat ex libello de certamine.

1) Κτειμένην legitur apud Trineavellum c. 4. Wyttensbachius (ad Plat. Mor. p. 162 C) Κλιμένην scribendum esse censem propter Procl. ad Hes. Op. 268 *Iετίον* δὲ ὅτι τοῦ νόος Ἡσιόδον Μυασέας ἔστι. Φιλόχορος δὲ Στησίχορος φησι τὸν ἀπὸ Κλιμένης (Κτειμένης cij. Bergkiius I p. 25), ἄλλοι δὲ Αρχιεπῆς. Audacissime Welckerus in Certaminis, Pausaniae, Suidae locis Clymeni nōmen restituendum esse existimavit eum propter hoc Procli de Stesichori matre testimonium, tam propter lusum quendam quem in nominibus Ἀντίφρος Κλέμενος et Ἀμφιφάνης Γανάκτωρ cognovisse sibi visus est (kl. Schr. I. p. 157 eq.). Sed cf. G. Hermanni opusc. VI p. 152.

2) Bergk I p. 25. 3) „Antiquior fama videtur ea fuisse qua poeta criminis accusabatur, a quo posteriorum temporum studia eum liberabant.“ Marckscheffel Hes. fr. p. 27.

Neque Plutarchus prorsus idem tradit quod Eratosthenes: (Locrenses) αὐτούς τε γὰρ (interfectores) κατεπόντισαν ξῶντας καὶ τὴν οἰκίαν κατέσκαψαν. Nam haec aperte discrepant a verbis Eratosthenis σφαγιασθῆναι θεοῖς ξενίοις ὑπ' Εὑρυκλέους τοῦ μάντεως. Neque intellego qua de causa Bergkis has duas narrationes artificiosa interpretatione in consensum redigere tentaverit (p. 24): Plutarchum enim Eratosthenis narrationem expressisse statui nequit, cum etiam in Demodis et Troili noninibus manifesta appareat differentia. In ea fabula, quam Pausanias quasi vulgatam sequitur, non Hesiodi nex sed impietas in Neptunum admissa causa fuisse ferebatur eur Ctimenus et Antiphus occisi sint. Ibi quoque Bergkis discrepantium delere conatur, verbis illis εἰς Ποσειδῶνα ἀσεβήσασιν ipsam Hesiodi interfectionem significari ratus (p. 30).¹⁾ Pausaniae certe haec non fuit opinio: quae si fuisset, non tam obscurè ille esset locutus.

Euryclis nomen unde sumpserit Eratosthenes, Bergkius recto docuisse videtur, hunc vatem non diversum esse iudicans ab eo Euryele quem tangit Aristophanes Vesp. v. 1019.²⁾ Atque inde etiam magis veri simile fit haec omnia ex carmine desumpta esse. Neque enim in libro prosa oratione composito Eratosthenes, opinor, talia lusisset.

Denique autem sagacissime et admodum speciose conciebat Bergkius, mortem Hesiodi suppliciumque percussorum ab Eratosthene narrata fuisse eo carmine cui nomen fuit Ἀντερίνυς. Argumento optime convenit haec inscriptio; nam, ut Bergkii verbis utar, Antiphus et Ctimenus, cum contumeliam sibi inflatam ulcisci vellent, ab Hesiodo, quem clandestina sororis consuetudine uti existimabant, vindictam sumpserunt, imperfectique corpus in mare immiserunt: at continuo huius facinoris poenas dederunt, cum Locrenses cane indicie deprehensos in mare praecepitarent (p. 27). Praeterea

1) Paulo aliter Welekers p. 156: „Pausanias IX 31, 5 gibt an, die Mörder seien von Naupaktos nach Molykria geflohen und dort gerichtet worden und verurtheilt als Freyler gegen Poseidon, vermutlich insofern sie die Leiche in das Meer geworfen hatten.“ 2) Anal. Alex. I p. 23 sq. ubi alia quoque de Euryele testimonia adferuntur.

autem magnopere firmatur Bergkii sententia fragmento XXIV nominatim ad Anterinyn relato. Itaque si vera est cum haec coniectura tum Goetlingii emendatio¹⁾, carmen Eratosthenis inscriptum fuit Ἀντερινὺς η Ἡσιοδος.²⁾

XXII

Schol. Nic. Ther. 472 καὶ Μόσυχλον δὲ τὰ ὅρη τῆς Αήμνου, ὡς Ἀντίμαχος
 Ἡφαιστον πυρὶ³⁾ εἰκελον, ἦν δα τιτύσκει
 δαιμων ἀκροτάτης ὅρεος κορυφῆσι Μοσύχλον·
 καὶ Ἐρατοσθένης τησὶ

εὐ τοι ὅσσε

κανθῶν παμφαίνεσκε Μοσυχλαίγ φλογὴ ἵσον.

εὐ τοι ὅσσε κανθῶν παμφαίνεσκε κτλ. K (codex optimus) et V. παμφαίνεσκε notatur etiam ex G. εὐ τοι ὅσσε κανθῶν φαίνεσκε κτλ. P.⁴⁾

Correctiones a viris doctis propositae ex parte nituntur prava scriptura editionis Aldinae εὐ τοι ὅσσε φαίνεσκε: ἐν τ' ὅσσοις φαίνεσκε Buttmannus, Εὗιος δὲ φαίνεσκε Bernhardyus p. 154, Εὗιος δὲ φαίνεσκε ej. Schneidewinus del. poccis Gr. p. 166, εἴτε οἱ ὅσσε ἐκ κανθῶν φαίνεσκε Dübnerus, ἐν δέ οἱ ὅσσε ἐκ κανθῶν φαίνεσκε aut κανθοῖς παμφαίνεσκε Bergkius II p. 4. Atque hoc quod postremo loco posui etiam Keilius recepit. Ego autem scribendum esse puto

ἐκ τέ οἱ ὅσσε

κανθῶν παμφαίνεσκε Μοσυχλαίγ φλογὴ ἵσον⁵⁾

1) V. p. 83. 2) De duplii titulo v. Bergk p. 26 sq. 3) φλογὴ Buttmannus Mus. der A.W. I p. 299. 4) Dübner Asii Pisandri etc. fragm. p. 39. 5) Substantivum eodem modo a praepositione separatum est in Il. A 188 sq.

ἐν δὲ οἱ ὅσσε
 στήθεσσιν λασσοῖσι διάνθιζε μαρμῆριξεν.

cf. Apoll. Arg. I 986 sq. Callim. h. in Ap. 74 sq. in anth. Pal. V 146, 1. apud schol. Apoll. II 867. — Aliud τε praecedere aut sequi potuit: cf. verba ἐν τῷ ὅρᾳ οἱ φῦ λειψόλ (vel λειψόλ τῷ μνῷ κατέρρεξεν) ἐπος τῷ ἔφατι ἐν τῷ ὄντομαζεν. Non ita Il. II 299 ἐκ τῷ ἔφαρεν. I 671 et Apoll. Arg. III 1167 ἐκ τῷ ἔριστο. Apoll. IV 1746 ἐκ τῷ ὄνομημαν cett. Haec adfero, ne quis δὲ necessarium esse censent.

quod mutationis lenitate (nam una tantum littera mutatur, una additur) ceteris coniecturis praestat. Significantur oculi in obliquum conversi, ut pupulae non in mediis oculis sint sed in angulis, pingiturque hoc modo aliquis qui λοξὸν ὁφθαλμὸς βλέπει. Neque verum est quod Bergkius dicit, ἐκ κανθῶν idem esse quod in Il. T v. 17

ἐν δέ οἱ ὄσσε
δεινὸν ὑπὸ βλεφάρων ὥσει σέλαις ἔξεφάνθεν.

Apparet enim id ad oculos in universum pertinere. κανθοί autem vox, quae alibi prorsus idem significat quod ὁφθαλμοί, hoc loeo propter praececdens ὄσσε vocabulum proprio sensu intellegenda est.

Postrema versus Eratosthenici verba spectant, ut Bergkius adnotat, ad proverbia illa *Λήμνιον πῦρ* et *Λήμνιον βλέπειν*. Manifestum est Eratostenem eorum originem a Lemni insulae monte ignivomo deduxisse. Explicationes ab hae diversae sed aperte ineptae apud posteriorum temporum grammaticos inveniuntur. Schol. Arist. Lys. 299 *Λήμνιον τὸ πῦρ*, ἀντὶ τοῦ πάντι γενναῖον. η ἀπὸ τῶν Λημνίων γυναικῶν πορφῶν οὐσῶν, η ἀπὸ τῶν καμίνων τοῦ Ἡφαίστου. Eustath. ad Il. p. 158, 13 ὡς οἱ Λήμνιοι ἄγριοι δῆλοι καὶ παροιμία Λημνίαν χειρα εἰποῦσα τὴν ἀπαραιτητον καὶ Λήμνιον βλέπειν ἀντὶ τοῦ δεινὸν καὶ πυρῶδες. Tzetz. ad Lyc. 227 *Λημναῖο πυρός*: ἀπὸ κεφαλονοβόλου δένδρου ἐν Ἑλληνικαῖς χώραις ἐν Λήμνῳ πρώτως εὑρέθη τό τε πῦρ καὶ ὁ πλονογύασ. Eratosthenis sententiam adoptatam esse videamus apud Photium et Hesychium. Phot.¹⁾ *Λήμνιον πῦρ* ἔστιν ἀναιροφάτην ἐν Λήμνῳ πυρός χαλεπή τις. *Λήμνιον* [κακὸν] βλέπων πυρῶδες. Hes. *Λήμνιον βλέπει* (πυρῶδες add. Schmidius ex append. prov. III 66) ἐπειδὴ τὸ πῦρ Λήμνιον. Id vero in ineerto nobis relinquendum, utrum Eratosthenes docta veterum poetarum imitatione an sui temporis habita ratione Mosychli montis ignivomi mentionem

1) Suidas v. *Λήμνιον πῦρ*.

iniecerit. Etsi enim scimus diu ante Galeni tempora Mösychlum esse abolitum, desunt tamen indicia, unde colligere possimus iam ante pootarum Alexandrinorum actatem id factum esse.¹⁾ Quod vero Bernhardyus arbitratur, ex eo quod Eratosthenes Graeciam viserit et Geographica compo- suerit aliquid de hae quaestione offici posse, non satis reputare videtur, ad docti poetac carmen neque ad commentarios geographicos eam pertinere.

Ter in scholiis Nicandreis versus Eratosthenis citantur atquo id unius grammatici studio deberi veri simile est, quia carmina Eratosthenica posterioribus sacculis non multum legebantur. Quorum fragmentorum unum diserte referunt ad Anterinyn (XXIV): alterum conjectura satis probabili eodem revocasse mihi videor (XXIII); itaque si quis suspectur, hoc potissimum poema a grammatico illo adhibitum atquo huic cum quoque de quo nunc agimus locum attribuendum esse, a veritate fortasse non aberraverit. Neque obstat verborum sententia: nam cum λοξὸν βλέπειν malovorum esse nemo nesciat, dicta esse possunt dē Ctimeno vel Antiphō irate Hosiōdū quēm vitium sorori obtulisse putat intuente. Sed ipse quam anceps haec conjectura sit intellego.

XXIII

Schol. Nic. Ther. 465 ταχέως δὲ περὶ τὴν σάρκα σηπεδόνας ἐποίησε δισιάτρους (conchris). αὐται γάρ εἰσιν αἱ πυθεδόνες. Ὄμηρος (A 174)

σέο δ' ὄστρα πύσει ἄρουρα,
καὶ Ἐρατοσθένης

αἱ δὲ πελιδναι

πυθεδόνες γάστροην ἀν' ὑπέτρεφον οὐλοὸν ἔλκος.

vs. 1. αἱ δὲ πελιδναι G. οὐδὲ πελιδναι αἱ P. οὐδὲ πελιδναι KV. αἱ πελιδναι Bachius Ztschr. f. d. AW. 1837 p. 349. cf. Bergk II p. 6.

1) Rhode res Lenn. p. 8.

2. γάστρην ὑπέτρεφον Κ.Ρ. γάστρην ὑπέτρεφον Γ.
 γάστρην ἀνυπέτρεφον Λ. γάστρην ἀνυπόστρεφον Β. γάγ-
 γαῖναν ὑπέτρεφον speciosc ej. Lobeckius pathol. prol. p. 35.
 Neque tamen inusitata vocis γάστρη significatione tantopere
 offendendum videtur, ut a scriptura tradita reeedamus¹⁾:
 nam pro tradita scriptura γάστρην ἀν' habendum est. Bern-
 hardyus p. 158 audacissime totum locum ita restituere cona-
 tus est:

οὐδὲ δέμας πειδναὶ¹⁾
 πυθεδόνες παρέψηναν, ἐπεὶ τρέφον οὐλοὸν ἔλκος.

Bergkius, qui sicuti Lobeckius γάγγοναν scriben-
 dum censet, coniectando locum Mercurio poemati adsignat
 putatque eum pertinere ad Erigonae et Icarii fabulam ac
 dictum esse de morbo, qui Athenienses propter caedem cor-
 ripuerit. Verum hacc omnia concidunt, quandoquidem de-
 monstratum est nullo iure fabulam illam ad Mercurium revo-
 cari. Contra nihil a vero proxime abesse videtur Bernhardyus,
 quamquam de verborum emendatione nunc ipsum virum
 doctissimum longe aliter atque antea iudicare arbitror. Resti-
 tuisse sibi visus est finem pentametri et hexametrum: itaque
 putavit fragmentum esse petitum ex Erigona dictumque „de
 corpore Icarii vix ab Erigone agnito, nt quod dudum disso-
 lutum atque putridum esset.“ De Icaro quidem cogitari
 nequit: sed verba de imperfecti hominis corpore prolati esse
 mibi quoquo veri simillimum videtur. Iam eum carminis de
 Hesiodi morte notitiam habeamus, quivis sponte de Hesiodi
 corpore Eratosthenem illa scripsisse suspicabitur. Plut. l. e.
 τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελ-
 φίνων ἀγέλῃ πρὸς τὸ Ἄριον ἐκόμιζε καὶ τὴν Μολυκρίαν.
 ἐτύγχανε δὲ Λοκροῖς ἡ τῶν Ἄριων καθεστῶσα θυσία καὶ
 πανήγυρις ἣν ἀγονσιν ἔτι νῦν περὶ τὸν τόπον ἔκεινον. ὡς
 δὲ ὥφθη προσφερόμενον τὸ σῶμα, θαυμάσαντες ὡς εἰκός
 ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον καὶ γνωρίσαντες ἔτι πρόσφατον
 νεκρὸν ἀπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο διὰ

1) V. p. 63.

τὴν δόξαν τοῦ Ἡσιόδου. de soll. an. p. 984 D. περὶ τὸ Νέμειον θαλάσση διαφερόμενον ἀράμενον δελφῖνες, ἔτεροι παρ' ἑτέρων ἐκδεχόμενοι, προθύμως εἰς τὸ Ρίον ἐκθέντες ἔδειξαν σφαγμένον. Cf. praeterea verba Certaminis p. 82 a me exscripta et Tzetz. c. 4.

XXIV

Schol. Nic. Ther. 400 ἴνγὴ δὲ φωνή τις ἐστι, βοὴ ἀδιάρθρωτος ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος πεποιημένη. καὶ Ἐρατοσθένης ἐν Ἀντερινῷ¹⁾ περὶ κυνὸς λέγων εἶπεν

ἴνγης δ' ὡς παῦδον ἐπέκλυνον.

δ' ὡς P. δὲ ὡς KG. — ἐκέκλυνον GL. ἀπέκλινεν K. ἀπέκλυνεν P. (ἐπέκλυνεν Bernhardyns p. 157.)

„Plane cadunt haec verba in Ganyctoris filios, qui cum primum canis illius qui Hesiodo morienti adfuerat vocem audiunt, subito expavescunt, consci facinoris quod commiserant, itaque ipsi se produnt.“ Bergk I p. 27. Plut. do soll. an. p. 969 I (de cane qui uulatu Pyrrho regi heri sui interfectorem prodidit) ἐπεὶ δὲ τοὺς φονέας τοῦ δεσπότου παριόντας εἰδεν, ἐξέδαμε μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ' αὐτοὺς καὶ παθυλάκτει πολλάκις μεταστρεφόμενος εἰς τὸν Πύρρον· ὥστε μὴ μόνον ἐκείνῳ δι' ὑποφίας ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι. διὸ συλληφθέντες εὐθὺς καὶ ἀνακρινόμενοι μικρῶν τινῶν τεκμηρίων ἐξωθεν προσγενομένων ὄμοιογήσαντες τὸν φόνον ἐκολάσθησαν. ταῦτα δὲ καὶ τὸν Ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγοντες, τοὺς Γανύκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ Ναυπακτίου παῖδας, ὑφ' ὃν ὁ Ἡσίοδος ἀπέθανεν. p. 984 D ἔδει δὲ τὸν κύνα αἰτησάμενον (ἐπαινέσαντα dubitanter ej. Wyttongbachius) μὴ παραλιπεῖν τοὺς δελφῖνας· τινφλὸν γὰρ ἦν τὸ μῆνυμα τοῦ κυνός, ὑλακτοῦντος καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερομένου τοῖς φονεῦσι κτλ. Pollux V 42 οἱ δὲ Ἡσιόδου (κύνες) παραμείναντες αὐτῷ ἀναιρεθέντι κατήλεγξαν ὑλακῇ τοὺς φονεύσαντας. ὁ δὲ Ἰκαρίου

1) ἐν ἀντερινῷ G. ἐν ἀντερινῷ P. τὸν ἀντερινόν K. ἐν Ἡριγόνῃ ej. I. G. Schneider. Cf. Bergk I p. 10.

κύων καὶ ἔδειξε τῇ Θυγατρὶ τὸν Ἰχαρίον νεκρόν· καὶ εἰ χρή
τι πιστεύειν τοὺς ποιηταῖς, οὗτός ἐστιν ὁ Σείριος. Quod
hoc loco Hesiodi et Iearii coniunctim fit montio, fortasse
duorum Eratosthenis carminum memoriae tribuendum.

XXV

Ath. IX p. 376 B¹⁾) πεταλίδων συῶν μυημονεύει Ἀχαιὸς
ὁ Ἐρετριεὺς ἐν Αἴθωνι σατυρικῷ λέγων οὕτως „πεταλίδων
δέ τοι συῶν μορφαῖς ταῖσδε πόλλ' ἐπάνον.“ πεταλίδας δ'
αὐτᾶς εἰρηκε μεταφέρων ἀπὸ τῶν μόσχων. οὗτοι γὰρ πέ-
τηλοι λέγονται ἀπὸ τῶν κεφαλῶν, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχωσι.
παραπλησίως δὲ τῷ Ἀχαιῷ καὶ Ἐρετροσθένης ἐν Ἀντε-
ρινύι²⁾ τοὺς σύας λαρινοὺς προσηγόρευσε, μεταγαγὼν
καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν λαρινῶν βοῶν· οἱ οὕτως ἐκλήθησαν ἦτοι
ἀπὸ τοῦ λαρινεύεσθαι ὅπερ ἐστὶ σιτίζεσθαι, Σώφρων „βόες
δὲ λαρινεύονται,“ ἢ ἀπὸ τινος κάμης Ἡπειρωτικῆς Λαρίνης,
ἢ ἀπὸ τοῦ βουκολοῦντος αὐτάς, Λαρίνος δ' οὗτος ἐκαλεῖτο.

Trium explicationum quas Athenaeus profert postrema
Lyci Regini est. Accuratiorem do hae re expositionem
præbent hi loci. Schol. Pind. Nem. IV 82 λέγονται γὰρ
ἐκ τοῦ γένους τῶν τοῦ Γηραιούνεως βοῶν αὐτόθι (in Epiro)
μεμενήκιναι, κλέψαντος παρ' Ἡρακλέους Λαρίνου τινός, ἀφ'
οὗ καὶ λαρινοὶ καλοῦνται οἱ ἐκεῖ βάες μυήμην τοῦ τὸ γένος
καταστήσαντος τῇ προσηγορίᾳ φυλάττοντες. Phot. λαρινοὶ
βόες· οἱ ἐν Ἡπειρῷ ἀπὸ Λαρίνου βουκόλου κλέψαντος τᾶς
Ἡρακλέους βοῦς, ὡς Λύκος³⁾), ὅτε τὰς Γηραιόνου βοῦς ἤλαυνε.
Πρόξενος δὲ αὐτὸν τὸν Ἡρακλέα ἀνεῖναι τινας τῷ Διῳδω-
ναίῳ Διῃ· Ἀπολλόδωρος δὲ τοὺς εὐτραφεῖς λαρινούς· λαρι-
νεύειν γὰρ τὸ σιτεύειν. Schol. Arist. Pac. 925 περὶ δὲ τῶν
λαρινῶν βοῶν Λύκος μὲν ὁ Ρηγίνος ἐπὶ ταῖς πρὸς Ἀλέξαν-
δρόν (ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρόν ej. C. Müllerus fr. hist. Gr. II
p. 370) φησιν ἀπὸ Λαρίνου τινὸς βουκόλου ταύτην αὐτοὺς
τὴν προσηγορίαν ἐσχηκέναι. εἰσὶ δέ τινες οἱ παρὰ τὸ λαρὸν

1) Eust. ad Od. p. 1383, 1. 2) Ita B. ἀντερινύν P. Utrum in
A scriptum sit nescimus. 3) ὁ Ρηγίνος add. Naberus e Suida v. Λαρίνοι
βόες qui Photii verba transscripsit. (Apost. X 45.)

ἀξιοῦσιν αὐτοὺς οὕτω καλεῖσθαι. οἱ δὲ τὴν ἣν συλλαβὴν δασύνουσιν, ἵν' ἢ λαρινὸς τοὺς μεγαλοφάνοις· ἐν δὲ τῇ Χαονίᾳ φασὶ τοιούτους εἶναι βοῦς, οὓς καὶ Κεστρίνους καλοῦσιν. Ἀλλως. (λαρινῷ βοῖ) ἀντὶ τοῦ μεγάλῳ καὶ εὐτραπετῃ. τοὺς δὲ Ἡπειρωτικοὺς βοῦς οὗτοι λέγουσιν ἀπό τινος Λαρινοῦ βουκόλου, παραλαβόντος παρὰ Ἡρακλέους τὰς Γηρούνοντος βοῦς καὶ θρέψαντος εἰς εὐεξίαν. Videntur igitur etiam ii, qui boves larinos non ad Larinam vicum sed ad Larinum armentarium referebant, de Epiroticis tantumibus epitheton illud intellexisse. Eratosthenes autem qui sues λαρινοὺς appellavit generali significationem voci tribuisse putandus est idemque de ea iudicavisse quod postea Apollodorus, qui λαρινὸς βοῦς τοὺς εὐτραπεῖς interpretatus est.¹⁾ Praeterea eluet, argumentum ab Apollodoro allatum, quo sensus adiectivi ex usu verbi λαρινεῖν comprobatur, ab Athenaeo ita perversum esse, ut verbum adiectivo originem dedisse dicatur. Apollodori et Lyci explicaciones inepte confunduntur in schol. Arist. Av. 465 λαρινὸν ἀντὶ τοῦ λιπαρόν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν βοῶν. λέγονται γάρ τινες λαρινοὶ βόες, οἱ λιπαροὶ ἡ μεγάλοι, ἀπὸ Λαρινοῦ τινος βοσκοῦ εὑμεγέθους. νέμονται δὲ τὴν Ἡπειρον, οὖσαι τῶν Γηρούνος βοῶν ἀπόγονοι.²⁾ Quartam denique derivationem in alio scholio ad eundem locum traditam invenimus: ὡς ἐπὶ βοὸς δὲ τοῦτο φῆσιν, ὡς ἐν Λαρισσῃ μεγάλων βοῶν γενομένων. ἔστι δὲ πόλις Θεσπρωτίας. Sed cum de Larissa Thesprotiae oppido nihil memoriae proditum sit, verendum est ne hace sententia orta sit mera librarii negligentia (Larissae nomine pro Larina posito) aut vano invento nitatur.

1) Ηεν. Λαρινοὶ βόες· εὐτραπεῖς. Λαρινεύεσθαι· σιτεῖσθαι. Phot. Λαρινοὶ· οἱ πίστει, σιτιστοί, λιπαροί. Suidas Λαρινεύσιν· τό σιτεύειν. Et. m. 557, 10 ἐκ τούτου (vocabulo λαρός) τὸ Λαρινός· ἡ παρὰ τὸ Λαριατικὸν καὶ τοῦ φινός. Eust. ad II. p. 1243, 11 καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ φινοῦ καὶ βόες λαρινοὶ καὶ ταῦτα οἱ μέγα καὶ παχὺ δέρμα ἔχοντες. 2) Ineptiora etiam Tzetzes blaterat in Cram. an. Ox. III p. 362 λαρινοὶ τῷ μεγάλῳ Λαρινοῦ τινος εἴρεγμον· εἰσὶ δὲ καὶ Λαρινοὶ βόες μεγάλοι ἀπὸ τοποῦ τινος et Chil. VIII 270 sqq. Ex aeneid. Ox. loco cognoscitur, in Chil. non recte a Kiesslingio vs. 4 (καὶ βόες μεγάλοι τινες οἱ λαρινοὶ ἐκ τόπου) pro codicis scriptura quae est τόπου receptum esse τούτου quod margo codicis praeberet.

Vocem *λαρινός* a certo quodam loco derivari non posse appareat. Verum igitur Eratosthenes statuisse censendus est, cum vocabulo generalem sensum tribueret. Sed ab usu linguae discessit: nam *λαρινός* fere solum de bubus usurpatum fuisse ex ipsis illis diversis explicationibus perspicuum est.¹⁾ Cogitabant autem, cum de origine vocabuli subobscuri posita esset quaestio, de Epiroticis bubus coniectura satis facili, quia nota erat eorum praestantia et magnitudo. Cum vero inter eos eminerent Cestrini²⁾, non mirandum est quod hos potissimum nomine illo significatos esse censebant. Neque diversi ab his Chaonii boves sunt: nam regionem Cestrinam a nonnullis pro Chaoniae parte habitam esse, cognoscitur cum ex scholio a nobis exscripto tum e Steph. v. *Τροίας ῥοτί καὶ πόλις ἐν Κεστρίᾳ τῆς Χαονίας.*³⁾ Itaque nonnulli a loco quodam earum regionum boves nomen accepisse arbitrabantur: narrationem de Larino armentario poetae alicuius vel mythographi invento deberi elucet.⁴⁾ Satis autem credibile est quod tradit Aelianus (de nat. an. XII 11), ipsos Epirotas significationem illam boum suorum usurpasse fabulamque de eorum origine a Geryonis bubus ducta narravisse.

1) Cf. Xenoph. apud Ath. IX p. 368 F. Ar. Pac. vs. 925. Metaphorice Aristophanes hac voce utitur Av. 465. 2) Schol. Arist. Pac. 925. Hes. v. *Κεστρίνικοι βόες.* 3) Futili ut videtur invento apud Hesychium Chaonia antiquis temporibus Cestrina appellata fuisse perhibetur. 4) Cf. Ant. Lib. p. 205, 13 West. Oppianus Cyn. II 109 sqq. boves Syriacos qui circa Pellam pascebantur a bubus Geryonis ortos esse narrat.

ERIGONA

De sublimitate 33 τι δέ; Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἡριγόνῃ — διὰ πάντων γὰρ ἀμέμητον τὸ ποιημάτιον — Ἀρχιλόχου¹⁾ πολλὰ καὶ ἀνοικονόμητα παρασύροντος κάκείνης τῆς ἔκβολῆς²⁾ τοῦ δαμονίου πνεύματος, ἣν ὑπὸ νόμον τέξαι δύσκολον, ἀρα δὴ μεῖζων ποιητής;

De hoc loco Heckerus ita disputat: „Cum omnes veteres critici summis laudibus extollant Archilochi ingenium, ut quibusdam visum sit materiae vitium quod quoquam minor sit, dubito an Longinus tale quid de poeta, in quo nil nisi facundissima oris et sermonis licentia ut in Cratino notatur, dicere in animum inducturus fuisset. Practerea argumentum quod Archilochus exornavit diversissimum a fabula mythologica de Erigone. Pro Ἀρχιλόχου scribendum est Ἀντιμάχον, in quo epico robustae gravisque materiae poeta artis defectum notavit non unus Longinus. Similiter in superioribus Homero opponit Apollonium ἄπτωτον.“

Refellendi negotium non necessarium arbitrarer, nisi Heckeri argumentationem (quod vix credideris) aliis approbatam esse vidarem. Itaque quod Heckerus miratur, Archilochum a Longino quem vocant vituperari, ratione omnino caret cum alias ob causas (de quibus si fuse hoc loco agerem, molestior essem quam utilior) tum quia paulo post de Pindaro et Sophocle, quorum laudes certe non inferiores sunt Archilochi gloria, haec legimus: ὅτε μὲν οἶον πάντα ἐπιφλέ-

1) Ἀρχιλόχον et mox παρασύροντας codex: em. Paulus Manutius.

2) κακείνα τῇ ἔκβολῇ Heckerus Philol. V p. 426. Ceteras coniecturas ad locum emendandum propositas Iahnii enumerant. De sensu dubitatio oriendi nequit.

γονσι τῇ φρεδῇ, σφέννυνται δ' ἀλόγως πολλάκις καὶ πίπτουσιν ἀτυχέστατα. Contenditur autem a Longino ut ante cum Homero Apollonius in epico genere, mox cum Bacchylide Pindarus in melico, cum Sophocle Ion Chius in tragicō, ita cum Archilochō Eratosthenes in elegiaco.¹⁾ Quae de argumentorum diversitate Heckerus tanta fiducia profert, absurdā sunt, cum ex Archilochi elegiis exiguis versuum numerus, ex Eratosthenis Erigona fere nihil supersit. Potuerunt autem in hoc poemate nonnulla inesse, veluti vini laus aut descriptio lamentationis post Icarii mortem exortae, quae quamvis diversa ab elegiis Archilochi comparari tamen quodam modo cum uno altero Archilochi loco liceret. Denique vero Ἀντιμάχου illud ab Heckero propositum si traditum exstaret, ferri vix posset. Necessaria enim est inter Homeros, Pindaros, Sophocles, Demosthenes divini alicuius ingenii commemoratio: ita autem de Antimacho iudicasse scriptorem libelli de sublimitate, scitum harum rerum existimatorem, quis est qui sibi persuadeat? Accedit quod Thebais ab Erigona non modo argumento sed etiam poesis genere fuit diversa; neque praetermittendum, de poetis epicis Longinum iam dixisse, ad novum genus ei transeundum esse. —

De Icario et Erigona haec exstat narratio in scholiis ad II. X 29:

'Ικάριος γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, ἐσχε δὲ θυγατέρα μονογενῆ Ἡριγόνην, ἣτις κύνια νήπιον ἔτρεφε. ἔεισας δέ ποτε ὁ Ἰκάριος τὸν Διόνυσον ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ οἶγόν τε καὶ ἀμπέλου κλῆμα. κατὰ δὲ τὰς τοῦ θεοῦ ύποθήκας περιῆε τὴν γῆν, προφαίνων τὴν τοῦ Διονύσου χάριν, ἔχων σὺν ἑαυτῷ τὸν κύνα. γενόμενος δὲ ἐκτὸς τῆς πόλεως βουκόλοις οἷνον παρέσχεν· οἱ δὲ ἀθρόως ἐμφορησάμενοι οἱ μὲν εἰς βαθὺν ὅπνον ἔτράπησαν, οἱ δὲ περιλειπόμενοι, νομίσαντες θανάσιμον εἶναι φάρμακον τὸ πόμα, πλήσσοντες ἐφόνευσαν τὸν Ἰκάριον. μεθ' ἡμέραν δὲ ηγεάντων αὐτῶν καταγνόντες ἑαυτῶν εἰς φυγὴν ἔτράπησαν. ὁ δὲ κύων ύποστρέψας πρὸς

1) Verba sunt Osanni p. 4.

τὴν Ἡριγόνην δι' ὠρυγμοῦ ἐμήρνεσεν αὐτῇ τὰ γερονότα· ἡ δὲ μαθοῦσα τάληθὲς ἑαυτὴν ἀνήρτησε. νόσου δὲ ἐν Ἀθήναις γενομένης κατὰ χρησμὸν Ἀθηναῖοι τὸν τε Ἰκάριον καὶ τὴν Ἡριγόνην ἐνιαυσίαις ἰγέραιρον τιμαῖς· οἱ καὶ καταστεφισθέντες Ἰκάριος μὲν Βοῶτης ἐκληθῆ, Ἡριγόνη δὲ παρθένος, ὁ δὲ κύων τὴν αὐτὴν¹⁾ δυνομασίαν ἔσχεν. Ιστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καταλόγοις.²⁾

Ita igitur haec tradita erant in Catalogis sive Catasternismis Eratosthenis³⁾; ex eodem fonte aperte fluxerunt quae Hyginus p. 427 sqq. Stav. praebet⁴⁾, eodemque quam maxime probabile est referendum esse quod Hyginus de Crateris signo tradit: *nonnulli cum Eratosthene dicunt eum cratera esse quo Icarius sit usus cum hominibus ostenderet vinum* (II 40): cf. Pseuderas. 41 τούτου δὲ ἵκανὸν ἀπέχων ἀπὸ τῆς καμπῆς ὁ Κρατῆρος κεῖται ἐγκεκλιμένος πρὸς τὰ γόνατα τῆς Παρθένου. Vtrum vero in poemate Eratosthenes rem eodem modo narraverit an hic illic variaverit, prorsus nescimus, cum ad carminis imaginem adumbrandam desideremus ducem tales, qualem de Callimachi Cydippa inquirentibus Aristacnetus sese praestat, neque omnino exceptis vestigiis quibusdam satis incertis de ratione quam poeta in exponenda fabula instituerit quidquam constet. Quae cum ita sint, eluet inanem esse quaestionein, quinam inter eos, qui post Eratosthem idem tradiderunt, eum secuti sint. Sed illud quoque incertum, quos fontes ipse Eratosthenes adierit. Mythum de quo agimus pervetustum esse constat⁵⁾; neque tamen multi diserte nominantur qui eum ante Eratosthenem tractaverint. Tragoedias Erigonae nomine insignitas scripserunt Phryничus⁶⁾, Sophocles⁷⁾, Philocles⁸⁾, Cleopho.⁹⁾ Phrynichi fabula, ut

1) αὕτοῦ B. ἑαυτοῦ Leid. 2) Sic. B Leid. ἱεροεῖ Ἐρατοσθένης D. ἡ ἱεροφία παρὰ Ἐρατοσθένει Λ. 3) v. p. 68. 4) Cf. p. 478. 488. 5) De eius significazione in diversissimas partes viri docti abierunt. Cf. Welcker Nachtrag zu der Schrift über die Aeschylische Trilogie p. 222 sqq. Most de Hippolyto p. 15. Osann Verhandl. des Vereins Deutscher Philologen u. Schulmänner VI. Cass. 1844 p. 15 sqq. Ribbeck Anfänge u. Entwicklung des Dionysoscultus in Attika p. 1 sqq. cett. 6) Suidas v. Φοίνιξος Μελανθά. 7) Nauek trag. Gr. fr. p. 143. 8) Suidas s. v. 9) Suidas s. v.

iure viri docti statuerunt, ad Iearii, Sophoclis fabula ad Aegisthi et Clytaemnestrac filiam pertinuit: de reliquis duabus ne conici quidem quidquam potest.¹⁾ Praeterea suspicari licet, Eratostheni notum fuisse Theodori Colophonii carmen in Erigonam, quod a mulieribus cantabatur: cf. Ath. XIV p. 618 E ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς ἑώραις τις ἐπ' Ἡριγόνῃ, ἦν καὶ ἀλήτως λέγουσιν φάδην. Ἀφιστοτέλης γοῦν ἐν τῇ Κολοφωνίᾳ πολιτεύει φῆσιν „ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὑστερον βιαλῷ θανάτῳ. λέγεται δὲ γενέσθαι τρυφῶν τις, ὃς ἐκ τῆς ποιήσεως δῆλον ἐστιν. ἔτι γάρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ἄδονσιν αὐτοῦ μέλη περὶ τὰς ἑώραις.“ Pollux IV 55 ἦν δέ τι καὶ ἀλήτις ἀσμα ταῖς αἰώραις προσαρδόμενον, Θεοδώρου ποίημα τοῦ Κολοφωνίου. Sed utut hacc fuerunt, nemo, opinor, exspectabit, cum de Eratostheniei carminis reliquiis agere mihi propositum sit, veterum scriptorum de Icarii fabula locos iam dudum ab aliis eollectos rursus inc compositurum quacstionemque de narrationum disereptantiis tractaturum esse consilio meo prorsus inutilem.

XXVI

Steph. v. ἄστυ: λέγεται ἄστυ καὶ ὁ δῆμος, ὡς Ἐρατοσθένης ἐν Ἡριγόνῃ

εἰ ὅτε δὴ Θορικοῦ καλὸν ἵκανεν ἔδος.

ὅτι δὲ δῆμος Θορικός, δῆλον.

εἰ ὅτε δὴ codex R. εἰ ὅτε δὴ ceteri. εἰς τε δὴ editio Aldina. εἰσόκε δὴ vel ἐς τόδε τοῦ Salmasius. ἄστυ δὲ δὴ Friedemannus de media syll. pent. p. 340 quod si recipimus verborum structura molesta fit. ἄστυ τε δὴ O. Müllerus dic Dorier I p. 232. ἢ δ' ὅτε δὴ Mcinekius. εἰσότε δὴ editores Thesauri Steph. Paris. III p. 293 D quae mutatio omnium lenissima est. V. Apoll. Rh. II 857. IV 800. 1212. Gaetul.

1) Weleker die griech. Trag. p. 21. 215 sqq. 967. Osann p. 12 sq. Lahn arch. Beitr. p. 206. Eriagona ab Attio in scaenam producta Aegisthi filia fuit: v. Ribbeck trag. Lat. rel. p. 142.

in anthol. Pal. XI 409, 6.¹⁾ εἰσότε ἀφίκανεν ita dictum est ut ἔστ' ἀφίκανεν Apoll. Arg. IV 849. — καλὸν ἵκανεν ἄστυ Salmasius. καλὸν ἵκεν ἐς ἄστυ Ruhnkenius ad Hom. h. in Cer. 126. Sed poeticum illud Θορικοῦ ἔδος falso inlatum esse minime est veri simile.²⁾ „In fine fragmenti lacunam indicavi; excidit ἄστυ περικλειτὸν vel simile quid: certe ἄστυ necessarium est. Θορικοῦ ἔδος autem comparandum cum Il. A 406. Od. v 344. Aesch. Pers. 876. Prom. 412.“ Meinekius. Cf. Schneider ad Callim. h. 4, 311. Simplicior haec explicatio verborum Θορικοῦ ἔδος³⁾ quam Bergkii interpretatio qui Θορικοῦ de conditore vel rege intellegit (II p. 12).

Quod ex loco Eratosthenis Stephanus de vocis ἄστυ significatione colligere conatur, nihil valet. Nam, ut mea faciam Bergkii verba (p. 11), iure suo Eratosthenes vocavit Thoricum ἄστυ, cum ante Theseci sacculum Thoricus fuerit inter duodecim Atticas civitates. Cf. Hecat. apud. Steph. v. Θορικός.⁴⁾ Strabo IX p. 397.⁵⁾

Subiectum verbi ἵκανεν fuisse videtur Διόνυσος, ut magna cum probabilitate statuit Ruhnkenius. Cf. Bergk. p. 12 sq. Nisi ita statuas, ἵκανεν de navigio quo Bacchus vehetur dictum fuisse, ut praecesserit versus similis Homericī παννυχῇ μὲν φ' ἦγε καὶ ἡῶ πεῖρε κλευθόν. Multo minus veri similis Weberi opinio est qui de Icaro versum intellexit.⁶⁾

XXVII

Schol. Dion. Thr. p. 654 ἐξ τούτου (verbo αὖνω) αὐνώς καὶ βαυνώς, ὅπερ κοινώς μὲν δέχνεται, Ἀττικώς δὲ

1) In Hom. h. XXVIII vs. 14 codices ABCL εἰσότε praebeant, editio Florentina εἰσόκε. Cf. Schneider ad Call. h. in Delum 150. 2) δάπεδον Θορικού Nonnus Dion. XIII 187. 3) Cf. Meineke vindic. Strabon. p. 199. 4) Similiter comparata sunt quae Steph. s. v. Αἴγαιος profert.

5) De aedificiorum reliquiis etiam nunc extantibus v. Leake. the Demi of Attica p. 68 sqq. Ross die Demen von Attika p. 72. 6) Die eleg. Dichter der Hell. p. 751. Bach Ztschr. f. d. AW. 1857 p. 348. Bernhardyus p. 167 non patre arbitratur, de Icaro an Ergona versus dictus fuerit: sed ad Ergonam vix potuit spectare.

βαρύνεται. σημαίνει δὲ τὴν κάμινον, ὡς παρὰ τῷ Ἑρα-
τοσθένει

μίσον δ' ἐξαύσατο βαυνόν,
ἴησιν ὑφῆνε.

βαύνον codex Vaticanus. *βαυνόν* extare videtur in
Hamburgensi quem Lucas Holstenius ex Vaticano ut putat
Bekkerus (aneed. Gr. p. 1137) transscripsit.

De significatione et usu vocis *βαυνός*, quam postea ad-
hibuerunt Heracl. All. Hom. 69¹⁾ et Max. Tyr. XXII 3, cf.
Poll. X 100 *βαῦνοι* ἀν τίκοις τὸν χυτρόποδα. Orio Et.
p. 38 *βαῦνοι* οἱ κάμινοι, παρὰ τὸ αὐτὸν αὔτιος καὶ πλευ-
νασμῷ τοῦ βαῦνοι. Bekk. an. p. 222 βάνανσοι κυρίως
οἱ διὰ πυρὸς ἔργαζόμενοι, χρυσοχόοι, χαλκεῖς καὶ οἱ τοι-
οῦτοι, ἀπὸ τοῦ τοὺς βαύνους ἔναντιν. βαῦνοι δὲ λέγονται
αἱ κάμινοι. ἔνθεν καὶ κρίβανοι οἱ τῶν κριθῶν βαῦνοι.
ΙΙε. κρίβανος ὁ βαῦνος τῶν κριθῶν. κριθαῖς γάρ τὸ
πρότερον ἐχρῆντο, καὶ βαύνους τὰς καμίνους ἐλεγον.
βαῦνοι· χυτρόποδες καὶ κάμινοι· ἔνοι δὲ καὶ ἐφ' ἄν
ἐπικαθίζουσι. βαῦνος· χυτρόποντος.²⁾ Et. Gud. 104, 10 et
Et. m. 192, 14 (cod. Paris. 2630) *βαῦνος τὸ πῦρ*³⁾ ἢ ὁ
χυτρόποντος ἢ ἡ κάμινος. Schol. Arist. Ach. 86 βαύνους δὲ
ἔλεγον τὰς καμίνους.⁴⁾ Eust. ad Il. 132, 33 καλοῦσι δὲ
βαῦνον μέχρι καὶ εἰσάρτη οἱ Πελοποννήσοι τὸν τοῦ πυρὸς
τόπον, δῆν καὶ παριστίαν λέγομεν θιατικῶς. ad Od. p. 1511,
13 καὶ τὸν κρίβανον δῆ ἔστι κριθῶν βαῦνος τουτέστι κάμι-
νος κατὰ Αἰλιον Διονύσιον κτλ. ὡς δὲ βαῦνος καὶ ἡ ἔστια
λέγεται δῆ ἔστι κάμινος, ἀφ' ἣς ὡς ἀλλαχοῦ ἐφάνη καὶ ὁ
βάνανσος, ἵ νωρική ἐν Πελοποννήσῳ γλώσσα μέχρι καὶ
νῦν δηλοῖ. Cf. p. 1547, 57. 1564, 35. Lobeck Rhem. p. 11.
De accentu Arc. p. 73 Schm. βαυνός ὅπερ οἱ Ἀττικοὶ βαρύ-
νονται. Patet apud Eratosthenem vocem idem significare
quod κάμινος: unde explicationes πῦρ et χυτρόποντος haustae
sint nescimus.

1) Valckenae ad Ammon. p. 215. 2) Praeterea idem tradit βαύνη·
κάμινος ἡ χωρευτήριον. 3) Thomas Mag. p. 202 Ritschl βαῦνος τὸ πῦρ.

4) Cf. schol. Plut. 765.

Corruptam scripturam ὑφῆνε Bernhardyus (p. 142) in ὑφῆπτε, Ludovieus Dindorfius in ὑφῆνε mutandam esse censem¹⁾, et hoc quidem litteris, illud usu magis commendatur. Orta est corruptela ex verbis quae praeceperunt γίνεται δὲ ἡ λέξις παρὰ τὸ φῶ τὸ φαίνω, εἰς οὐ φαίνω καὶ ἀποθολῇ τοῦ φ αὖνω.

Locum Eratosthenicum „conicias de Icaro dictum esse, qui cum hiberno tempore Bacchus ad se venisset, ut hospitaliter illum acciperet, ignem accedit.“ Bergkius II p. 17. Cf. Ruhnken ad Callim. fr. 459.

XXVIII

Plin. nat. hist. XXII § 86 *scolymum quoque in cibos re-cepit oriens et alio nomine limoniam appellavit. frutex est numquam cubitali altior cristis foliorum ac radice nigra, sed dulci, Eratostheni quoque laudata in pauperi cena.*

Bernhardyus haec ad libros de antiqua comoedia refert (p. 234), citatque locum Epicharmi apud Athen. II p. 71 A ubi σκόλιον ex σκόλυμον corruptum esse coniecit Dalecampius et verba Hesychii v. χομψέα: sed ea aperte depravata sunt foedissime.²⁾ Bergkius autem in sermone mili iiecit, videri sibi Plinii locum potius ad epulas spectare quas Icarius Baccho apposuerit. Atque est sane Eratosthenis commemo-ratio talis, ut multo aptius quam ad scriptum grammaticum referatur aut ad librum περὶ πλούτου καὶ πενιας³⁾ aut ad poemata. Si ad Erigonae locum illum pertinet⁴⁾, apposite comparari possunt quac Naekius de mensa Hecalae Callimacheae partim ex certis testimoniis sumpta attulit partim coniectavit (opusc. II p. 133 sqq.).

XXIX

Plut. conv. disp. p. 699 A ἐπει μάρτυρες γε τῷ Πλάτωνι (putanti potum per pulmonem transire) πολλοὶ τε

1) Steph. thes. Gr. 1. ed. Paris. III p. 1269 C. 2) Cf. Schmidtii adn. 3) Laert. Diog. IX 66. 4) Nonnus Dion. XLVII 39 καλλιφύτων δὲ κολχανον ἡμερίδων ὀλίγην ξείνισσε τραπέζην (Icarius). Cf. Tib. IV 1, 7 sqq.

κάγαθοι πάρεισιν. Εὔπολιν μὲν γάρ, εἰ βούλει, πάρεις ἐν
Κόλαξιν εἰπόντα

πίνειν γὰρ αὐτὸν Πρωταγόρας ἔκέλευ³ ἵνα
πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πνεύμον⁴ ἔκλυτον φορῆ.

πάρεις δὲ καὶ τὸν κομφὸν Ἐφατοσθένην λέγοντα
καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πνεύμονα τεγγόμενος.

Εὐφικίδης δὲ σαφῶς δήκου λέγων

οἶνος περάσας πνευμόνων διαρροάς

δῆλος ἐστιν Ἐφασιστράτου βλέπων τι ὁξύτερον.

His usus est Macrobius Sat. VII 15, 22 et Eratosthenes testatur idem (in pulmonem deflucre potum)

καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πλεύμονα τεγγόμενος.

(In codice scriptum est ΒΑΘΤΥΝ et ΙΕΓΓΟΜΕΝΟC.)

Eodem respicit Plut. de repugn. Stoic. p. 1047 D καίτοι
Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἱατρῶν τοὺς ἐνδοξοτάτους μαρτυροῦν-
τας Ἰπποκράτην, Φιλιστίωνα, Διώξιππον τὸν Ἰπποκράτειον,
καὶ τῶν ποιητῶν Εὐρηκίδην, Ἀλκαῖον¹), Εὔπολιν, Ἐφατο-
σθένην, λέγοντας ὅτι τὸ ποτὸν διὰ τοῦ πνεύμονος
διέξεισι. ²)

Ad Erigonam rettulit pentametrūm Brunckius lect. ad
anal. p. 111. De argumento eius Bergkius ita disputat (II
p. 13): „haud dubie (?) dicta haec sunt do Icario, cum ei
Bacchus primum vinum praeberet, quemadmodum est apud
Nonnum XLVII 58

καὶ πίεν ἄλλο μετ' ἄλλο γέρων φυτοεργὸς ἀλωεύς,
οἴστρον ἔχων ἀκόρητον ἐνφραθάμιγγος ἔέρσης.“

Quaestio cuius Plutarchus eumquo secuti Gellius (XVII
11) et Macrobius mentionem faciunt diversis rationibus diudi-
cabatur. Cf. [Hippocr.] de morbis IV 25 λέγονται δέ τινες
ὅτι τὸ πινόμενον ἐς τὸν πνεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τούτου ἐς

1) fr. 39 Bergk τέγγε πνεύμονας οἶνον κτλ. Cf. Bücheler ad Petr.
p. 36. 2) Philodemus in Anth. Pal. XI 34, 7 καὶ Μιτυληναῖος τὸν
πνεύμονα τέγκατε Βάκχῳ. Suidas τέγγε βρέχε „οἶνος πνεύμονα τέγγε,
φίλης δ' ἀπέχου Κυθερείης.“

τὸ ἄλλο σῶμα· οὗτοι δὲ οἱ ταύτη λέγοντες διαβάλλονται τούτῳ φῶ μέλλω ἐρέειν κτλ.

XXX

Et. m. 170, 47 αὐδροσχάσ·¹⁾ ἡ ἀμπελος. μέμνηται Παρθένιος ἐν Ἡρακλεῖ αὐδροσχάδα βότρουν Ἰκαριωνίης. Ἐφατοσθένης δὲ ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρουν κλῆμα. εἰρηται δὲ ἐπαιωρημένη (ἐπαιωρουμένη ει. Meinekius anal. Alex. p. 273) οὖσα ὅσχη. ὅσχη γὰρ τὸ κλῆμα καὶ ὅσχος εἰρηται.²⁾

Rectissime Bergkius adnotat, verbis αὐδροσχάδα βότρουν Ἰκαριωνίης non probari id quod grammaticus velit αὐδροσχάδα vitem dici.³⁾ Quam offendendi causam duobus modis tolli posse censet: aut corruptam esse αὐδροσχάδα vocem et fortasse scribendum

αὐδροσχάδος αἰνυτο βότρουν
Ἰκαριωνίης,

aut poetarum locos confusos esse, ita ut transpositione sit utendum in hunc modum: αὐδροσχάσ· ἡ ἀμπελος. μέμνηται Παρθένιος ἐν Ἡρακλεῖ. Ἐφατοσθένης δὲ ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρουν κλῆμα.

αὐδροσχάδα βότρουν
Ἰκαριωνίης.

At hoc certe omni probabilitate caret. Nam si poeta αὐδροσχάδα vocem epitheton vocabuli βότρουν esse voluisse, grammaticus vix interpretatus esset τὸ κατὰ βότρουν κλῆμα. Neque omnino intellegitur qua ratione αὐδροσχάσ, si idem sit quod κλῆμα, ita cum βότρουν vocula potuerit coniungi. Dicit quidem Bergkius „Eratosthenes cum pampinum una gravem significare vellet, potuit sane coniunctim αὐδροσχάδα βότρουν dicere, quod profecto non audacius est novatum quam quod Aristophanes dixit in Ranis v. 207 βατράχων κύκνων et in Avibus v. 1558 κάμηλον ἀμνόν τινα.“ Neque tamen

1) αὐδρόσχη codex V. αὐδρόσχη ἡ ἀμπελος Zonaras lex. p. 344.

2) Miller Mélanges de Litt. Gr. p. 53. 3) Comment. crit. II p. 5. Anal. Alex. I p. 16.

haec ratiocinatio apte adhiberi potest: nam duobus illis locis Aristophaneis aliisque similibus duo substantiva ad unam eandemque rem vel personam significandam ponuntur: id vero non valet de pampino et uva.

Ante omnia circumspiciendum, num locus hanc dubie depravatus indicium contineat quod firmum nobis praestet disputandi fundamentum. Iam vero cum statim post verba aliquo modo ad Icarium aut filiam eius spectantia et aperte et poemate sumpta Eratosthenes commemoretur, a quo fabulam illam carmine narratam esse scimus, antea autem Parthenii Hercules citetur, ubi Icarius et Erigona quid sibi voluerint non perspicitur¹⁾: quid quacso veri similius est, ne dicam certius, quam verba a grammatico citata ad Eratosthenis Erigonam pertinere? Id autem statuere licet, si nulla littera mutata locum ita scribimus:

αὐθοσχάς ἡ ἀμπελος μέμνηται Παρθένιος ἐν Ἡρακλει. αὐθοσχάδα βότρουν Ἰκαριωνίης Ἐρατοσθένης . . . δὲ ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρουν κλῆμα.

Excidit (fortasse simul cum verbis *ἐν Ἡριγόνῃ*) post *Ἐρατοσθένης* alias poetae nomen, fortasse Sapphus. Conferas quorum Bergkius haud immemor fuit versus Catulli 62, 49 sqq.

*ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo
nunquam se extollit, nunquam mitem educat uram,
sed tenerum prono deflectens pondere corpus
iam iam contingit summum radice flagellum cet.*

Simulque hac ratione Bergkii offensio tollitur. *αὐθοσχάς* enim apud Parthenium vitem significavit, apud epithalamii poetam pampinum, apud Eratostenem autem uvae epitheton fuit a pampino pendens: cf. Hes. *ἀρέσχατ²⁾*. *κλήματα, βότρους.* Grammaticus autem hanc explicationem subicere supersedit, quoniam ipsa verba Eratosthenica eam

1) Meinekius verba *ἴρισχάλος κορυνήτας* ex eodem carmine proposita ad Icarii cædem rettulit (anal. Alex. p. 275): sed hanc coniecturam ut faceret nulla alia re nisi ipso nostro loco permotus est. 2) *αὐθοσχάται* ej. Bernhardyus p. 155.

praebent. Ceterum vocabuli obseuri formae in grammaticorum libris mire variantur. Cf. praeter testimonia iam allata Hes. ἀρα σχάδεσ¹⁾ τὰ περιστινὰ κλῆματα. ὁρεσχάς τὸ σὺν τοῖς βότροσιν ἀφαιρεθὲν κλῆμα. Harpoer. v. ὁσχοφόροι: ή δὲ ὁσχὴ κλῆμα ἔστι βότρος ἐξηρτημένους ἔχον· ταῦτην δὲ ὁρεσχάδα ἔνιοι καλοῦσιν.

Sed de ipsis tribus verbis quae Eratostheni vindicavimus quid statuendum sit, satis difficile est exploratu. Si recte Bergkius Ἰκαριωνείης²⁾ pro Ἰκαριωνής scripsit (comment. erit. II p. 5), Meinekio adsentiendum videtur, qui Ἰκαριωνείης ad κούρης³⁾ vocem pertinuisse eonicit: v. Meinekii anal. Alex. p. 273. Quod vero serupulos Meinekio movit, vitem a poeta Erigonae vitem appollari, id facilime expeditro possumus, si statuimus, verborum constructio- nem libriorum soecordia obseuratam esse. Possunt enim verba illa tali conexu prolata fuisse:

κούρης δ' ἐν χείρεσσιν ἔθηκ' αὐθοσχάδα βότρυν
Ἰκαριωνείης καὶ τόδ' ἔλεξεν ἔπος.

Sed possunt etiam graviore corruptela laboraro. Veluti Bergkius, ut iam dixi, haec proposuit:

αὐθοσχάδος αἰνυτο βότρυν
Ἰκαριωνείης.

Meinekius autem versum in hunc modum redintegrari posse putavit:

ἡ δ' αὐθοσχάδα βότρυν ἀπέστυγεν Ἰκαριώνη
vel ita:

ἔνθ' αὐθοσχάδα βότρυν ἐπεὶ πόρεν Ἰκαρίωνι.

XXXI

Sehol. Dioseoridis apud Matth. Med. vet. p. 360 μόσχον ἀντὶ τοῦ κλάδου η βλαστόν· μοσχεύματα γὰρ τὰ νέα τῶν

1) αὐθοσχάδες ej. Bernhardyus. 2) Ἰκαριώνης (Bergk anal. Alex. I p. 16) in versus initio positum fuisse vix potest, si recte locum ad Erigonam rettuli. 3) Cf. etiam ἡ Βερενίκεια Θυγάτηρ Theocr. 15, 110.

φυτῶν ἔλεγον· ὡς καὶ ὁ Ἑξ Ἡριγόνης (ὡς καὶ ἐν Ἡριγόνῃ
em. Meinekius p. 274) Ἐρατοσθένης

μόσχοντος καὶ γλωρᾶς κλήματος ἐκφυάδας.

„Refert Osannus (p. 26) ad ipsum Bacchum, qui Icarium vitis curam docuerit, vel ad Icarium, qui post aliis eandem disciplinam tradiderit, ut est apud Nonnum v. 67

ἀγροινόμῳ δὲ γέροντι φυτήκομος ὥπασε δαιμών
κλήματα βοτρυόεντα, φιλεύνα δῶρα τραπέζης.
καὶ μιν ἄνεξ ἐδίδαξεν δεξιφύτῳ τινὶ τέχνη
κλάσσαι βοτριάσαι τε βαλεῖν τ' ἐνὶ κλήματα γύροις.

Sed malim interpretari do hinc, qui ut ait Hyginus de astr. II 4 in Icarii vineam se conicerat et quae ibi tenerima folia videbat decerpserit.“ Borgius II p. 13.

XXXII

Hyg. de astr. II 4 (de Arctophylace) *nonnulli hunc Icarium Erigones patrem dixerunt, cui propter iustitiam et piatem existimatur Liber pater vinum et vitem et uvam tradidisse, ut ostenderet hominibus quomodo sercretur et quid ex eo nasceretur et, cum esset natum, quomodo eo uti oportet. qui cum sevisset vitem et diligentissime administrando floridam facile (false edd.)¹⁾ fecisset, dicitur hircus in vineam se conicuisse et quae ibi tenerima folia videret decerpssisse; quo facto Icarium irato animo tulisse eumque interfecisse et ex pelle eius utrem fecisse ac vento plenum praeligasse et in medium proiecisse suosque sodales circa cum saltare coegisse. itaque Eratosthenes ait*

εικαριοι τόθι πρῶτα περιστράγον ὀρχήσαντο.

Grato animo profiteor, Bursiani liberalitate factum esse, ut versus Eratosthenicus antehac miserrime corruptus iam ad genuinum nitorem restitui possit. Bursianus enim hassec codicem lectiones humanissime mecum communicavit:

1) *facile optimorum librorum lectionem esse Bursianus me docuit.*

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΤΑΠΕΡΙΣΤΡΑΓΟΝΟΡΧΗCANTO codex
Montepessulanus.

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΓΛΑΠΕΡΙΣΤΡΑΤΟΝΟΡΧΗCANTO codex
Vat. Regin. 1260.

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΤΑΠΙΡΑΤΟΝΟΡΧΗCANTO cod. Bruxell.
ΚΑΡΙΟΠΩΕΙΠΡΩΘΛΑΠΕΣΤΡΑΤΟΝΟΡΧΗCANTO Par. 8663.

In editionibus versus foedissime ita exhibebatur: *Iκαρίον ποσὶ πρώτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο*, in qua scriptura explicanda viri docti frustra desudabant. Nunc appareat, secundum versus vocabulum *τόθι* esse. Primum in codicibus ita comparatum est, ut aliquid admittere dubitationis videatur. Icariae quidem pagi mentionem fieri neminem fugit; sed quaerendum, utrum Eratosthenes forma *Iκάριοι* (quam Bursianus se pro genuina habere ad me seribit) ad pagi ineolas designandos usus sit an *Iκαρίοις* posuerit: cf. Steph. v. *Iκαρία*: *τὰ τοπικὰ Ικαριόθεν Ικαριάτες Ικαρίοι*. Mihi hoc alterum veri similius videtur: nam forma *Iκάριοι* usurpata de Icariae pagi ineolis insolita est¹⁾), et haberet aliquid miri, si poeta in una eademque narratione pagi ineolas Icarios unumque ex iis Icarium vocaret. Tertium sententiae meae argumentum mox commemorabo. Est autem haec differentia haud parvi momenti: nam *τόθι* adverbium si *Iκαρίοι* legatur de aliquo loco antea designato, si *Iκαρίοις*, relative de ipsa Icaria dictum esse appetet. — In sequentibus σ littera haud dubie causa fuit, ut γ littera, quae est in voce *τράγον*, in τ mutaretur. Possumus illa deleta *περὶ τράγον ὠρχήσαντο* scribere (ita iam Soter verba correxit): cf. Callim. h. in Dianam 240

*αὐταὶ δ', Οὐκὶ ἄνασσα, περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο
πρῶτα μὲν κτλ.*

h. in Iovem 52

οὐλα δὲ Κούρητές σε πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο.

1) Quamquam Leutschius Phrynichi fabulam ita inscriptam fuisse coniecit Philol. XIV p. 188.

Sed cogitari etiam potest, σ litteram non prorsus temere esse inlatam: haec Bursiani sententia est qui πέρι τούτου scribendum esse censet.

Ad Erigonam rettulit versum Valckenarius (opusc. II p. 69), ibique ipsa verba suam sibi sedem flagitant. Bergius fragmentum Mercurio adsignavit¹⁾, carmen illud omnia astronomica mythologumena complexum esse mea quidem sententia falso arbitratus. V. p. 65 sqq.

Si Hyginus versum recte interpretatus est, necessario statuendum, narrationem ab Eratostheni ita institutam fuisse, ut paganos primum (id quod hexameter prohibet) circa utrem, tum autem supra utrem saltasse referret: nam id ipsum quod altero loco posui efficiebat ludum illum Ascoliorum²⁾, atque id solum commemoratur ab omnibus qui mentionem eius faciunt.³⁾ Et sic tantum intellegimus, qua de causa utrem vento plenum paeligaverint.⁴⁾

Verumtamen sunt quaedam quae mihi scrupulos inician. Primum enim ista saltatio circa utrem non bacchantium esse hominum mihi videtur sed insanientium. Deinde summam mirationem movet, quod apud Hyginum id tantummodo commemoratur quod apud Eratostenem, si re vera apud eum occurrebat, nullius certe fuit momenti, tacetur illud alterum, in quo omnis Ascoliorum iocus versabatur. Denique vero singulare est, quod Eratosthenes utrem ex hirci pelle factum simplici voce τράγος significat. Itaque suspicor Hyginii narrationem ex gravi errore esse ortam. Nisi fallor, Hyginus vel potius commentator Arateus quem exscripsit Eratosthenis versiculum non recte intellexit. Nota ei erant

1) Ztschr. f. d. AW. 1841 p. 87. anal. Alex. II p. 9. 2) De Ascollis v. Fritzsche comment. de Len. Att. mant. p. 8 sqq. Iahn arch. Ztg. 1847 p. 129 sqq. 3) Haud aliud Vergillii animo obversatnr cum dicit (Georg. II 384)

atque inter pocula laeti
mollibus in pratis unctiones saluere per utres.

Nam ex eo, quod utres unctiones fuisse prodit, appareat eum cum ceteris congruere. 4) Idem refertur in schol. Ar. Ach. 1002. schol. I'lit. 1129. Poll. IX 121. Eust. ad Od. p. 1646, 21.

quae de Ascoliis vulgo narrabantur. Eo igitur versum falso revoeavit, atque ita miram illam fabulam de paganis circa utrem saltantibus effinxit. Hoe si statuimus, in promptu est simplicissima versus interpretatio. In Attica diebus quibusdam sollemnibus hireum Baecho olim immolatum esse multorum testimonia produnt.¹⁾ Commemoratur etiam Graecorum mos saltandi circum aram, dum hostiae partes quae dis consecratae erant in ara comburuntur. Apoll. Arg. II 701

τοῖσι δὲ Αηγοτῆς ἄγρην πόρεν· ἐκ δέ νυ πάντων
εὐαγέως λερῷ ἀνὰ διπλόα μηρά βωμῷ
κατὸν, ἐπικλεοντες Ἐώιον Ἀπόλλωνα.
ἄμφι δὲ δαιομένοις εὐρὺν χορὸν ἔστησαν το.

Et m. 690, 47 ὑπορχήματα δὲ ἄτινα πάλιν ἐλεγον ὁρούμενοι καὶ τρέχοντες κύκλῳ βωμοῦ καιομένων τῶν λερείων. Itaque Eratosthenes nihil aliud dicit nisi chorum agricolarum dum ab aliis hirei saerifieium fit circa saltasse.²⁾ Si Ἰκαρίοι seribimus, sententia versus haec est, Icarienses loeo antea descripto (*τόθι*), eum Icarius hireum quia vineas depastus esset immolare, primum saltasse eirea hircum (posterioris temporibus Icarienses idem saepissime faciebant). Si vero Ἰκαρίοι vera leetio est, poeta refert primum in Icariae pago choream illam datam esse (postea etiam in aliis regionibus). Atque inde paene certum mihi fit Ἰκαρίοι scriendum esse. Si Ἰκαρίοι genuina est scriptura, verba (ex narrationis decursu petita) ex iis quac praecesserint et ex iis quae sint seeuta lucem accepisse necessarium erat: Arati autem commentator soeordia ac neglegentia vix credibili omnia illa reliqua non euravit, ex uno hoc hexametro ca quae dixi colligit! At culpa eius valde minuitur, errorem ei multo facilius eondonare possumus, omnia multo magis ad veri similitudinem accedunt, si statuimus, verborum τόθι πρῶτα περὶ τρέγον ὠρχήσαντο explicationem ex argumenti conexu ascisci non potuisse, sed in sola interpretis sagaeitate aut

1) Schneider das Attische Theaterwesen p. 23 sq. 2) Cf. O. Müller Gesch. der griech. Lit. II p. 32.

perversitate fuisse positam. Vt dicam quod censeo: versus ex prooemio sumptus est. Suspicor Eratosthenem ibi cum de argomento suo in universum loqueretur commemorasse, res a se narratas factas esse illo loco, ubi ex parvis simplicibusque initiis poesis genus postea splendidissimum exortum sit: nempe factas eas esse

'Ιχαριοῖς, τόθι πρῶτα περὶ τράγου ὀφελίσαντο.

XXXIII

Hes. ἀγρηνόν· δικτυοειδές, ὃ περιτίθενται οἱ βαχεύοντες Διονύσῳ. Ἐρατοσθένης δὲ αὐτὸν καλεῖ γρῆνυν ηγρῆνον.

Et. m. 14, 2 ἀγρηνόν· ποικίλον ἐρεοῦν δικτυοειδές. καὶ ἔνδυμα δὲ ποιόν.

Ex Etymologici loco Schmidtius recte collegit, verba ποικίλον ἐρεοῦν addenda esse Hesychianis. Practerea, id quod idem vidit, excidit apud Hesychium καὶ ἔνδυμα, quod falso legitur in iis quae praecedunt ἀγρηνά· δικτυα· καὶ ἔνδυμα. Itaque initium loci sic scribendum videtur: ἀγρηνόν· (ποικίλον ἐρεοῦν) δικτυοειδές· (καὶ ἔνδυμα) ὃ περιτίθενται κτλ. Ad postrema denique Hesychii verba sagaciter Schmidtius haec adnotavit: „η γρῆνον lexicographi est qui archetypi lectionem accurate dignoscere nesciret.“

Didimus, nt verba Hesychii docent¹⁾), voculam γρῆνυς vel γρῆνον ab Eratosthene usurpatam pro variata forma nominis ἀγρηνόν habuit. Valde tamen dubito utrum verum perspexerit necne. ἀγρηνόν vocabulum quo rete significatur²⁾ cognatum esse cum ἄγρα et ἄγρειν vocibus quis est qui non probabile existimet³⁾? Atqui si hoc statuimus, nonne quod α littera omittitur permirum est ac paene incredibile⁴⁾? Lobeckium ea res permovit ut ἀγρηνόν ad ἄγρα et

1) Ad Didimum enim probabiliter ea refert Rohdius de Pollucis in app. scaen. enarr. fontibus p. 64. 2) Hes. ἀγρηνά· δίκτυα.
 3) V. Benfey griech. Wursellexikon II p. 141. 4) V. Lobeck pathol. Gr.-serm. el. p. 22 sqq. Demonstravit mihi Büchelerus, pagum quendam Syriacum in inscriptionibus ter Ἀγραιναν, semel Γραιναν nominari (Waddington Inscriptions Grecques et Latines de la Syrie p. 561). Magnam

ἀγρεῖν pertinere negaret (pathol. serm. Gr. proleg. p. 200). Sed licet eum errasse non pro certo affirmaverim, tamen in eam quoque sententiam, ut iam significavi, aegre nos adduci patiemur.

Propterea conieci, Eratosthenium illud *γρῆνυς* aut *γρῆνον* omnino non referendum esse ad *ἀγρηνόν*. In eandem opinionem iam alii inciderunt. Bernhardyo enim (p. 155) et Schoenio (de personarum in Eur. Baech. habitu scenico p. 54) *γρῖνος* in mentem venit, qua forma dialectus quae-dam pro voce *φινός* utebatur.¹⁾ Sed dum accuratius haec persequuntur, diversas vias inierunt; Bernhardyus pro Hesychianis *γρῆνυν* ή *γρῆνον* scribendum esse coniecit *γρῖνυν* ή *γρῖνον*: Schoenius autem statuit, primum ex voce *γρῖνος* vitiosa pronuntiandi consuetudine depravatum esse *γρῆνος* vel *γρῆνον*, tum propter sonorum similitudinem ad eandem significationem male traductum esse vocabulum *ἀγρηνόν*. In re incertissima sicut haec, ita etiam alia possunt excogitari. Ex Hesychii verbis collendum, voce illa de qua agimus vestem ab Eratosthene significatam esse in Bacchi cultu adhibitam. Idem vero Hesychius quocum congruit Et. m. 241, 14 vocabulum *γρῆνη* interpretatur verbis *ἄνθη σύμμικτα*. Lieetne *γρῆνυν* huc referre? Diod. IV 4 κατὰ δὲ τὰς ἐν εἰρήνῃ πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς ἐσθῆσιν ἀνθιναῖς καὶ κατὰ τὴν μαλακότητα τρυφεραῖς χρῆσθαι (Bacchum). Pollux IV 118 ή δὲ σατυρικὴ ἐσθῆσις νεβροῖς, αἶγῃ κτλ. καὶ χλανὶς ἀνθινὴ.²⁾ 117 δὲ κροκωτός ἱμάτιον. Λιόνισος δὲ αὐτῷ ἔχοιτο καὶ μασχαλιστῆρι ἀνθινῷ καὶ θύρσῳ.

Id vero apparet, si *γρῆνυς* vel *γρῆνον* non idem est quod *ἀγρηνόν*, causam omnino non esse, cur usum amieuli illius quod speciem retis habebat non solum vatibus tragicis verum etiam hominibus bacchantibus attribuanus. Ita enim

similitudinem inter hanc varietatem et eam de qua Hesychius loquitur agnoscere ac miror: nolim vero ex barbaro ut videtur nomine quidquam concludere. 1) V. Ahrens de Gr. linguo dial. II p. 56, qui formam illam ad Lesbiacam dialectum iure refert. Hartel Homer. Studien I p. 15.

2) Cf. Dion. Hal. Antiq. Rom. VII 72 p. 1491 περιβόλαια ἐξ παντὸς αὐθουσίας.

Pollux IV 116 καὶ ἐσθῆτες μὲν τραγικαὶ ποικίλον, οὗτοι γὰρ ἔκαλετο ὁ χιτών, τὰ δὲ ἐπιβλήματα ἔνστις κτλ. ἀγρηνόν· τὸ δὲ δὴ ἦν πλέγμα ἐξ ἑράων δικτυώδες περὶ πάν τὸ σῶμα, ὃ Τειρεσίας ἐπεβάλλετο ἢ τις ἄλλος μάντις.¹⁾ Quam ob rem in musei Vaticani statua ex parte mutila quae reticulo illo insignis est²⁾), vatem representari arbitror, non Bacchi sacerdotem et ministrum quae Wiescleri sententia est³⁾), neque ullo modo idem verum proposuisse mihi videtur, cum locum qui est in Eur. Bacch. v. 451 ἐν ἄρχουσιν γὰρ ὅν οὐκ ἔστιν οὔτες ὀκὺς ὁστε μὲν φρυγεῖν ad ἀγορηνὸν rettulerit.⁴⁾

Dubitant Bernhardyus (p. 155) et Bergkius (anal. Alex. II p. 5), utrum commemoratio Eratosthenis ad eius carmina an ad libros de antiqua comoedia spectet: neque ego hanc quacstionem dijudicaverim. Si vero de carminibus cogitamus, facile sese offert coniectura, Eratosthenem in Erigona ubi Icarium eiusque socios Bacchum celebrantes describeret illius vestimenti fecisse mentionem. Didymum etiam carmina Eratosthenis respexisse demonstrat fr. XII.

XXXIV

*Oīnōs τοι πυρὶ īson ἔχει μένος, εῦτ' ἀν ἵσ
ἄνδρας*

*ἔλθῃ κυμαῖνει δ' οἴα Αἰβυσσαν ἄλα
βορέης ηὲ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει
βινσσόθεν· ἐκ δὲ ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόσον.*

Ath. II p. 36 E κατὰ δὲ τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν οἰνός τοι — νόσον.

Clem. Paedag. II 2, 28 ἐντεῦθεν καὶ ἡ ποιητικὴ ὀφελημένη λέγει· οἰνός θ' ὃς πυρὶ κτλ. (v. infra.)

Stob. Flor. XVIII 3 Ἐρατοσθένους. οἰνός τοι — νόσον.

Hes. v. *ναρθηκοπλήρωτον*: διότι θερμός ἔστι φύσει δ

1) ἀγγηνὸν vitiose scribitur in Cram, aneed. Paria. I p. 19, ubi res scaenicae enumerantur (locus ex Polluce excerptus est). 2) Gerhard antike Bildwerke tab. 84, 3. 3) Bulletin dell' instituto di corrispondenza archeologica 1847 p. 20. 4) Ztschr. f. d. AW. 1845 p. 107.

οἶνος ἡ χυρώδης· οἶνος τῷ πυρὶ ἵσον ἔχει μένος· Ἐρατοσθένης.

Vs. 1. οἶνός τοι πυρὶ Stobaei codd. Schowiani A B E F G. οἶνος τῷ πυρὶ Hesychius et Athenaci codd. D C. οἶνος πυρὶ Athenaei codd. B E. οἶνός τε πυρὶ Stobaci codex S. οἶνός θ' ὃς πυρὶ Clemens. — ἄνδρας Ath. Cl. ἄνδρα St. — Bernhardyus confert fragmenta carm. Cypr. et Panyasidis apud Ath. II p. 35 C. 37 A. His adiungi potest epigr. ib. p. 39 C οἶνός τοι χαρίεντι κέλει μέγας ἕππος δοιδῷ κτλ. Ceterum memorabile est ab Eratostheni poni τοι particulam, qua Callimachus in carminibus dactylico metro compositis non utitur.¹⁾

3. βορέης Cl. βορῆς Ath. cod. B et Stob. cod. S. βορρῆς Ath. editio Aldina. βορρᾶς Grotius. Cf. II. I 5. ψ 195. — τὰ δὲ καὶ Cl. Trincavellus. τὰ δὲ Athenaei codd. BCE. τὰ δέ τοι Athenaei ed. Aldina. τὰ δὲ τιθὴ Stobaci codex S quod Meinekius ex τοι ortum esse putat. — φαίνει Ath. St. πάντα φαίνει Cl. — De sententia cf. Jacobs anth. Gr. t. VI p. 314.

4. om. Cl. apud quem locus ita continuatur:

τὰ δέ καὶ κεκρυμμένα πάντα
φαίνει ἀμαρτοεπῆς οἶνος μεθύουσιν δλισθος
οἶνος ψυχαπάτης

καὶ τὰ ἔξης. Sylburgius, duorum poetarum locos errore coniunctos esse arbitratus, quamvis dubitanter scribendum esse coniecit

τὰ δέ καὶ κεκρυμμένα φαίνεται
καὶ πάλιν

οἶνος ἀμαρτοεπῆς, κτλ.

Ac sanc veri simillimum est, ante ἀμαρτοεπῆς excidisse οἶνος vocem. Idem etiam Bergkius arbitratur; sed in eo a Sylburgio dissentit, quod omnia Eratostheni tribuit atque ita locum constituit (II p. 10):

1) Meineke ad Callim. p. 143.

*ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον
οἶνος ἀμαρτοεπῆς, οἶνος μεθύουσιν δλισθος,
οἶνος ψυχαπάτης.*

At minime placet haec scriptura: verbis enim *ἐκ δ'* *ἀν-*
δρῶν πάντ' *ἐτίναξε νόον*, quae magna cum gravitate perni-
ciosam meri vim quasi comprehendunt propterque id ipsum
totam sententiam apte absolvunt, molestissime ter additur
οἶνος, subiectum omnium quae praecedunt verborum (*ἔχει,*
ἔλθη, κυμαίνει, φαίνει). Itaque ego cum Sylburgio duorum
poetarum sententias falso coniunctas esse statuo, culpa librarii
sive eius qui Clementis librum, sive eius qui sententiarum
collectionem ab illo adhibitam descriptis. Ex pentametro
Eratosthenis altero *πάντα* vocula servata est. Cum complura
vocabula excidisse etiam Bergkius censeat, licet profecto
statuere, praeter ea verba quibus versus constarent simul
καὶ πάλιν vel similia esse omissa. Osannus quidem (p. 17)
postrema eiusdem auctoris esse cuius verba ante Clemens
recitat inde manifesto probari putat, quod Clemens addat
καὶ τὰ ἔξης. Num vero haec addi non potuerunt, si Cle-
mens post Eratosthenica initium loci ab alio poeta scripti
citavit? Addidit autem illa *καὶ τὰ ἔξης* propterea quia hexa-
metrum non continuavit.

Versus Erigonae adsignavit post Brunckium (anal. vet.
poet. Gr. I p. 477) Bernhardyus, vel initio vel fine eos col-
locatos fuisse iudicans (p. 114). Osannus coniecit haec in
convivio illo dicta esse ubi Bacchum Icarius exceperit: quippe
quibus Bacchus ipse naturam et indolem munera sui praedi-
caret (p. 16). Denique Bergkius censuit, ipsum poetam vini
vini describere, postquam narraverit quantum facinus pasto-
res Bacchi munere saucii commiserint.¹⁾

Ne quid praetermittam quod aliquo modo ad Eratosthe-
nis Erigonam spectare videatur, commemoro, in epitoma

1) Cf. Apoll. Arg. IV 445 sqq.

futilissimi libelli Plutarchei περὶ παραλλήλων Ἑλληνικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν p. 307 E haec exstare verba: ὁ περὶ τοῦ Ἰκαρίου μῦθος φίλιον σος ἐπεξενώθη. Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἡριγόνῃ. „Titulum fabulae habes,“ ut iure monet Hercherus (Plut. de flaviis p. 10), „non ipsam fabulam.“ Tota enim reliqua huius capitinis pars in enarranda Romana fabula de Saturno et Entoria eorumque filiis versatur. Itaque in his (quod nondum intellectum est) Icarii nomen (ita enim agricultura appellatur cuius hospitio Saturnus utitur), non scriptori, quippe qui Romanam fabulam ementiatur, sed epitomatoris libidini est tribuendum.¹⁾ Ob eandem causam minime audiendus Wyttenbachius, qui Entoriae nomen ex Ἡριγόνῃ natum esse contendit. Ceterum quod Hercherus arbitratur (p. 18 sq.) Eratosthenis commemorationem non a scriptore sed a breviatore esse profectam, paeno pro certo habeo. Sed iam satis de istis nugis. —

Erotiani locum qui est p. 394, 4 Fr. 136, 13 Kl. χαράκησιν εἰσιν ἴποδήματος γυναικείου εἶδος, καθά πησιν Ἐρατοσθένης καὶ Καλλίστρατος ἐν σύμμαχων Bergkius ad Erigonam pertinere putavit (comment. crit. II p. 5), quia in addendis ed. Franz. p. 622 haec leguntur: „p. 394 l. 4 pro Συμηριγόνῃ l. Ἡριγόνῃ.“ Sed ibi numerus 394, id quod Kleinius perspexit, ioculari errato typographi ortus est: speetat adnotamentum ad p. 374, 4 ubi ὁ Σοφοκλῆς ἐν Συμηριγόνῃ legitur. Itaque non dubitandum, quin recte Bernhardyus Erotiani locum ad Eratosthenis libros de antiqua comoedia rettulerit (p. 206).²⁾ —

De pentametro qui profertur in Et. m. 135, 31 dictum est p. 30.

1) Cf. de huius epitomatoris opera Hercher p. 10 sqq. 2) Cf. Hes. v. βασιλίδης. Quae cum ita sint, concidunt etiam quae Schmidius de eodem loco coniectavit, Did. fragm. p. 56.

INCERTAE SEDIS FRAGMENTA

XXXV

Ath. I p. 24 A (postquam exposuit πάσασθαι verbū ab Homero ἐπὶ τοῦ ἀπογεύσασθαι tantummodo, nunquam ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι usurpari) οἱ δὲ νεώτεροι καὶ ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι τιθέασι τὸ πάσασθαι. *Καλλίμαχος*¹⁾

μάθον δὲ πασαίμην

ηδιον.²⁾

'Ερατοσθένης

δπταλέα κρέα

ἐκ τέφρης³⁾ ἐπάσαντο τά τ' ἀγράσσοντες ἔλοντο.

Observationem illam de verbi πάσασθαι usū Homericō non prorsus veram esse demonstrant imprimis Vlīxis verba quae sunt in Il. T 160

ἀλλὰ πάσασθαι ἄνωχθι θοῆς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιοὺς
σίτον καὶ οἰνοῖ κτλ.

ubi ridiculum esset non de explenda fame sed de gustando cogitare.⁴⁾ Idem valet de locis Odyssaeā & 124. δ 61. κ 58.

— De voce ἀγράσσειν v. Schneider exc. ad Callim. h. 2, 60.

De Eratosthenis loco Meinekius ita disputat: „Eratosthenis fragmentum, si sanum est, novum documentum praebet, quanta vel meliorum Alexandrinorum licentia fuerit. Quis

1) Cf. h. in Cer. 69. 2) Haec explicavit Nackius opusc. II p. 164 sq. 3) Bernhardyus p. 142 conferri iubet Eur. Cycl. 244. Nicostr. (ant Philet.) apud Ath. III p. 108 C. Diph. ib. IV p. 132 D et VI p. 231 A. Pherecr. ib. VI p. 228 E. 4) Cf. v. 167 sqq. ὡς δέ καὶ ἀνὴρ οἴνοιο κρέασσαμενος καὶ ἰδωδῆς αὐδράσι δισμενίεσσι πανημέροις πολεμήγε κτλ.

eniu ferat ἐλέσθαι κρέα eo quo ab Eratostene sensu est positum? Loquitur de assatis carnibus tanquam de feris. Sed vereor ne post κρέα exciderit θηρῶν, ad quod recte re-ferri potest neutrum τά. Cf. Homerus Il. E 140 ἐπ' εἰρωπόνοις δίεσσοι — τὰ δ' ἔρημα φοβεῖται.¹⁾ Sed quamvis sag-aeiter haec excogitata sint, nescio tamen an non recte sint disputata. Apud Homerum inter δίεσσοιν et τὰ vocabula duo versus et dimidius sunt intericci: contra audacissime dictum esset post θηρῶν in eo qui statim sequitur versu τὰ ἔλοντο²⁾), atque id meo saltem iudicio multo minus ferendum quam neglegentia illa, de qua fortasse nimis severe Meinekius iudicavit.

XXXVI

Schol. (BV) Il. T 233 ἔστι δὲ ἡ λέξις (στρυντύς) Ἀντι-μάχειος.³⁾ χαίρει δὲ καὶ Ἐρατοσθένης ταῖς τοιαύ-ταις ἐκφοραῖς, ὡς τὸ πολλὴ ἀντιμαχηστύς.

Apud Villoisonum vitiosc scriptum fuit ἀντιμαχιστύς. — πόλις ἀντ. temere ej. Blomfieldus ad Callim. h. in Ap. 94. πολλὴ δ' ἀντιμαχηστύς Bernhardyus p. 167. Sed ex hac con-iectura, cum minime sit credibile Eratostheni ἀντιμαχηστύς ultima correpta placuisse³⁾, versus insuavis exsistit. Itaque suspicor, plura inter duo vocabula omissa esse et πολλὴ in initio, ἀντιμαχηστύς in fine hexametri positum fuisse.

Memorable est istas formas etiam apud praeceptorem Eratostenis haud infrequentes fuisse: cf. Ruhnken ad Call. h. in Ap. 94. Naeke II p. 82 sq. — De στ litteris in voce ὄντιμαχηστύς v. Blomfield gloss. Aesch. Sept. 641. Curtius Grundz. der griech. Etym. p. 575.

XXXVII

Ath. I p. 2 A TIM. αὐτός, ὁ Ἀθήναιε, μετειληφώς τῆς καλῆς ἐκείνης συνουσίας τῶν νῦν ἐπικληθέντων δειπνοσο-

1) Diversi sunt etiam tales loci qualis est Il. A v. 245. 2) ἀττικὴ B, unde falsus est Meinekius anal. Alex. p. 263. 3) Naeke opusc. II p. 181 sq.

φιστῶν, ἥτις ἀνὰ τὴν πόλιν πολυθρύλητος ἐγένετο, ἢ παρ' ἄλλου μαθὼν τοις ἑταῖροις διεξῆεις; ΑΘ. αὐτός, ὁ Τιμόκρατες, μετασχών. ΤΙ.Μ. ἀρ' οὖν ἐθελήσεις καὶ ἡμῖν τῶν καλῶν ἐπικυλικείων λόγων μεταδοῦναι —

τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἀμεινον, ὡς πού φησιν ὁ Κυρηναῖος ποιητής — ἢ παρ' ἄλλου τινὸς ἀναπυνθάνεσθαι δεῖ;

Veri similius est ad Eratosthenem quam ad Callimachum¹⁾ haec spectare; neque enim, ut Schweighaeuserus adnotat, unquam alias illa appellatione utitur Athenaeus ubi de Callimacho loquitur: contra I. II p. 36 E ubi rursus τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν laudat Eratostenem dicit (fr. XXXIV).

Veram ac simplicem huius versus significationem iam Erasmus perspexit, explicavit enim: „indicat Athenaeus priscos ad cōpellenda mala solitos ter abstergeri“ (adag. v. Modestia p. 507 ed. Wechel. 1643). Verg. Aen. VI 229 sqq.

*idem ter socios pura circumtulit unda
spargens rore levi et ramo felicis olivae
lustravitque viros dixitque novissima verba.*

Antiph. apud Ath. X p. 441 C μέχρι γὰρ τριῶν (δεῖν add. Dindorfius) φασὶ τιμᾶν τοὺς θεούς. Geop. XI 18 Ζωροάστρης δὲ λέγει, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἔνα μὴ ἀλγεῖν τοὺς ὄφθαλμοὺς τὸν ἐν προώτοις ἰδόντα ἐπὶ τοῦ φυτοῦ μεμυκνίας κάλυκας καὶ τρισὶν ἐξ αὐτῶν ἀπομαξάμενον τὰ φόδα καταλιπόντα.²⁾ In solvenda autem ea quacstione, quo modo Timocrates hac sententia ita uti possit ut Athenaeum ad narrandos eruditorum sermones permoveat, diversas vias inierunt Iunius (adag. v. Industriae p. 369 ed. Wech.) et Casaubonus. Iunius absurdē opinatus est Timocratem verba dc se ipso usurpare: „non patiebatur se excludi ab ea auditione tanquam profanum et mysteriorum cognitione indignum.“ Quam interpretationem refellere vix opus est: ne unum quidem verbū hoc loco de mysteriis. Itaque recte Casaubonus censuit versum ad Athenaeum referendum esse et a Timocrato ita

1) Huic Bentleius versum tribuit, fr. 189.

2) Cf. Dioscor. I 152.

proferri, ut illum ad exhaustum iam laborem iterum subcundum hortetur. Vituperandum quidem est quam maxime, quod Athenaeus sententiam de purgando agentem vana lectionis ostentatione ad narrandi laborem transtulit, atque haec Schweighacusero causa fuit, cur Casauboni interpretationem reiceret: verum talia in opere Athenaei (cuius socius tanta erat ut v. gr. Diodori Siculi Bibliothecam historiam verbis Αἰόδωρος ἐν τοῖς περὶ βιβλιοθήκης citaret XII p. 541 E) offendere non debent. Schweighaeuscrus verbum ἀπομάττεσθαι hoc loco non lustrandi ritum significare, sed idem esse quod imitari iterare repetere arbitratur atque hanc proponit explicationem: „ubi tertia vice effingitur exemplum de prototypo exemplari ductum, meliori ac feliciori successu id fiet.“ Cogitari quidem possit eam fuisse poetae Cyrenaci sententiam: sed cuilibet argumento poetico multo magis consentanea est Casauboni interpretatio neque satis apta videtur deorum commemorationis, ubi de imitandis nescio quibus exemplaribus agitur. Aliter Bernhardyus (p. 134), qui putat versus interpretationem asciscendam esse a fragmento illo Callimacheo quod adfertur a schol. Pind. Nem. IV 10

Ἐλλατε νῦν, ἐλέγοισι δ' ἐνιψήσασθε λιπάσσας
χεῖρας ἐμοῖς, θνα μοι πονλὺ μένωσιν ἔτος.

Sicut enim hoc disticho Callimachus Gratias invocet, ut elegis manus fragrantes abstergant, ita etiam Eratostenem petere a deabus, ut eundem sibi usum praestent; sententiam autem versus hanc esse: „qui ter poetarum monumentis manus admoverint, iis potiore cum iure et copia gloriam vates conciliabunt.“ Addit Bernhardyus Θεοῖς rescribi posse. At si vera esset eius opinio, necessario Θεοῖ pro falsa scriptura esset habendum: neque cniim deos, sed ut ipse Bernhardyus explicat vates beneficia dare Eratosthenes diceret. Atque id solum, quod pro scriptura integra cui nihil obstat nanciseremur mendosam, sufficit ad Bernhardyi disputationem refellendam. Itaque eetera quamvis

gravia, quae ex rationibus cum ad versus significationem tum ad rem grammaticam spectantibus contra Bernhardyum proferri possunt, exponi non necessarium est. — Bergkius denique (II p. 18) in universum quidem Casaubono adsentitur: cetera vero quae profert haud satis probabiliter exposta esse mihi videntur. Primum enim contendit, Eratosthenem (qui non composuerit tralaticia praecepta ad vitam bene beateque agendam) versus illo non ita usum esse ut nihil nisi ipsam quae in verbis inesset sententiam exprimeret, sed ita ut aliud quid subtiliter notaret. At potest versus ex oratione petitus esse, qua quis admoneretur ut se purgaret: talia autem sive in Anterinyo sive in Erigona sive in quavis alia narratione facile locum habere poterant. Sed Bergkius de sensu quem Eratosthenes in versu inesse voluerit ita disputat: „Athenaeus eo consilii versum adhibuit, ut dieeret: *noli nobis potentibus deesse, sed quod aliis iam exposuisti, id nobis quoque itcres; itaque consentaneum est, Eratosthenem quoque hoc versu usum esse, eum excusaret, quod bis terve aliquid repeteret.*“ Id quoque concedi nequit, primum quia poetarum versus in conexu sententiarum a genuina eorum sede longe diverso citari possunt, dcin quia Athenaeo quidem, ut iam dixi, facile condonamus, quod sententiam de purgatione agentem in aliam mentem violenter contorsit, non item Eratostheni, docto et arguto poetae. Bergkius ut hoc excusat addit, versum de poesi propterea apte ab Eratosthene adhiberi potuisse, quia ἀπομάσσεσθαι sit etiam „imitando aliquid fingere.“ Ad comprobandam hanc significationem adfert Callimachi epigr. 29

*'Ησιόδου τόδ' ἄεισμα καὶ ὁ τρύπος· οὐ τὸν ἀοιδῶν
ἔσχατον, ἀλλ' ὅκνέω μὴ τὸ μελιχρότατον
τῶν ἐπέων ὁ Σολεὺς ἀπεμάξατο.*

Verum hic ut alibi ἀπομάσσεσθαι nihil est nisi imitari¹⁾, non imitando fingere: nam verba τὸ μελιχρότατον τῶν ἐπέων significant Hesiodi Opera et Dies.²⁾ Neque ullo modo mihi

1) Jacobs anth. Gr. t. VII p. 101. 2) Dilthey de Callim. Cyd. p. 12.

credibile est, ἀχομέσσεσθαι¹⁾ de rei alicuius tractatione poetica sine imitandi notione usurpari potuisse. Nemo vero, opinor, diserte profitetur se unum idemque poema ter imitatum esse. Quae cum ita sint, concidit etiam postrema Bergkii conjectura²⁾: materiam ab Eratosthene ter tractatam fuisse fabulam de Icaro et Erigona, quam narraverit in Catasterisniis, in Mercurio, in Erigona. Cui opinioni etiam id obstat de quo antea fusius egi: quod nullo modo evinci potest, Icarii et Erigonae fata in Mercurio fuisse exposita.

XXXVIII

Hes. ήδυντηρες· οἱ ἄλες. Ἐρατοσθένης.

Phot. Lex. ήδυντηρες· ἄλες. τινὲς δὲ λέγουσιν ήδυντητες.³⁾ Pollux VI 71 ἔκαλοῦντο δὲ καὶ οἱ ἄλες ήδυντηρες διὰ τὸ ήδύνειν. Recte idem haec addit: καὶ τὸ ἀρτύειν δὲ ήδύνειν ἔλεγον⁴⁾), quae vocis ήδυντηρες explicationem praebent. Nam minime audiendus Trypho qui dicitur, ήδυντηρας sales κατ' ἀντίφρασιν appellatos esse contendens: διὰ δὲ τοῦ παρακειμένου τὰ κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενα καὶ τὴν ιακίαν περιστέλλοντα· ὡς ὅταν τὴν χολὴν ήδεῖαν λέγωμεν, καὶ τὰς Ἐριννίας Εὔμενίδας, καὶ Χάροντα τὸν λύπης ποιητικόν, καὶ τὸν δυσειδῆ πίθηκον κάλλιστον, καὶ τὴν σκαιάν ειώνυμον, καὶ τὸν ἄλας ήδυντηρας.⁴⁾ Cf. Arist. Meteor. II 3, 42 ἄλες οὐ χονδροί, ἀλλὰ χαῦνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ γιών· εἰσὶ δὲ τὴν τε δύναμιν ἀσθενέστεροι καὶ πλείους ήδύνονται εὑμβληθέντες κτλ.

Non decernam, utrum rectius cum Bernhardyo (p. 142) statuamus, Eratosthenem in carmine aliquo usum esse hoc salis epitheto (antiquiores fortasse secutum), an cum Schmidtio (Did. fragm. p. 55) locum Hesychii ad libros de antiqua comoedia referamus. Cf. p. 111.

1) Anal. Alex. II p. 18. Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 178 sq.

2) ήδυντηρες ej. Naberus. 3) Phot. ήδύνθαι· ήρενθαι. 4) Rethores Gr. ed. Walz vol. VIII p. 756.

Sed locum graviter corruptum qui est in Et. m. 286, 33
(δράξων: ἡ λέξις Σικελική. σημαίνει δὲ τοὺς κατ' ἀγορὰν
τῶν ἀλφίτων ἡ τῶν ἄλλων τινῶν δραπτομένους καὶ ἀρπά-
ζοντας. οὗτος Ἐρατοσθένης καπηδάλους καλεῖ. παρὰ οὖν
τὸ δράττεσθαι. εἰς τὸ Διογενιανοῦ εὑρον ἴγε δράξων ση-
μαίνειν πορνοβοσκόν), quem Bernhardyus inter carmimum
reliquias repperat (p. 165), propter argumentum recte sine
dubio libris de comoedia Schmidtius attribuit. Itaque non
meum est enarrare quibus rationibus viri docti eum restituere
et explicare conati sint.

ERATOSTHENIS

QVAE FERTVR

EPISTVLA AD PTOLEMAEV M REGEM CVM EPIGRAMMATE

Epistulam et epigramma, quae de cubi duplicatione agunt, Eutocius servavit, ad Arch. de sphacra et cyl. II p. 144 sqq. Tor. Epigramma, quod ex hoc libello excludere propter originem vulgo ei adscriptam non licuit, ab arte et elegantia genuinorum versuum Cyrenaei poetae, cui κομψότητος laus tribuitur a Plutarcho¹⁾ et carmen διὰ πάντων ἀμάρητον adscribitur in libello περὶ ὑψους²⁾), tantum distare mihi videatur, ut credere non possim Eratosthenis hoc esse carmen. Auctor eius, quippe qui res suas tractat dilucide exprimere nequeat, misere balbutit, abundat verbis prorsus otiosis, verborum constructione utitur molestissima. Fontes, e quibus Eutocius in pertractando problemate illo hausit, quamvis ex parte egregios tamen non ubique puros fuisse colligendum vindetur imprimis ex verbis quae sunt p. 135 πολλῶν δὲ κλεινῶν ἀνδρῶν γραφαῖς ἐντευχήκαμεν τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐπαγγελλομέναις, ὡν τὴν Εὐδόξου τοῦ Κνιδίου παρητησάμεθα γραφήν, ἐπειδὴ φησι μὲν ἐν προοιμίοις διὰ καμπύλων γραμμῶν αὐτὴν ήγρηκέναι, ἐν δὲ τῇ ἀποδείξει πρὸς τὸ μὴ κεχρῆσθαι καμπύλαις γραμμαῖς ἀλλὰ καὶ διγραμμένην ἀναλογίαν εὑρῶν ὡς συνεχεῖ χρῆται· διπερ ἦν ἄτοπον ὑπονοῆσαι τί λέγω περὶ Εὐδόξου; ἀλλὰ περὶ τῶν καὶ μετρίως περὶ γεωμετρίαν ἀνεστραμμένων. Dubitari nequit quin rectissime Eutocius contenderit, tam turpes errores Eudoxo attribui

1) v. p. 101. 2) v. p. 94.

non posse: pervenerat in manus eius tractatus futilissimus ac vitiosissimus, cuius menda sive neglegentia orta erant sive fraude. Variis rationibus de hac re disputaverunt Reimerus (hist. probl. de cubi dupl. p. 54), Idelerus (comment. acad. Berol. 1828 p. 210), Bretschneiderus (die Geometrie u. die Geometer vor Eukl. p. 166 sq.): quas perpendere non est huius loci; idco tantum haec obiter commemoravi ut nullo modo mirandum esse demonstrem, si in Eutocii commentario vile falsarii opusculum Eratostheni adscriptum esse videmus.

De origine epistulae, cui doctrinae laudem Reimerus (p. 133), venustatis Bernhardyus tribuit¹⁾), dubito: possit enim aliquis suspicari (etsi haud magna cum specie probabilitatis) genuinum epigramma²⁾ interriisse et in eius locum suppositum esse id quod nunc habemus. Videant peritiores. Apparet inter quosdam epistulae et epigrammati locos similitudo ita comparata, ut inde colligendum sit epistulam prius quam epigramma compositam esse. Cum hanc ob causam, tum quia quasi interpretationem poematis continet, etiam epistulam hoc loco typis exscribendam esse censui. Sed antea reliqua testimonia dabo quae ad Eratosthenis inventum spectant.³⁾

Vitr. IX 3, 13 sq. *transferatur mens ad Archytæ Tarentini et Eratosthenis Cyrenæi cogitata. hi enim multa et grata a mathematicis rebus hominibus invenerunt, itaque cum in ceteris inventionibus fuerint grati, in eius rei cogitationibus maxime sunt suspecti. alias enim alia ratione explicaverunt quod Delo imperaverat responsis Apollo, ut arac eius quantum haberent pedum quadratorum id duplicaretur et ita fore uti qui essent in ea insula tunc religione liberarentur. itaque Archytas hemicylindrorum descriptionibus, Eratosthenes organica mesolabii ratione idem explicaverunt.*

Eutocius p. 146 γράφει δὲ καὶ Νικομήδης ἐν τῷ ἐπιγραμμένῳ πρὸς αὐτοῦ περὶ κογχοειδῶν συγγράμματι δογά-

1) Ersch u. Gruber allg. Encycl. der Wiss. u. Künste I 36 p. 232.
2) v. p. 128. 3) exceptis iis quibus in annotationibus locus erit ad-signandus.

νου κατασκευὴν τὴν αὐτὴν ἀποπληροῦντος χρείαν. ἐφ' ὧ καὶ μεγάλα μὲν σεμινούμενος φαίνεται ὁ ἀνήρ, πολλὰ δὲ τοῖς Ἐρατοσθένους ἐπεγγελῶν εὑρήμασιν ως ἀμηχάνοις τε ἄμα καὶ γεωμετρικῆς ἔξεως ἐστεφημένοις τοῦ τε ἀνελλειποῦς. τῶν τοίνυν περὶ τὸ πρόβλημα πεπονικότων τῆς τε πρὸς Ἐρατοσθένη συγχρίσεως ἐνεκα καὶ αὐτὸν τοῖς ἡδη γεγραμμένοις συνάπτομεν δυνάμει γράφοντα οὕτως.

Proclus in Tim. p. 149 D πᾶς μὲν οὖν δύο διθεισῶν εὐθειῶν δυνατὸν δύο μέσας ἀνάλογον λαβεῖν, ἡμεῖς ἐπὶ τέλει τῆς πραγματείας εὐφόροντες τὴν Ἀρχύτειον δεῖξεν ἀναγράψομεν, ταύτην ἐκλεξάμενοι μᾶλλον ἢ τὴν Μεναίχμου, διότι ταῖς κωνικαῖς ἑκεῖνος χρῆται γραμμαῖς, καὶ τὴν Ἐρατοσθένους ὀσαντώς, διότι κανόνος χρῆται παραθέσει.

Pappus a Commandino conversus III prop. 4 cum igitur tales sint problematum differentiae, antiqui geometrac problema ante dictum in duabus rectis lineis, quod natura solidum est, geometrica ratione innixi construere non potuerunt, quoniam neque coni sectiones facile est in plano designare. instrumentis autem ipsum in operationem manualem et commodam aptamque constructionem mirabiliter traduxerunt, quod videre licet in eorum voluminibus, quae circumferuntur, ut in Eratosthenis mesolabo, in Philonis et Heronis mechanicis et catapulticis. hi enim asserentes problema solidum esse, ipsius constructionem instrumentis tantum perfecerunt, congruenter Apollonio Pergaeo, qui et resolutionem eius fecit per coni sectiones: alii per locos solidos Aristaei: nullus autem per ea, quae proprie plana appellantur. at Nicomedes et ratione illud fecit per lineam conchoidem, per quam et angulum tripartito divisit. exponemus igitur quattuor eius constructiones una cum quadam nostra tractatione. quarum prima quidem est Eratosthenis, secunda Nicomedis, tertia Heronis, maxime ad manuum operationem accommodata iis qui architecti esse volunt, ultima autem est a nobis inventa.

Βασιλεῖ Πτολεμαίῳ Ἐρατοσθένης χαιρεῖν.

Τῶν ἀρχαίων τινὰ τραγῳδοποιῶν φασιν εἰσαγαγεῖν τὸν
Μίνω τῷ Γλαύκῳ κατασκευάζοντα τάφου· πινθόμενον δὲ διε
πανταχοῦ ἐκατόμπεδος εἶη εἴπειν

μικρόν γ' ἔλεξας βασιλικοῦ σηκὸν τάφου·
διπλάσιος ἐστω· τοῦ καλοῦ δὲ μὴ σφαλεῖς
δίπλαξ' ἐκαστον καθόλου ἐν τάχει τάφου.¹⁾

ἔδοκει διημαρτηκέναι· τῶν γὰρ πλευρῶν διπλασιασθεισῶν
τὸ μὲν ἐπίπεδον γίνεται τετραπλάσιον; τὸ δὲ στερεὸν ὄκτα-
πλάσιον. ἐξητεῖτο δὲ καὶ παρὰ τοῖς γεωμέτραις, τίνα ἂν τις₁₅
τρόπον τὸ δοθὲν στερεὸν διαμένον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι δι-
πλασιάσειεν καὶ ἐκαλεῖτο τὸ τοιοῦτον πρόβλημα κύβου διπλα-
σιασμός· ὑποθέμενοι γὰρ κύβου ἐξῆτον τοῦτον διπλασιάσαι.
πάντων δὲ διαπορούντων ἐπὶ πολὺν χρόνον πρώτος Ἰππο-
κράτης ὁ Χιος²⁾ ἐπενόησεν διτε, ἐὰν εὑρεθῇ δύο εὐθεῖαν
γραμμῶν ἡν ἡ μεῖζων τῆς ἐλάσσονός ἐστι διπλασία δύο
μέσας ἀνάλογον λαβεῖν ἐν συνεχεῖ ἀναλογίᾳ, διπλασιασθή-
σεται ὁ κύβος, ὥστε τὸ ἀπόφημα αὐτὸν εἰς ἔτερον οὐκ ἐλα-
σσον ἀπόφημα κατέστρεψε. μετὰ χρόνον δέ τινάς φασι Ἀη-
λίους ἐπιβαλλομένους κατὰ χρησμὸν διπλασιάσαι τινὰ τῶν₂₀

Lectiones codicam ex Torellii editione descripsi: A = Parisinus 2359,
B = Par. 2360, C = Par. 2361, D = Par. 2362, L = Laurentianus 28, 4
(scripturae huius libri notantur omissionis accentum signis), V = Venetus.
Littera b significat editionem Basilensem.

5 βασιλικοῦ Loensis miscell. epiph. p. 323. βασιλικοῦ b σικον A
6 διπλάσιος Valckenarius diatr. p. 203. διπλάσιον b τοῦ καλοῦ
δὲ Nauckius trag. Gr. fragm. p. 676. τοῦ δὲ τοῦ καλοῦ V. τοῦ δὲ
τοῦ κύβου b. καλοῦ notatnr etiam ex ABCDL. κύβου corr. marg. B.
man. alt. τοῦ κύβου δὲ Valckenarius. (ό δὲ τάκτων τοῦ κύβου ἐπισφαλεῖς
scr. Vieta op. math. p. 348) σφαλεῖς AD. σφαλῆς b 7 δίπλαξ'
Nauckius. διπλασιάζεται V. διπλασιάζειν AD. διπλασιάζω b. διπλα-
σιάζων lacunæ signo antea posito Bernhardyus Erat. p. 176. διπλα-
σιάζων οὖν Wurmlins Jahrb. für Philol. u. Paedag. XIV (1830) p. 186.
Hunc versum et sequentia usque ad ἐξητεῖτο pro spurciis habnit Dresle-
rus Eratosthenes von der Verdopplung des Würfels p. 8. τάχει L.V.
πάχει b 8 ἔδοκει διημαρτηκέναι b. δοκεῖ δ' ἡμερητηκέναι Nauckius
* οὐ γίνεται b. γάρ V 14 πρώτος AC DL. πρώτον b 17 συν-
τρέζει b. συντρέζει B 18 αὐτὸν editio Torelli. αὐτοῦ b. αὐτῷ ej.
Bernhardyus 19 τινάς CD LV. τινά b 20 ἐπιβαλλομένους C.
ἐπιβαλλουμένης D. ἐπιβαλλομένης AB. ἐπιβαλλομένης τόσου b (νόσου
deest in ABCDLV)

βωμῶν ἐμπεσεῖν εἰς τὸ αὐτὸ ἀπόρημα.³⁾ διαπεμψαμένους⁴⁾ δὲ τοὺς παρὰ τῷ Πλάτωνι ἐν Ἀκαδημίᾳ γεωμέτρας ἀξιούν αὐτοῖς εὑρεῖν τὸ ξητούμενον. τῶν δὲ φιλοπόνως ἐπιδιδόντων ἑαυτοὺς καὶ ξητούντων δύο τῶν δοθεισῶν δύο μέσας λαβεῖν, Ἀρχύτας μὲν ὁ Ταφαντῖνος λέγεται διὰ τῶν ἡμικυλίνδρων εὑρηκέναι, Εῦδοξος δὲ διὰ τῶν καλουμένων καμπύλων γραμμῶν.⁵⁾ συμβέβηκε δὲ πᾶσιν αὐτοῖς ἀποδεικτικῶς γεγραφέναι, χειρουργῆσαι δὲ καὶ εἰς χρείαν πεσεῖν μὴ δύνασθαι⁶⁾ πλὴν ἐπὶ βραχύ τι τοῦ Μεναίχμου, καὶ ταῦτα διυσχερῶς.⁷⁾

ἐπινεύηται δέ τις ὑφ' ἡμῶν ὀργανικὴ λῆψις φαδία, δι' ἣς εὐρήσομεν δύο τῶν δοθεισῶν οὐ μόνον δύο μέσας, ἀλλ' δύσας ἄν τις ἐπιτάξῃ. τούτοις δὲ εὑρισκομένου δυνησόμεθα καθόλου τὸ δοθὲν στερεθνὸν παραλληλογράμμοις περιεχόμενον εἰς κύβον καθιστάναι ἢ ἐξ ἑτέρου εἰς ἑτερον μετασχηματίζειν καὶ ὅμοιον ποιεῖν καὶ ἐπαύξειν διατηροῦντες τὴν ὅμοιότητα, ὥστε καὶ βωμὸς καὶ ναούς, δυνησόμεθα δὲ καὶ τὰ τῶν ὑγρῶν μέτρα καὶ ξηρῶν, λέγω δὲ οἷον μετρητὴν ἢ μέδιμνον, εἰς κύβον καθίστασθαι καὶ διὰ τῆς τούτου πλευρᾶς ἀναμετρεῖν τὰ τούτων δεκτικὰ ἀγγεῖα πόσον χωρεῖ. χρήσιμον δὲ ἔσται τὸ ἐπινόημα καὶ τοῖς βουλομένοις ἐπαύξειν καταπαλτικὰ καὶ λιθοβόλα ὀργανα. δεῖ γάρ ἀνάλογον ἀπαντασθῆναι, καὶ τὰ πάχη καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰς κατατρήσεις καὶ τὰς χοινικίδας καὶ τὰ ἐμβαλλόμενα νεῦρα, εἰ μέλλει καὶ

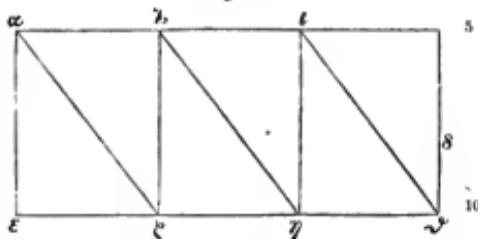
1 ἐπιταχθέντας (quod deest in ABCDLV) post βωμῶν add. b διαμεμψαμένους corr. διαπεμψαμένους L. διαμεμψαμένους BCDV. διαμεμψαμέναις b. διαπεμψαμένονς Torelliūs. διοπομπησαμένους vel ἀποδιοπομπησαμένους Bernhardyus 2 πρὸς post δὲ add. Fellus ad Agr. p. 33 3 ἐπιδεδόντων b. ἐπιπεδόντων A 4 ἑαυτοὺς Dreslerus p. 9. ἑαυτοῖς b. αὐτοῖς Bernhardyus δύο τῶν δοθεισῶν BCDLV. τῶν om. b 8 γεγραφέναι b. ἀπογεγραφέναι V 9 ἐπὶ βραχὺ τι b. ἐπὶ βραχύτητι BCD. βραχυτήτη L. Μεναίχμου Bernh. μενέχμον b 11 λῆψις BCDV. (λῆψης L.) om. b 12 εὐρίσκομεν C 16 ἢ ἐξ ἑτέρου b. καὶ ἐξ ἑτέρου Bernh. p. 181 μετασχηματίζειν ABCLV. κατασχηματίζειν D. σχηματίζειν b 16 διατηροῦντας b 17 καὶ ναούς b. om. D 18 μετρητὴν ἢ μέδιμνον Wurwiūs p. 190. μετρητὴν μεδίμνων b. μετρητὴν μεδίμνων Loesnīs. μετρητὴν μεδίμνων Torelliūs 19 καθέτασθαι BCDL. καθιστάσθαι V. καθιστάναι b 21 καταπαλτικά b. καταπελτικά Fellus 23 κατατρήσεις b. καταμετρήσεις DV. καταμετρήσεις A 24 χοινικίδας L. σχοινικίδας b μέλλει D. μέλλει BCL. μένει b

ἡ βολὴ ἀνάλογου ἐπαυξηθῆναι. ταῦτα δὲ οὐ δυνατὰ γενέσθαι ἀνεν τῆς τῶν μέσων εὐρέσεως. τὴν δὲ ἀπόδειξιν καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ λεχθέντος ὁργάνου ὑπογέγραφά σοι.

δεδόσθωσαν δύο

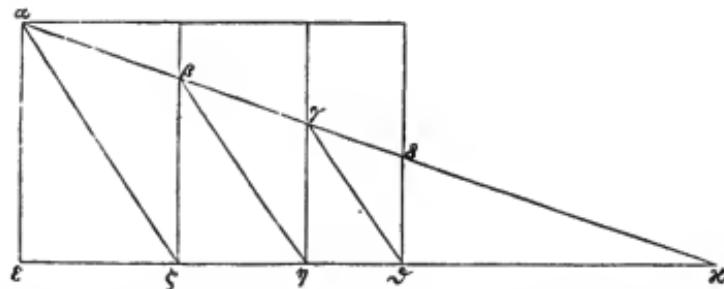
ἄνισοι εὐθεῖαι ὡν δεῖ α
δύο μέσας ἀνάλογον
εὐρέειν ἐν συνεχεῖ
ἀναλογίᾳ αἱ παράλληλοι
καὶ κείσθω ἐπὶ τινος
εὐθείας τῆς ἐθ πρὸς
ὅρθιὰς ή παράλληλοι. καὶ ἐπὶ

Fig. 1.

τῆς ἐθ τρία συνεστάτω παραλληλόγραμμα ἐφεξῆς τὰ αἱ ξι
ιθ. καὶ ἡχθωσαν διάμετροι ἐν αὐτοῖς αἱ αἱ λη ιθ. ἔσονται
δὴ αὗται παραλλήλοι. μένοντος δὴ τοῦ μέσου παραλληλο-
γράμμου τοῦ ξι συνωσθήτω τὸ μὲν αἱ ἐπάνω τοῦ μέσου, τὸ
δὲ ιθ ὑποκάτω, καθάπερ ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, ἕως οὐ

Fig. 2.

γένηται τὰ αἱ βἱ γἱ δἱ κατ' εὐθεῖαν. καὶ διήλθω διὰ τῶν
αἱ βἱ γἱ δἱ σημείων εὐθεῖα. καὶ συμπιπτέτω τῇ ἐθ ἐκβλη-
θείσῃ κατὰ τὸ ξι. ἔσται δὴ ὡς ηἱ παράλληλοις ηἱ παράλληλοις
αἱ βἱ παραλλήλοις ηἱ παράλληλοις, ἐν δὲ ταῖς αἱ βῃ παραλ-

1 βολὴ Torellius. βουλὴ ή δυνατὰ b. δύναται B 7 συνεχεῖ b.
συνεχεῖa B ut semper 11 καὶ ηἱ δθ post ηἱ παράλληλοις. Dreslerus p. 20
18 σημεῖων b. deest in V 19 ἔσται b. Λετω V

ληλοις ἡ ἔκ πρὸς κῆ. ὡς ἄφα ἡ ἀκ πρὸς κθ, ἡ ἐκ πρὸς κε
καὶ ἡ κε πρὸς κη. πάλιν ἐπεὶ ἐστιν ὡς ἡ βκ πρὸς κγ ἐν
μὲν ταῖς βξ γη παφαλλήλοις ἡ ἔκ πρὸς κη, ἐν δὲ ταῖς βη γθ
παφαλλήλοις ἡ ηκ πρὸς κθ, ὡς ἄφα ἡ βκ πρὸς κη ἡ ἔκ πρὸς
κη καὶ ἡ ηκ πρὸς κθ. ἀλλ' ὡς ἡ ἔκ πρὸς κη ἡ ἐκ πρὸς
κε. καὶ ὡς ἄφα ἡ ἐκ πρὸς κε ἡ ἔκ πρὸς κη καὶ ἡ ηκ πρὸς
κθ. ἀλλ' ὡς ἡ εκ πρὸς κε ἡ ηε πρὸς βξ. ὡς δὲ ἡ ἔκ πρὸς
κη ἡ βε πρὸς γη. ὡς δὲ ἡ ηκ πρὸς κθ ἡ γη πρὸς δθ. καὶ
ὡς ἄφα ἡ ηε πρὸς βξ ἡ βε πρὸς γη καὶ ἡ γη πρὸς δθ. ηῦρην
ται ἄφα τῶν αε δθ δύο μέσαι ἡ τε βξ καὶ ἡ γη.⁸⁾

ταῦτα οὖν ἐπὶ τῶν γεωμετρουμένων ἀποδεικται.⁹⁾ ἵνα δὲ καὶ δργανικῶς δυνάμεθα τὰς δύο μέσας λαμβάνειν, διαπήγνυται πλινθίον ξύλινον ἢ ἐλεφάντινον ἢ χαλκοῦν, ἔχον τρεῖς πινακίσκους ζουσιν ὡς λεπτοτάτους. ὃν δὲ μὲν μέσος ἐνήρμοσται, οἱ δὲ δύο ἀπωστοί εἰσιν ἐν χολέδραις, τοῖς δὲ μεγέθεσι καὶ ταῖς συμμετρίαις ὡς ἑκαστοι ἕαυτοὺς πειθουσι· τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀποδεικτεως ὀσαύτως συντελεῖται. πρὸς δὲ τὸ ἀκριβέστερον λαμβάνεσθαι τὰς γραμμὰς φιλοτεχνητέον ἵνα ἐν τῷ συνάγεσθαι τοὺς πινακίσκους παφαλλῆλα διαμένῃ πάντα καὶ ἀσχαστα καὶ ὁμαλῶς συναπτόμενα ἀλλήλοις. ἐν δὲ τῷ ἀναθηματι¹⁰⁾ τὸ μὲν δργανικὸν χαλκοῦν ἔστι καὶ καθήρμοσται ὑπ' αὐτὴν τὴν στεφάνην τῆς στήλης προσμεμολυβδοχοημένον, ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἡ ἀποδεικτική συντομάτερον φραζομένη καὶ τὸ σχῆμα, μετ' αὐτὸ δὲ ἐπίγραμμα. ὑπογεγράφθω οὖν σοι καὶ ταῦτα, ἵνα ἔχῃς καὶ

1 πρὸς κη b. πρὸς κη V 2 κη b. ξη L 4 ηκ b. ξη L
6 καὶ ἡ ηκ ετ seqq. usque ad κη l. 8 repetuntur in AD 8 ἡ βξ πρὸς
etc. b. V haec habet: καὶ ἡ ηκ πρὸς κθ ἀλλ' ὡς ἡ εκ πρὸς κε ἡ αε
πρὸς βξ. ὡς δὲ ἡ ἔκ πρὸς κη ἡ βξ πρὸς γη. ὡς δὲ ἡ κη πρὸς κθ ἡ
κη πρὸς δ. καὶ ὡς δὲ ἡ ηκ ετ seqq. usque ad πρὸς γη l. 9 repetuntur
in AD 9 ηῦρηνται b. ἐνθηται V 11 αποδεικται ACDL V.
ἀποδέκται b. 14 πινακίσκους b. πεινακίστονται L. πινακίσται V.
πινακίσταις A 17 ὀσαύτως b. ὡς αὐτῷ A 19 πινακίσκους Fellus.
πινακίσκους b. 20 ὁμαλὸς b. ὁμαλὸν V 23 προσμεμολυβδο-
χοημένον Dreslerus p. 22. πρὸς μεμολυβδοχοημένων b. μεμολυβδοχη-
μένον notatur ex ACD, μεμολυβδοχοημένον ex V 24 μετ' αὐτῷ b.
μετὰ τοῦτο Bernh. 25 ξης C.I. ξηεις b. ξηοις Fellus.

ώς ἐν τῷ ἀναθήματι. τῶν δὲ δύο σχημάτων τὸ δεύτερον γέγραπται ἐν τῇ στήλῃ.

δύο τῶν δοδεισῶν εὐθεῖῶν δύο μέσας ἀνάλογον εὑρεῖν ἐν συνεχεῖ ἀναλογίᾳ. δεδόσθωσαν αἱ αἱ δθ. συνάγω δὴ τοὺς ἐν τῷ ὄργανῳ πίνακας, ἵνας ἀν κατ' εὐθεῖαν γένηται τὰ αἱ βἱ δημεῖα. νοεῖσθω δὴ ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχῆματος. ἔστιν ἄφα ως ή αἱ πρὸς κβ ἐν μὲν ταῖς αἱ βἱ παραλλήλοις ή εκ πρὸς αξ, ἐν δὲ ταῖς αξ βη ή ξκ πρὸς κη. ως ἄφα η εκ πρὸς αξ η αξ πρὸς κη. ως δὲ αὐταὶ πρὸς ἀλλήλας εἰσίν, η τε αἱ πρὸς βξ καὶ η βξ πρὸς γη. ὁσαύτως ιο δὲ δείξουμεν ὅτι καὶ ως η κβ πρὸς γη η γη πρὸς δθ. ἀνάλογον ἄφα αἱ αἱ βἱ γη δθ. ηδηνται ἄφα δύο τῶν δοδεισῶν δύο μέσαι. ἐλὺν δὲ αἱ δοθεῖσαι μὴ ίσαι ωδι ταῖς αἱ δθ. ποιησαντες αὐταῖς ἀνάλογον τὰς αἱ δθ τούτων ληψόμεθα τὰς μέσας καὶ ἐπανούσομεν ἐπ' ἔκεινας καὶ ἐσόμεθα ιο πεποιηκότες τὸ ἐπιταχθέν. ἐλὺν δὲ πλείους μέσας ἐπιταχθῇ εὑρεῖν, εἰ ἐν πλείους πινακίσκους καταστησόμεθα ἐν τῷ ὄργανῳ τῶν ληφθησομένων μέσων, ταῦτὸν γενήσεται. η δὲ ἀπόδειξις η αὐτή.

6 ἔχει B. ξηη b 9 ἀλλήλας εἰσὶν A.D. ἀλλήλας εἰσὶν V. ἀλλήλας b 10 βξ πρὸς γη b. αξ πρὸς κη D. πρὸς κη notatur etiam ex V. 18 ταῦτῶν γενήσεται om. b (Fellus cum en addenda esse nesciret, εἰ ἐν πλείους in ἔτι πλείους mutavit)

Εἰ κύριον ἐξ ὀλίγου διπλήσιον, ὥγαθέ, τεύχειν
 φράξει, τὴν στερεὴν πᾶσαν ἐς ἄλλο φύσιν
 εὐ μεταμορφώσαι, τόδε τοι πάρα, καν σύ γε μάνδρην
 η σιρὸν η κοίλου φρείστας εὐφὺν κύτος
 5 τῆρ' ἀναμετρήσαιο, μέσας δὲ τέρμασιν ἄκροις
 συνδρομάδας δισσῶν ἐντὸς Ἑλγῆς κανόνων.
 μηδὲ σύ γ' Ἀρχύτεω δυσμῆχανα ἔργα κυλίνδρων
 μηδὲ Μεναιχμείους κανοτομεῖν τριάδας
 δίζηαι, μηδ' εἰ τι θεοῦδέος Εὐδόξοιο
 10 καμπύλουν ἐν γραμμαῖς εἶδος ἀναγράφεται.
 τοῖσδε δὲ ἐν πινάκεσσι μεσόγραφα μυρία τεύχοις
 φειά κεν ἐκ παύρου πυθμένος ἀρχόμενος.
 εὐαίων Πτολεμαῖς πατήρ δι τι παιδὶ συνηβῶν
 15 πάνθ' ὅσα καὶ Μούσαις καὶ βασιλεῦσι φίλα
 αὐτὸς ἐδωρήσω· τὸ δὲ ἐς ὑστερον, οὐράνιε Ζεῦ,
 καὶ σκήπτρων ἐκ σῆς ἀντιάσειε χερός.
 καὶ τὰ μὲν ὡς τελέοιτο· λέγοι δέ τις ἀνθεμα λεύσσων
 τοῦ Κυρηναίου τοῦτ' Ἐρατοσθίνεος.

Epigr. vs. 1 διπλήσιον L. διπλάσιον b 2 φράξει b. φράξεται
 AL τὴν b, η Iacobis anth. Gr. t. VII p. 316 3 τόδε Reimer p. 146.
 τό δέ b. τότε Wurin p. 189 4 αἴρον Vieta. αἴρον b, in marg. σω-
 φῶν 7 δυσμῆχανα CIL. δυσμῆχανα b 8 Μεναιχμείους Proclus in
 Eucl. El. p. 31. μεναιχμείους β' κανοτομεῖν b. κανοτομῶν ej. Bernh.
 11 τοῖσδε δὲ īv. τοῖσδε δὲ τε īv Vieta. τοῖσδε σύ īv Foll. τοῖσδε
 δέ τ' īv Reimer. τοῖσδε σύ γ' īv Hermann Orph. p. 769. τοῖσδε
 δέ γ' īv Bernhardly. τοῖσδε δέ κ' īv (et in vs. 12 cum B μὲν) ej. Wurin
 p. 192. 12 καὶ b. μὲν B 13 πτολεμαῖς ABCDL. πτολεμαῖς b
 συνηβῶν ACIDLV. συνηβῶν B. συνηβῶν b 16 χερός b. χειρός V
 17 ἀνθ' ἐμαλεύσων V. ανθ' εμα notatur ex L. ἀνθεμα λεύσσων b.

Adnotationes

1. Recipi Nauckii emendationem: nam poetae verba etiam haec esse luculenter demonstrat eorum collocatio et vocula κάλον. Id certe gravius est quam quod Bernhardyus et Dreslerus in contrariam partem protulerunt: pessimum scilicet atque absurdum esse in tragœdia (quam Euripidis Polyidum esse arbitratus est Valckenarius) tale inventum; quamquam iudicium eorum verum esse libentissime concedo. Illud quoque haud iniuria Dreslerus adnotavit minime esse conveniens, „wenn Eratosthenes seinen König, dem er schwereres begriffen zu haben zumuthet, noch besonders darüber belehrt, dass die doppelte Seite das Vierfache im Quadrat und das Achtfache im Würfel gebe.“ Denique autem fatcor me semper miratum esse, quod Eratosthenes (si epistulam genuinam esse censemus) vocem ἀρχαῖος de Euripide aut poeta certe non antiquiore¹⁾ usurpavit. Ceterum in vs. altero nescio an iure in codice B κύβου sit correctum.

2. cf. Bretschneider p. 98 sq.

3. Theo Smyrn. p. 2 Bull. Έρατοσθένης μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλατωνικῷ φησιν, ὅτι Ἀγλίοις τοῦ θεοῦ χρήσαντος ἐπὶ ἀπαλλαγῇ λοιμῷ βωμὸν τοῦ ὄντος διπλασίονα κατασκευάσαι, πολλὴν ἀρχιτέκτοσιν ἐμπεσεῖν ἀποδίειν, ζητοῦσιν δῆτας χρὴ στερεὸν στερεοῦ γενέσθαι διπλάσιον, ἀφικέσθαι τε πενδομένους περὶ τούτου Πλάτωνος. τὸν δὲ φάνει

1) Neque enim verum esse puto quod Nauckius scribit: „rerum mathematicarum ignorantia, quam Eutocio teste Eratosthenes in allatis versionibus suo lute reprobet, antiquorem potius tragœdiæ poetam quam Euripidem sapit“ (Eurip. trag. III p. VI). Ignorantia tam iudicula ne antiquiori quidem poetae tribui potest. In ipsa tragœdia, opinor, error regis postea est correctus (ἐδόκει δ' ἡμαρτητέναι); talia autem Aeschylī temporibus in tragœdiis facta esse nunquam mihi persuadebo.

αὐτοῖς, ὡς ἄρα οὐ διπλασίουν βωμοῦ ὁ θεὸς δεόμενος τοῦτο Δηλίοις ἐμαντεύσατο, προφέρων δὲ καὶ ὀνειδίζων τοὺς Ἐλλησιν ἀμελοῦσι μαθημάτων καὶ γεωμετρίας ὀλιγωφηκόσιν. Sensus huius narratiunculae in aperto est: continet enim nihil aliud nisi ignorantiae rerum mathematicarum quae erat illo saeculo cavillationem simplicissimam. Hac significatione in Eratosthenis Platonico fabulam relatam neque ullum momentum ad ipsum problema solvendum ei tributum fuisse clare ostendunt verba ὡς ἄρα οὐ διπλασίουν βωμοῦ ὁ θεὸς δεόμενος κτλ. Neque aliter Plutarchus rem narrat (de *EI* apud Delphos p. 386): ἔτι δ' ὁ σπερ Πλάτων ἔλεγε, χρησμον δοθέντος ὅπως τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν διπλασιάσωσιν, ὃ τῆς ἄκρας ἔξεως περὶ γεωμετρίαν ἔστιν, οὐ τοῦτο προστάττειν τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ γεωμετρεῖν διακελεύεσθαι τοὺς Ἐλλησιν. Perspicue Plutarchus hoc ipsum commemorat, deum aliud voluisse, aliud verbis expressisse. In alio quoque libro candem narrationem Plutarchus profert (de genio Soer. p. 579), exornatam sane neque ita ut in singulis veritatis speciem adflectet (tribuit eam Simmiae cum Platone ex Aegypto revertenti), sed eadem significatione: κομιζομένοις ἡμῖν ἀπ' Αἴγυπτου περὶ Καρίαν Δηλίων τινὲς ἀπήντησαν, δεόμενοι Πλάτωνος ὡς γεωμετρικοῦ λῦσαι χρησμὸν αὐτοῖς ἀποπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ προβεβλημένον. ἦν δὲ χρησμὸς Δηλίοις καὶ τοὺς ἄλλοις Ἐλλησι παῦλαν τῶν παρόντων κακῶν ἔσεσθαι διπλασιάσασι τὸν ἐν Δήλῳ βωμόν. οὗτε δὲ τὴν διάνοιαν ἔκεινοι συμβάλλειν δινάμενοι καὶ περὶ τὴν τοῦ βωμοῦ κατασκευὴν γελοῖα πάσχοντες (ἐκάστης γάρ τῶν τεσσάρων πλευρῶν διπλασιωμένης ἔλαθον τῇ αὐξήσει τόπον στερεόν δικταπλάσιον ἀπεργασάμενοι δι' ἀπειρίαν ἀναλογίας ἢ τῷ μήκει διπλάσιον παρέχεται) Πλάτωνα τῆς ἀποφίλας ἐπεκαλούντο βοηθόν· ὁ δὲ τοῦ Αἴγυπτου μνησθείς προσπαττεῖν ἔφη τὸν θεὸν Ἐλλησιν, ὀλιγωφοῦσι παιδείας, οἷον ἐφυβρίζοντα τὴν ἀμαθίαν ἡμῶν καὶ κελεύοντα γεωμετρίας ἀπτεσθαι μὴ παρέργωσ· οὐ γάρ τοι φαῦλον οὐδὲ ἀμβλὸν διανοίας ὀρώσης, ἄκρως δὲ τὰς γραμμὰς ἥσκημένης ἔργον εἶναι καὶ δυοῖν μέσων ἀνάλογον λῆψιν· ὥς μόνη διπλασιάζεται

σχῆμα κυρικοῦ σώματος ἐκ πάσης ὁμοίως αὐξανόμενον διαστάσεως· τοῦτο μὲν οὖν Εὔδοξον αὐτοῖς τὸν Κνίδιον ἢ τὸν Κυζικηνὸν Ἐλικῶνα συντελέσειν. μηδ τοῦτο δ' οἶεσθαι χρῆναι ποθεῖν τὸν θεόν, ἀλλὰ προστάσσειν Ἑλλησι πᾶσι, πολέμου καὶ κακῶν μεθεμένους Μούσαις ὅμιλειν κτλ. Videamus Platonem hoc loco idem respondentem — atque in eo summa rei vertitur — quod in duobus aliis quae citavi scriptis: non aram duplicitis magnitudinis a deo posci sed meliorem rerum mathematicarum scientiam. — At longe diversam narrationem, id quod etiam Bernhardyus cognovit (p. 168), epistula nostra praebet. Delii non Platonem adeunt sed mathematicos qui in Academia versari dicuntur, omnesque nihil aliud cogitant aut sentiunt, nisi re vera de ara duplicanda agi; mathematici igitur opus aggrediuntur, atque ita oraculo sane efficitur, ut problematis solutiones docto studio inveniantur. Vides, omne acumen ex fabula hoc modo sublatum esse. Neque ullo alio loco ita eam relatam invenimus.¹⁾ Apud Ioannem Philoponum (ad Arist. Anal. post. I 7) Plato proponit quidem discipulis illam quaestionem: sed Deliis ibi quoque respondet: ἵστενεν ὑπὸν ὀνειδίζειν ὁ θεός ὡς ἀμελοῦσι γεωμετρίας. Eademque legimus in iis quae traduntur in prolegomenis philosophiae Platonis (c. 5), quamquam ibi finis pestilentiae solutione problematis ad ductus esse perhibetur. — Quae cum ita sint, statuendum nobis est (si epistulam genuinam existimamus) Eratosthenem, cum eandem fabellam bis narraret, non solum singulas res diversis modis protulisse, verum etiam significatum narrationis prorsus mutasse: illic oraculum reprehensionem ignorantiae et incitationem ad scientiam colendam continet, hic ad ipsam quam verba eius indicant quaestionem spectat magnumque momentum habet ad eam solvendam.

4. Cf. Wurm p. 187 sq.

5. Laert. Diog. VIII 90 ὁ δ' αὐτός (Apollodorus) φησι τὸν Κνίδιον Εὔδοξον ἀκμάσαι κατὰ τὴν τρίτην καὶ ἐκατο-

1) Valerius Maximus VIII 12 ext. 1 tam inepta tradit, ut eius ratio non habenda sit.

στὴν Ὀλυμπιάδα εὑρεῖν τε τὰ περὶ τὰς καμπύλας γραμμάς. Eutoc. p. 135 (supra p. 122).

6. Pappus VIII p. 338 Gerh. αὐτίκα γοῦν τὸ καλούμενον Δηλιακὸν πρόβλημα τῇ φύσει στερεὸν ὑπάρχον οὐχ οἶόν τε ἡν κατασκευάσαι τῷ γεωμετρικῷ λόγῳ κατακολουθοῦντας, ἐπει μῆδε τὰς τοῦ κώνου τομὰς φάδιον ἐν ἐπιπέδῳ γράφειν ἦν, τοῖς δ' ὄργανοις μεταληφθὲν εἰς χειρουργίαν καὶ κατασκευὴν ἐπιτίθειν μᾶλλον τῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐκτεθειμένης οὕτως ἀναγθεῖται τὸ προκείμενον. λέγω δὲ τὸ κύβον διπλάσιον εὑρεῖν.

7. Plut. conv. disput. p. 718 F διὸ καὶ Πλάτων αὐτὸς ἔμεμφατο τοὺς περὶ Εῦδοξον καὶ Ἀρχύταν καὶ Μέναιχμον εἰς δργανικὰς καὶ μηχανικὰς κατασκευὰς τὸν τοῦ στερεοῦ διπλασιασμὸν ἀπάγειν ἐπιχειροῦντας, ὥσπερ πειρωμένους διὰ λόγου δύο μέσας ἀνάλογον μὴ παρείκοι (?) λαβεῖν, ἀπόλλυσθαι γάρ οὕτω καὶ διαφθείρεσθαι τὸ γεωμετριας ἀγαθὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ παλινδρομούσης καὶ μὴ φερομένης ἂνω μῆδε ἀντιλαμβανομένης τῶν διδίων καὶ ἀσωμάτων εἰκόνων, πρὸς οἵσπερ ὅν δὲ θεός δεὶ θεός ἔστι. Cf. Plut. Marc. 14. Bretschneider p. 162. Iis quao de Archytæ solutione Eutocius præbct loci Plutarchei repugnant. Cf. Blass de Plat. math. p. 28.

8. Paulo aliter Pappus (a Commandino conv.) III probl. 1 prop. 5. *Duabus datis rectis lineis duas medias proportionales in continua analogia invenire. Vt Eratosthenes.*

Sit plinthium compactum ABCD, et in ipso triangula orthogonia aequalia AEH, MFK, NGL, quae rectos angulos habeant ad puncta EFG: et triangulum quidem AEH affixum maneat, triangulum vero MFK moveatur in regulis AB, CD, ita ut MF in regula AB feratur, canalem per totum habente, et vertex K in CD, nempe canali per totam longitudinem incavato. similiter et triangulum NGL in regulis AB, CD, per dictos canales moveatur. his igitur

Fig. 3.

hoc modo praeparatis, si quis velit cubum cubi duplum facere, assumens AC ipsius LX duplam, distrahensque triangula MFK, NGL, quoad puncta AX in eadem recta linea constituantur, in qua triangulorum sectiones PO, contingat rectam lineam APOX occurrentem ipsi CD in R; hoc enim necessario fieri oportet. et ita quod propositum est assequetur. nam cum sit ut AC ad PH, ita AR ad RP et AH ad PK et HR ad RK et PH ad OK et PR ad RO et PK ad OL et KR ad RL et OK ad LX: erunt linearum AC LX duae mediae PH OK in continua analogia; atque est AC dupla LX. cubus igitur qui sit ex AC duplus erit eius qui ex PH cubi. quod si cubus ad cubum alium quendam proportionem habeat, eandem habere oportet AC ad LX, et reliqua simili ratione construentur. ex quo perspicue constat fieri non posse ut propositum per plana solvatur.

Vides in hac demonstratione Eratostheni attributa non parallelogramma adhiberi sed triangula orthogonia, neque medium sed primum triangulum affixum esse immutumque manere. Res est eadem.

9. Perporam Reimerus p. 136 „librum de geometricis superficiebus“ hic significatum esse putavit.

10. Permiserim quod Eratosthenes ne uno quidem verbo lectores certiores facit, ubinam ἀνάθημα a se positum sit. Nam soli Ptolemaeo hanc epistulam fuisse destinatam nemo opinabitur.

Epigr. vs. 1. Cur tandem parvum cubum dicit? Nonne solutio de omnibus cubis duplicandis valet? Bernhardyus defendit illud ὀλύγον versu 12. Sed ibi auctor carminis non ad magnitudinem cubi, sed ad duas medias proportionales spectat quae opponuntur μεσογράφοις μυρτοῖς.

2. Verba τὴν στεφεὴν πᾶσαν ἐς ἄλλο φύσιν εὖ μεταμορφώσαι Bernhardyus ad solam cubi multiplicationem refert dicitque: „adiecto πᾶσαν conditionem superioris quaestionis perspicue liquet indicari, ne quis ridiculam Deliorum viam ineat cubum cubo imponentium.“ Sed neglexit nos docere,

ubi poeta indicaverit cubum in cubum mutari. Nam certo non idem est mutare in aliud (*ἐσ ἄλλο μεταμορφώσαι*) ac mutare in aliud quod eandem habeat formam. Immo verba illa *ἐσ ἄλλο μεταμορφώσαι* nihil aliud significare possunt nisi mutare in aliam formam (*μορφήν*), servata nimis magnitudine, vel ut Wurmii verbis utar (p. 190) „ein Parallelepipedon zu finden, das einem gegebenen gleich und einem andern gegebenen ähnlich sei.“ Atque ita etiam Iacobsius locum interpretatus est (anth. Gr. t. VII p. 316). Epist. p. 126 τούτου δὲ εὐρισκομένου δυνητόμεθα καθόλου τὸ δοθὲν στερεὸν παραλληλογράμμοις περιεχόμενον εἰς κύβον καθιστάναι η̄ ἐξ ἑτέρου εἰς ἑτέρου μετασχηματίζειν. Quibus autem intelleget a poeta metri necessitate coacto sententiam mutilatam eoque corruptam esse omissis illis παραλληλογράμμοις περιεχόμενον: neque enim repertis duabus mediis proportionalibus statim v. gr. cubum in sphaeram vel conum in parallelepipedon mutare possumus. .

5. Ad τὴδ' Wurmius p. 190 subaudiendum esse existimat τῇ εὐθείᾳ: „du könntest auch mit dieser geraden Linie, nämlich mit der durch das Aufsuchen zweier mittl. Prop.-Linien zu findenden Seite des Würfels, der z. B. einem Medimnus gleich ist, ein Getraidebehältniss ausmessen.“ Sed in iis quae praecedunt cum recta illa linea non commemoretur, non licet vocem τὴδε ita interpretari. Inter complures explicationes a Reimero propositas et simplicissima et unice vera est ea qua τὴδε vertatur „hac ratione“ (*μέσας ὅτε τέρμασιν κτλ.*).

ἀναμετρήσαι: epist. p. 126 διὰ τῆς τούτου πλευρᾶς ἀναμετρεῖν τὰ τούτων δεκτικὰ ἀγγεῖα.

6. Verbis μέσας ὅτε τέρμασιν κτλ. poeta rationem geometricam in epistula descriptam infelici successu versibus aptare conatus est, neque mirandum quod viri docti de explicatione obscuri loci diversas protulerunt sententias. Absolvit rem docta Wurmii disputatio (p. 190 sqq.), qua priorum opiniones refutantur.

8. Proclus in Eucl. El. p. 31 ἐπινοεῖσθαι δὲ ταῦτας τὰς τομὰς τὰς μὲν ὑπὸ Μεναίχμου, τὰς κωνικάς, ὥς καὶ Ἐρατοσθένης λεγει· μηδὲ Μεναιχμείους κωνοτομεῖν τριάδας. Ceterum solutionem hoc versu significatam a Menaechmo, qui primus sectiones conicas contemplatus est, non profectam esse Blassius haud contennendis argumentis evincere studet (p. 28).

9. Animadvertis quoae turpissimum soloecismum qui verbis μηδὲ διξητι continetur: sive διξητι coniunctivum sive cum Bernhardyo indicativum esse putamus.

10. Epist. p. 126 Εἴδοξος δὲ διὰ τῶν καλούμενων καρπύλων γραμμῶν.

11. μεσόγραφα μυρία: epist. p. 126 ἐπινενόηται δέ τις ὡφ' ἡμῶν ὀργανικὴ λῆψις ἁσδία, δι' ἣς εὐρήσομεν δύο τῶν δοθεισῶν οὐ μόνον δύο μέσας, ἀλλ' δύσας ἂν τις ἐπιτάξῃ.

13. παιδὶ σὺν ἡβῶν Bernhardyus, hac addita interpretatione: „felix tibi, Ptolemaee, contigit aevum, ut qui valitudine adhuc integra, quaccunque et Musis et regibus exoptata sint, una cum filio praestes.“ At verba πάντα κτλ. ἐδωρήσω tum nihil haberent quo apte possent referri. Eo quod pater cum filio συνηβᾶν dicitur, apud hunc poetam non offendendum censeo, et συνηβῶν utique praferendum scripturae συνήμων quae maxime languet. Quod vero Bernhardyus praeterea ad impugnandam vulgatam scripturam profert „multo minus conversio ad Iovem filio regis nobilitando, de quo Iovis esset mentio iniecta, statui posset“, non verum est. Quoniam enim ad πάντα ἐδωρήσω ex praecedentibus supplendum est τῷ παιδὶ, minime levis mentio de filio iniecta est, sed summa totius sententiae ad eum pertinet.

INDICES

*Tabula qua series fragmentis a Bernhardyo data cum nostra
dispositione comparatur*

I	Bernh. Merc. III
II	LII. LIII
III	II
IV	IV
V	XI
VI	Geogr. LXXXIV
VII	Mero. LVII
VIII	V
IX	XXXVII
XII	VIII
XIV	VI
XV	XIII
XVII	LV
XVIII	XIV
XIX	XV
XX	XXII
XXI	de chron. VI
XXII	Merc. XXI
XXIII	XXIX
XXIV	XXVIII
XXV	VII
XXVI	XXVII
XXVII	IX
XXVIII	de antiqua com. XLVIII
XXIX	Merc. XXV
XXX	XXIII
XXXII	XXVI
XXXIII	XXIV
XXXIV	XX
XXXV	X
XXXVI	LVIII
XXXVII	I
XXXVIII	XI
Bernh. Merc. XVI	v. p. 66
XVII	73
XVIII	70
XIX	95
XXX—XXXV	71
XXXVI	18
XXXVII	72
XXXIX	66
XL. XLI	72
XLII	73
XLIII. XLIV	72
XLV	96
XLVI	72
XLVII	73
XLVIII	66
XLIX	73

454.974

Bernh. Merc. L	v. p.	96
LI	66.	73
LIV		77
LVI		121

Index fontium

Achilles Tatius in Ar. p. 136 A	p.	40
146 E		6
152 A		53
153 A		57
158 C		56
157 C		57
Athenaeus I p. 2 A	116	
24 A	114	
II p. 36 E	111	
V p. 198 D	16	
VII p. 284 D	31	
IX p. 376 B	91	
Certamon Homeri et Hesiodi p. 17	81	
Chalcidines in Plat. Tim. 72	39	
Choeroboscus in Theod. p. 75	15	
81	80	
119	15	
Clemens Paedag. II 2, 28	111	
Etymologicum magnum 135, 31	27	
170, 47	102	
472, 36	21	
Entocius ad Archim. de sph. et cyl. II p. 144	125	
146	123	
Heraclitus Alleg. Hom. 50	57	
Hesychius v. αγρηνός	109	
ἡδυτήρες	120	
ναρθηκοκίηρωτος	111	
Hyginus de astron. II 4	105	
43	6	
[Longinus] de sublim. 33	94	
Macrobius Saturn. VII 15, 22	101	
Pappus III probl. 1 prop. 4	124	
5	134	
Philo de provid. p. 101	47	
Plinius nat. hist. XXII § 86	100	
Plintarchus conviv. diapnt. p. 699 A	100	
de repugn. Stoic. p. 1017 D	101	
de soll. anim. p. 981 D	31	
[Plintarchus] Parall. min. p. 307 E	114	
Pollux VII 90	17	
Proclus in Encl. El. p. 31	137	
in Plat. Tim. p. 149 D	124	
Scholiasta Apollonii Arg. I 972	21	
II 43	22	
III 802	10	
Dionysii Thracis p. 654	98	
Dioscoridis p. 360 Matth.	104	
Homeric IL E 422	8	
II 185	8	
T 233	116	
Ω 24	5	
Nicandri Ther. 400	90	

Scholiasta Nicandri Ther.	465	p. 88
	472	86
Stephanus Byzantius v. Ἀπία	13
	ἀστρού	97
Stobaeus Floril. XVIII 3	111
	LX 10	19
	XCV 15	19
Strabo II p. 104	64
Theo Smyrnaeus p. 165 Bull.	59
	p. 192 Mart.	38
Theodosius περὶ κλίσεως τῶν εἰς οὐρανόν	14
Theologumena arithmeticæ p. 56	51
Tzetzes in Lycophr. 23	21
	Chil. XIII 563	21
Vitruvius IX 3, 13	123

Index verborum

ἀγρονόμος	p. 109
ακαδημία	8
αντιμεζηστός	116
Ἀπία, Ἀπίς	13
από λέποριας	33
Ἄρχαφη	27
Ἄρνας	15
αὐτίων	16
αὐθοστής	102
βαλαντιόμφαλος	74
βαυνός	94
Γάνυξ	80
Γαργαρίη	27
γαστρη	63, 89
γρῆνυς	109
δανδαλίς, δενδαλίς	23
εἰσότε	97
Ἐλευσίνιος	64
ἴτετε	54
ήδηντηρες	120
ἴερος	34
ἴουλος	23, 31
κεῖται	61
Λάδων	14
λαρνάς	91
Λημνιον βλέπειν, Λημνιον πῦρ	87
μαΐσα	59
μέν	11, 64
τηνίοις	69
Οίνουκος	55
ὄφεσχάς	104
οὐλος	24
πάντα οκτώ	52
πάσσασθαι	115
πενέντοντα τίγγειν	101
σείριος	59
στηργιγμός	67
τύπτειν	59
φωριαμός	10
χερσαῖος	62
χίρσος	63

V12

454,974

- Henkel, Dr. Hermann**, Studien zur Geschichte der griechischen Lehre vom Staat. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 6 Ngr.
- Huschke, Ph. Ed.**, zu den altitalischen Dialekten. gr. 8. geh. n. 24 Ngr.
- Jahrbücher für classische Philologie**. Herausgegeben von Alfr. Fleckeisen. V. Supplementband. 5. Heft n. 20 Ngr. — VI. Supplementband. 1. Heft. n. 1 Thlr. 26 Ngr.
- Kock, Theodorus**, Veri similia. gr. 8. geh. n. 24 Ngr.
- Luebeck, Aemilius**, Hieronymus quos nouerit scriptores et ex quibus hauserit. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 10 Ngr.
- Rühl, Franz**, die Textesquellen des Justinus. gr. 8. geh. n. 1 Thlr.
- Sommerbrodt, Julius**, Lucianea. I. Handschriftliches. II. Beiträge zur Kritik. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 6 Ngr.
- Stoff, O. W.**, Die Götter und Helden des classischen Alterthums. Populäre Mythologie der Griechen und Römer. Mit 42 Abbildungen. 4. Auflage. 8. geh. 1 Thlr. 15 Ngr., eleg. geh. 2 Thlr.
- Symmachii, Q. Aurelii**, relationes. Recensuit Guilelmus Meyer. gr. 8. geh. n. 16 Ngr.
- Teuffel, W. S.**, Geschichte der Römischen Literatur. Zweite Auflage. gr. 8. geh. n. 4 Thlr. 10 Ngr.
- Vollbrecht, F.**, Wörterbuch zu Xenophon's Anabasis. Mit 70 Holzschnitten und 4 lithogr. Tafeln. Zweite Auflage. gr. 8. geh. 18 Ngr.
- Wiggert, Friedrich**, Vocabula latinae linguae primitiva. Handbüchlein der lateinischen Stammwörter. Sechzehnte Auflage. 8. geh. 7 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- Wölfflin, Eduard**, Antiochos von Syrakus und Coelius Antipater. gr. 8. geh. n. 16 Ngr.

**Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum
Taubneriana.**

- Ciceronis, M. Tullii**, epistolae. Recognovit Dr. A. S. Wessenberg. Vol. I. gr. 8. geh. 1 Thlr.
- Dictys Cretensis** ephemeridos belli Troiani libri sex. Recognovit Ferdinandus Meister. 8. geh. 15 Ngr.
- Fabulae Romanenses** graece conscriptae ex recensione et cum adnotationibus Alfredi Eberhard. Vol. I quo continentur de syntipa et de Aesopo narrationes fabulosae partim imeditae. 8. geh. 1 Thlr. 7 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- Plutarchi Chaeronensis moralia** ex reecnsione Rudolphi Hercheri. Vol. I. 8. geh. 18 Ngr.

Schulausgaben griechischer und lateinischer Classiker
mit deutschen Anmerkungen.

- Aeschylus** Promethens nebst den Bruchstücken des Περομηθεύς
loūmevōs. Von N. Wecklein. gr. 8. geh. 18 Ngr.
- Ciceronis, M. Tullii, Cato maior de senectute.** Von Gustav
Lahmeyer. Dritte Auflage. gr. 8. geh. 5 Ngr.
- Cicero's Rede für den Dichter Archias.** Für den Schnell-
gebruch herausgegeben von Fr. Richter. gr. 8. geh. 4 $\frac{1}{2}$ Ngr.
- Homer's Ilias.** Von Karl Friedrich Ameis. Erster Band.
Erstes Heft. Gesang I—III. Zweite vielfach berichtigte Auf-
lage, besorgt von Dr. C. Hentze. gr. 8. geh. 9 Ngr.
Zusätze und Berichtigungen zum Anhang gratis.
- Homer's Odysssee.** Von K. F. Ameis. Erster Band. Erstes
Heft. Gesang I—IV. Fünfte vielfach berichtigte Auflage,
besorgt von Dr. C. Hentze. gr. 8. geh. 12 Ngr.
- Ovidii Nasonis, P., metamorphoses.** Auswahl für Schulen.
Mit erläuternden Anmerkungen und einem mythologisch-geo-
graphischen Register versehen von Dr. Johannes Siebelis.
I. Heft. Buch I—IX und die Einleitung enthaltend. Siebente
Auflage. Bes. von Dr. Friedrich Polle. gr. 8. geh. 15 Ngr.
- Platon's ausgewählte Schriften.** Für den Schulgebrauch er-
klärt von Dr. Christian Cron und Julius Deuschle.
Erster Teil. Verteidigungsrede des Sokrates und Kriton. Erklärt
von Dr. Christian Cron. Fünfte Auflage. gr. 8. geh. 9 Ngr.
- Plutarch's ausgewählte Biographien.** Von Otto Siefert
und Friedrich Bless. III. Bändchen. Themistokles und
Perikles. gr. 8. geh. 12 Ngr.
- Sophokles.** Von Gustav Wolff. II. Theil. Electra. Zweite
Auflage. gr. 8. geh. 10 Ngr.
- Taciti, Cornelii, historiarum libri qui supersunt.** Schul-
ausgabe von Dr. Carl Heraeus. Erster Band. Buch I. u. II.
Zweite vielfach verbesserte Auflage. gr. 8. geh. 15 Ngr.
- Tacitus, Cornelius, dialogus de oratoribus.** Von Georg
Andresen. gr. 8. geh. 7 $\frac{1}{2}$ Ngr.

Ueber nationale Erziehung. Vom Verfasser der „Briefe über
Berliner Erziehung“ [VIII u. 231 S. mit 2 Tabellen: „Ent-
wurf eines Lectionplans für Gymnasien und für Mittelschulen“].
gr. 8. geb. n. 1 Thlr.

Die vorliegende Schrift ist nicht bloss für Pädagogen von Fach bestimmt,
sondern wendet sich an die gesammten gebildeten Kreise der deutschen Nation. Sie
bespricht die Lehrmethode auf den Universitäten, den Gymnasien und Mittelschulen,
während ein Anhang der *Märkthenerziehung* gewidmet ist. Wie desselben Verfassers
„Briefe über Berliner Erziehung“ durch schallunglose Darlegung der Mängel unseres
heutigen Erziehungswesens allgemeines Aufsehen erregt hat, so wird dieser neue Schrift
mit ihrem Vorschlage zur Besserung gewiss auf allseitige Beachtung rechnen dürfen.

p 53

forbidding the French

p 60

7.

8.

!

